POLIROM

Georges
SIMENON

Taverna de pe malul Senei

Maigret

GEORGES SIMENON

Seria Maigret

TAVERNA DE PE MALUL SENEI

Original: *La guinguette à deux sous*
(1931)

Traducerea:
NICOLAE CONSTANTINESCU

virtual-project.eu

Editura: POLIROM

2012

1. Sâmbăta domnului Basso

Un sfârșit de după-amiază însorit. Un soare aproape vâscos scălda străzile liniștite de pe malul stâng al Senei. Și peste tot, pe fețe, în miile de zgomote familiare ale străzii, stăruia bucuria de a trăi.

Există și astfel de zile, când existența este mai puțin banală și trecătorii de pe trotuare, tramvaiele și automobilele par să-și joace rolul într-o feerie.

Era 27 iunie. Când Maigret ajunse la poarta mică a închisorii Santé, santinela privea, înduioșată, un pisoi alb ce se juca cu câinele lăptăresei.

Și probabil că există și zile în care pavajul e mai sonor. Pașii lui Maigret răsunară în curtea imensă. La capătul culoarului, întrebă un gardian:

— A aflat?

— Încă nu.

O cheie răsucită în broască, un zăvor tras… Intră într-o celulă foarte înaltă, foarte curată, unde un bărbat se ridică, în timp ce chipul său părea să-și caute o expresie.

— Ce mai faci, Lenoir? întrebă comisarul. Bărbatul dădu să zâmbească, dar un gând îi înăspri brusc trăsăturile. Sprâncenele i se apropiară, bănuitoare. Preț de câteva secunde, schiță o grimasă arțăgoasă, apoi ridică din umeri și întinse mâna.

— Am înțeles! rosti el.

— Ce-ai înțeles?

Un zâmbet dezamăgit.

— Nu-mi faceți mie asta! Ați venit aici…

— Pentru că plec mâine în vacanță și…

Deținutul râse, un râs sec. Era un tânăr înalt, brunet, cu părul pieptănat pe spate.

Avea trăsături regulate, ochi căprui frumoși și o mustață fină, care scotea în evidență albul dinților ascuțiți ca ai rozătoarelor.

— Sunteți amabil, domnule comisar.

Se întinse, căscă și închise capacul WC-ului, care rămăsese ridicat, într-un colț al celulei.

— Nu vă uitați la dezordine…

Și, brusc, privindu-l în ochi pe Maigret:

— Grațierea a fost respinsă, nu-i așa?

Era inutil să mintă. Celălalt înțelesese și se plimba acum prin celulă.

— Nu-mi făceam iluzii! Și când? Mâine?…

Cu toate astea, la ultimul cuvânt, vocea i se alteră și ochii i se îndreptară spre lumina slabă a zilei, care se strecura prin fereastra îngustă, situată foarte sus.

La aceeași oră, ziarele de seară, cărora vânzătorii le strigau titlurile pe la terasele cafenelelor, scriau:

Președintele republicii a respins grațierea lui Jean Lenoir, tânărul șef de bandă din Belleville. Execuția va avea loc mâine în zori.

Maigret îl arestase pe Lenoir în urmă cu trei luni, într-un hotel de pe strada Saint-Antoine. Încă o secundă și glonțul tras de asasin în direcția lui l-ar fi nimerit drept în piept, în loc să ajungă în tavan.

Totuși, comisarul se interesase de el, fără ranchiună. Întâi, poate, pentru că Lenoir era tânăr. Avea douăzeci și patru de ani și colecționa condamnări de la cincisprezece.

Apoi, pentru că era îndrăzneț. Avea complici. Doi dintre ei fuseseră arestați în aceeași zi cu el. Erau la fel de vinovați și, în cazul ultimei lovituri, atac armat asupra unui

casier, probabil că implicarea lor fusese mai mare decât a șefului.

Totuși, Lenoir îi dezvinovățise, luase totul asupra lui, nu-i „turnase”.

Fără afectare, fără să se dea mare. Nu învinovățea societatea pentru delincvența lui.

— Am pierdut! se mulțumea el să spună.

Se sfârșise. Sau, mai curând, când soarele care aurea acum o bucată din zidul celulei sale avea să răsară din nou, se va fi sfârșit.

Fără să vrea, Lenoir făcu un gest sinistru. În timp ce se plimba, își trecu mâna peste ceafă, se înfioră, păli și simți nevoia să spună, rânjind:

— Oricum! Ai un sentiment ciudat.

Și, brusc, cu obidă în glas:

— Măcar dacă m-aș duce acolo cu toți cei care o merită!

Se uită la Maigret, ezită, făcu din nou turul micii încăperi, apoi mormăi:

— N-am să mă apuc azi „să dau în gât” pe cineva. Și totuși!…

Comisarul evita să-l privească. Simțea că se apropia mărturisirea. Și îl știa pe celălalt destul de sălbatic ca o simplă tresărire sau un interes prea vizibil să-l facă să nu mai vorbească.

— Desigur, nu cunoașteți taverna de doi bani. Ei bine, dacă dați o raită pe-acolo, să știți că e un tip, printre clienții fideli, care ar merita mai mult decât mine să fie dus mâine la ghilotină!

Se plimba întruna, nu se putea opri, și asta devenea halucinant. Era singurul mod prin care își trăda surescitarea.

— Dar nu-l veți prinde… Uitați! Pot să vă spun ceva, fără „să dau pe goarnă”… Nu știu de ce îmi vine asta în minte azi. Poate pentru

că e o poveste de puștani… Să fi avut vreo șaisprezece ani. Eram doi care mergeam pe la balurile populare și șterpeleam. La ora asta, celălalt cred că e într-un sanatoriu. Tușea de pe-atunci…

Oare nu vorbea acum ca să-și creeze iluzia vieții, ca să-și dovedească lui însuși că era încă om?

— Într-o noapte… Cam pe la trei… Mergeam pe strada… Nu! N-am să vă spun numele străzii. O stradă oarecare. Am văzut de departe o ușă care se deschidea. La marginea trotuarului era oprită o mașină. Pe ușă a ieșit un tip, împingându-l pe altul de la spate. Nu! Nu-l împingea. Imaginați-vă un manechin pe care ai vrea să-l faci să meargă cu tine ca și cum ar fi un amic! L-a băgat în mașină și s-a urcat la volan. Prietenul mi-a aruncat o privire și iată-ne pe amândoi pe bara de protecție din spate. În vremea aceea, mi se spunea Chat[{1}]. Asta spune tot!… Ne-a plimbat pe o grămadă de străzi. Tipul de la volan parcă ar fi căutat ceva, părea că se rătăcise… Până la urmă, am înțeles ce căuta, pentru că a ajuns la canalul Saint-Martin… Ați ghicit, nu-i așa? A deschis portiera, a închis portiera, și gata! Un cadavru a ajuns în apă. Simplu ca bună ziua! Gagiu' cu mașina trebuie să fi pus dinainte niște chestii grele în buzunarele hoitului, pentru că n-a plutit nicio clipă… Noi doi stăteam cuminți. Ne-am privit din nou. Am urcat la locul nostru. Ca să fim siguri de adresa clientului. În Place de la République, s-a oprit să bea un pahar de rom în singura cafenea care mai era deschisă… Apoi, și-a dus mașina la garaj și s-a întors acasă. Îi vedeam umbra profilată pe perdele, în timp ce se dezbrăca… Victor și cu mine l-

am șantajat doi ani. Eram începători. Ne era teamă să cerem prea mult. Câte o sută de franci o dată. Apoi, într-o zi, tipul s-a mutat și nu i-am mai dat de urmă. Cu nici trei luni în urmă, l-am zărit la taverna de doi bani, dar nu m-a recunoscut.

Lenoir scuipă pe jos, își căută mașinal țigările și bombăni:

— Cei în situația mea ar putea fi lăsați totuși să fumeze!

Raza de soare dispăruse de la fereastra de sus. Se auzeau pași pe culoare.

— Nu c-aș fi mai rău decât altul, dar trebuie să recunosc că tipului despre care vă vorbesc i-ar sta bine, mâine-dimineață, lângă mine, pe…

Pe frunte îi apărură brusc broboane de sudoare. Și, în același timp, picioarele i se înmuiară. Lenoir se așeză pe marginea patului.

— E timpul să plecați… spuse el, oftând. Ba nu… Nu! Să nu fiu lăsat singur azi. E mai bine să vorbesc… Uitați! Vreți să vă spun povestea acelei Marcelle, femeia care…

Ușa se deschise. Zărindu-l pe Maigret, avocatul condamnatului ezită. Afișa un zâmbet de circumstanță, încercând să-i ascundă clientului său respingerea grațierii.

— Veștile sunt bune… începu el.

— Lasă!

Apoi, către Maigret:

— Nu vă spun la revedere, domnule comisar. Fiecare cu meseria lui… Apoi, să știți că n-aveți de ce să vă duceți la tavernă. Tipul e la fel de șiret ca dumneavoastră.

Maigret îi întinse mâna. Văzu nările tremurând ușor, mustăcioara umezindu-se și caninii înfigându-se în buza de jos.

— Ori asta, ori tifoida!…, glumi Lenoir, râzând forțat.

Maigret nu pleca în vacanță, dar avea de rezolvat un caz cu bonuri false care îi lua aproape tot timpul. Nu auzise niciodată de taverna de doi bani. Își întrebă colegii.

— Habar n-am! Pe unde vine? Pe Marna? În jos pe Sena?

Lenoir avea șaisprezece ani când se întâmplaseră cele povestite de el. Prin urmare, povestea era veche de opt ani și, într-o seară, Maigret deschise dosarele cazurilor clasate din acel an.

Dar nu descoperi nimic senzațional. Dispariții, ca întotdeauna. O femeie tăiată în bucăți, căreia nu i se găsise niciodată capul. Iar din canalul Saint-Martin fuseseră scoase nu mai puțin de șapte cadavre.

Povestea cu bonurile false se complica, cerea tot felul de demersuri. Pe urmă, trebui s-o ducă pe doamna Maigret în Alsacia, la sora ei, unde, ca în fiecare an, mergea să petreacă o lună.

Parisul se golea. Asfaltul se înmuia sub pantofi. Trecătorii căutau trotuare umbrite și toate locurile de la terase erau ocupate.

Te așteptăm negreșit duminică. Sărutări de la toți.

Doamna Maigret îi cerea să fie prezent, deoarece soțul nu venise s-o vadă de cincisprezece zile. Era sâmbătă, 23 iulie. Își făcu ordine în dosare și îl anunță pe Jean, aprodul de la Poliția Judiciară, că probabil nu se va întoarce mai devreme de luni seară.

Când să iasă, privirea îi căzu pe borul

pălăriei, rupt de săptămâni întregi. Doamna Maigret îi tot spusese să-și cumpere alta.

— O să ajungi să-ți dea oamenii un ban pe stradă!

Pe bulevardul Saint-Michel, intră la un pălărier, începu să probeze pălării-melon, dar toate erau prea mici pentru capul lui.

— Vă jur că asta…, se încăpățâna să repete un ageamiu de vânzător.

Maigret nu se simțea niciodată mai nefericit decât atunci când proba ceva. Or, în oglinda în care se privea, zări un spate, un cap și, pe acel cap, un joben.

Deoarece clientul purta un costum sport gri, arăta destul de caraghios. Îl auzi vorbind:

— Nu! Aș vrea un model și mai vechi. Nu ca să-l port tot timpul…

Maigret aștepta alte pălării, care urmau să-i fie aduse din încăperea aflată în spatele magazinului.

— Dacă vreți, e pentru o farsă… O așa-zisă nuntă pe care o organizăm împreună cu câțiva prieteni la taverna de doi bani… O să avem o mireasă, o soacră, cavaleri de onoare, de toate! Ca la o nuntă de la țară! Înțelegeți acum ce-mi trebuie? Eu voi fi primarul satului…

Clientul spuse toate astea râzând cu poftă. Era un bărbat de treizeci și cinci de ani, solid, cu fața plină și îmbujorată, care lăsa impresia unui comerciant prosper.

— Dacă ați avea, de exemplu, cu borul plat…

— O clipă! Cred că avem la atelier exact ce vă trebuie. E o pălărie pe care n-o vrea nimeni.

Îi aduseră lui Maigret un nou teanc de meloane. Primul pe care îl încercă i se potrivi.

Dar trase de timp, ieși doar cu câteva clipe înaintea bărbatului cu joben și opri pentru orice eventualitate un taxi.

Și îi prinse bine. Celălalt ieși din magazin, urcă la volanul unei mașini trase la marginea trotuarului, porni și se îndreptă spre Rue Vieille-du-Temple.

Acolo, zăbovi o jumătate de oră la un negustor de lucruri de ocazie și plecă cu o cutie mare de carton plată, în care se găsea probabil fracul asortat cu jobenul.

Apoi, străbătură Champs-Élysées și Avenue Wagram. Un băruleț, la un colț de stradă.

Necunoscutul întârzie acolo doar cinci minute și ieși însoțit de o femeie de vreo treizeci de ani, grăsuță și veselă.

Maigret se uitase de două ori la ceas. Primul tren plecase. Al doilea urma să plece peste un sfert de oră. Dădu din umeri și îi spuse șoferului:

— Urmărește mai departe mașina!

După cum se aștepta, mașina opri în fața unui imobil cu camere mobilate de pe Avenue Niel. Cuplul intră în grabă. Maigret așteptă un sfert de oră și intră după ce citi pe o placă de aramă:

Garsoniere cu luna și cu ziua

Într-un birou elegant, care duhnea a adulter, găsi o administratoare parfumată.

— Poliția Judiciară! Perechea care a intrat adineauri…

— Care pereche?

Nu protestă mult.

— Oameni distinși, amândoi căsătoriți, care vin de două ori pe săptămână.

Ieșind, comisarul aruncă o privire, prin

geam, la plăcuța de înmatriculare a mașinii.

Marcel Basso
Cheiul Austerlitz, nr. 32, Paris

Nici cea mai mică adiere. Aerul era călduț. Și toate tramvaiele, toate autobuzele, înțesate, se îndreptau spre gări. Taxiurile treceau încărcate cu șezlonguri, undițe, plase pentru crevete și valize.

Asfaltul arăta albăstrui de lucitor ce era și, la toate terasele, se auzea zgomot de pahare și de farfuriuțe.

Trecuseră trei săptămâni de când Lenoir fusese…

Nu se vorbise foarte mult despre asta. Era un caz banal, un asasin profesionist într-un fel. Maigret își aminti de mustața lui fremătătoare și oftă, uitându-se la ceas.

Prea târziu ca să mai ajungă la doamna Maigret, care îl va aștepta la bariera micii gări împreună cu sora ei și nu va scăpa prilejul să spună:

— Ca întotdeauna!

Șoferul taxiului citea un ziar. Bărbatul cu jobenul ieși primul, privi strada în ambele sensuri, apoi îi făcu semn însoțitoarei sale, rămasă sub bolta de la intrare.

Oprire în Piața Ternes. Puteau fi văzuți sărutându-se prin geamul din spate. Și încă se mai țineau de mână pe când mașina ambreia și femeia oprise un taxi.

— Urmăresc mașina? îl întrebă șoferul pe Maigret.

— Dacă tot am început!

Cel puțin găsise pe cineva care cunoștea taverna de doi bani!

Cheiul Austerlitz. Un panou enorm:

Marcel Basso
Importator de cărbuni
de toate felurile
Vânzări angro
Livrăm în sac la domiciliu
Preț de vară

Un șantier înconjurat de o palisadă negricioasă. De cealaltă parte a străzii, un chei de descărcare, care purta numele aceleiași societăți, și șlepuri amarate lângă mormane de cărbuni descărcați chiar în acea zi.

În mijlocul șantierului se afla o casă mare, tip vilă. Domnul Basso își parcă mașina, se uită mașinal să nu-i fi rămas vreun fir de păr de femeie pe umeri și intră.

Maigret îl văzu reapărând într-o cameră de la etajul întâi, ale cărei ferestre erau larg deschise. Era împreună cu o femeie înaltă, blondă, drăguță. Râdeau amândoi. Vorbeau cu însuflețire.

Domnul Basso își încerca jobenul și se privea în oglindă.

Puneau lucruri în valize. Era acolo și o servitoare cu șorț alb.

Un sfert de oră mai târziu – era cinci –, întreaga familie ieșea din casă. Un copil de zece ani mergea în față, ducând o pușcă cu aer comprimat. Urmau servitoarea, doamna Basso, soțul ei și un grădinar cu valizele.

Toți erau foarte binedispuși. Mașinile treceau una după alta, ducându-se la țară. În gara Lyon, trenurile, dublate și triplate, șuierau într-o disperare.

Doamna Basso se așeză lângă soțul ei. Copilul urcă în spate, printre bagaje, și lăsă în

jos geamurile.

Nu era o mașină luxoasă, ci una bună de serie, de un albastru de peruzea, aproape nouă.

După câteva minute, se îndreptau spre Villeneuve-Saint-Georges. Apoi apucară pe drumul spre Corbeil, traversară orașul și intrară pe un drum desfundat, de-a lungul Senei.

Mon loisir

Acesta era numele vilei, situată între Morsang și Seine-Port, pe malul fluviului. O vilă nouă, cu cărămizi strălucitoare, proaspăt vopsită, și flori care păreau să fi fost stropite dimineața.

Un ponton alb spre Sena și bărci.

— Cunoașteți locurile? îl întrebă Maigret pe șofer.

— Puțin…

— Se poate dormi undeva?

— La Morsang, la *Vieux Garçon*… Sau mai sus, la Seine-Port, la *Marius*.

— Și taverna de doi bani?

Celălalt făcu semn că nu știa.

Taxiul nu putea să stea mult timp pe marginea drumului fără să atragă atenția. Mașina familiei Basso era deja golită de bagaje. După nici zece minute, doamna Basso se arătă în grădină, îmbrăcată într-un costum de matelot din pânză de Concarneau și cu o bonetă de marinar american pe cap.

Soțul ei era probabil mai grăbit să probeze costumul de primar, deoarece apăru la o fereastră purtând deja o redingotă extravagantă și jobenul pe cap.

— Ce spui?

— Sper că n-ai uitat eșarfa!

— Care eșarfă?

— Păi, primarul poartă o eșarfă tricoloră!

Ambarcațiuni ușoare lunecau alene pe fluviu. Un remorcher șuieră în depărtare. Soarele începea să coboare printre copacii de pe colina din aval.

— Să mergem la *Vieux Garçon!* spuse Maigret.

Zări o terasă mare pe malul Senei, ambarcațiuni de toate felurile și vreo zece mașini parcate în spatele clădirii.

— Vă aștept?

— Încă nu știu.

Prima persoană pe care o întâlni fu o femeie îmbrăcată în alb, care alerga și aproape că-i căzu în brațe. Purta pe cap flori de portocal. Era urmărită de un tânăr în costum de baie. Amândoi râdeau. Alții priveau scena de pe peronul hanului.

— Dă-i pace miresei! strigă cineva.

— Așteaptă măcar până la nuntă!

Mireasa se opri, gâfâind, iar Maigret o recunoscu pe dama de pe Avenue Niel, aceea care se întâlnea de două ori pe săptămână cu domnul Basso.

Într-o bărcuță vopsită în verde, un bărbat aranja scule de pescuit cu o expresie preocupată, ca și cum ar fi făcut o treabă delicată și anevoioasă.

— Cinci pahare de pernod[{2}]!

Un tânăr ieși din han. Era fardat, ca să arate ca un țăran cu fața plină de coșuri și ilar.

— Cum arăt?

— Ar fi trebuit să-ți faci părul roșu!

Sosi o mașină. Din ea coborâră persoane deja îmbrăcate pentru nunta țărănească. O

femeie purta o rochie de mătase de culoare cafeniu-deschis, care mătura pământul. Soțul ei își pusese un lanț de bărcuță, în loc de lanț de ceas, pe abdomenul rotunjit de o pernă strecurată sub vestă.

Razele de soare deveneau roșii. Frunzișul copacilor abia dacă fremăta. Pe firul apei aluneca o barcă ușoară, al cărei pasager pe jumătate gol, întins în partea din spate, se mulțumea s-o conducă leneș cu o vâslă scurtă.

— La ce oră vin trăsurile cu banchete?

Maigret nu prea știa unde să se așeze.

— Au sosit soții Basso?

— Ne-au depășit pe drum!

Deodată, cineva veni și se proțăpi în fața lui Maigret, un bărbat la vreo treizeci de ani, aproape chel, cu față de clovn. În ochi îi lucea o lumină plină de maliție. Și zise cu accent englezesc pronunțat:

— Uite un amic care o să facă pe notarul!

Nu era beat de tot, dar nici treaz. Razele soarelui în amurg îi înroșeau fața, iar pupilele îi erau mai albastre decât apa fluviului.

— Faci pe notarul, nu? întrebă el, cu familiaritatea beților. Sigur, bătrâne, să ne distrăm!

Și adăugă, apucându-l pe Maigret de braț:

— Hai să bei un pernod!

Toată lumea râdea. O femeie spuse cu glas șoptit:

— James cam exagerează!

Dar celălalt, netulburat, îl trase pe Maigret spre *Vieux Garçon* și comandă:

— *Deux grands Per'*[{3}]*!*

Și râse singur de această butadă săptămânală, în timp ce li se serveau două pahare pline ochi.

2. Soțul damei

Când ajunseră în fața tavernei, Maigret nu simțise încă „declicul”, cum spunea el adesea, îl urmărise pe domnul Basso fără prea mari speranțe. La *Vieux Garçon*, îi privise posac pe oamenii care se agitau. Dar nu simțise acea mică pișcătură, acel decalaj, acel declic care îl cufunda în atmosfera unui caz.

În timp ce James îl forța să ciocnească cu el, văzuse clienți care se agitau de colo colo, probau costume caraghioase, ajutându-se unul pe altul, pufneau în râs, strigau. Soții Basso sosiseră și ei, iar fiul lor, căruia îi dăduseră o înfățișare de țărănuș idiot, cu părul de culoarea morcovului, stârnise entuziasmul tuturor.

— Lasă-i să-și facă de cap! zicea James de fiecare dată când Maigret se întorcea spre ceilalți. Se distrează și nici măcar nu sunt beți…

Două trăsuri cu banchete opriseră în fața hanului. Alte strigăte. Alte râsete și îmbulzeli. Maigret urcase și el, lângă James, în timp ce patronii de la *Vieux Garçon* și întregul personal se aliniaseră pe terasă să asiste la plecare.

Soarelui îi urmase un amurg albăstrui. De cealaltă parte a Senei se puteau vedea vile liniștite, cu ferestre luminate scânteind în penumbră.

Trăsurile cu banchete mergeau târâș-grăpiș. Privirea comisarului culegea într-un fel imagini din jur: vizitiul, care era tachinat și râdea de parcă ar fi vrut să muște; o tânără, care reușise să se machieze ca gâsculiță de la țară și se străduia să vorbească cu accent țărănesc; un domn cu părul cărunt, care purta

o rochie de femeie bătrână…

Era ceva confuz, prea agitat și prea neașteptat. Maigret abia dacă putea ghici din ce lume făcea parte fiecare dintre ei. Era necesar un întreg demers de clarificare.

— Cea de acolo e soția mea… anunță James, arătând spre cea mai durdulie dintre femei, care purta mâneci bufante.

Și spusese asta cu o voce posacă, cu o mică sclipire în ochi.

Nuntașii cântau. Trecură prin Seine-Port și oamenii ieșiră în prag să asiste la defilarea trăsurilor. Copiii alergară mult timp în spatele lor, scoțând strigăte entuziaste.

Caii trecură la pas. Traversau un pod. Undeva, o firmă era încă vizibilă în clarobscurul din jur:

Eugène Rougier – Negustor de mărfuri cu amănuntul

Casa era foarte mică, albă, înghesuită între drumul de halaj și colină. Literele firmei erau naive. Pe măsură ce te apropiai, auzeai refrene muzicale, întrerupte de scârțâituri.

Ce provocă oare declicul? Comisarului i-ar fi fost greu să spună. Poate moleșeala serii, căsuța albă cu cele două ferestre luminate și contrastul cu acea invazie carnavalescă?

Poate perechea care se apropia să vadă „nunta”? El, un tânăr muncitor de uzină. Ea, o fată frumoasă îmbrăcată în mătase roz, cu mâinile în șolduri…

Casa avea numai două încăperi. În cea din dreapta, o bătrână se agita în jurul mașinii de gătit. În cea din stânga, ghiceai un pat, portrete de familie…

Bistroul se afla în spate. Era o remiză mare

cu o latură întreagă deschisă spre grădină. Mese și bănci. O tejghea. Un pian mecanic și lampioane.

Câțiva marinari beau la tejghea. O fetiță de vreo doisprezece ani supraveghea pianul mecanic, pe care îl repornea din când în când, punând doi bani în fantă.

Atmosfera se însufleți foarte repede. Abia coborâți din trăsurile cu banchete, nou-veniții începură să danseze, să se împingă în mese, să ceară de băut. Maigret, care îl pierduse din vedere pe James, îl regăsi la tejghea, visător, în fața unui pahar de pernod.

Afară, sub copaci, un chelner pregătea tacâmurile. Vizitiul unei trăsuri spuse, oftând:

— De nu ne-ar ține până târziu de tot! E sâmbătă!

Maigret era singur. Se întoarse în loc fără grabă și văzu casa mică, cu fumul care ieșea pe coș, trăsurile, remiza, perechea de îndrăgostiți, mulțimea deghizată.

— Asta e! mormăi el.

Taverna de doi bani! O aluzie la sărăcia locului sau la cei doi bănuți pe care trebuia să-i pui în fanta pianului ca să ai muzică.

Și acolo se afla un asasin! Poate era un nuntaș! Poate tânărul muncitor! Poate un marinar!

Sau James! Sau domnul Basso?

Nu exista curent electric. Remiza era luminată de două lămpi cu gaz, iar altele fuseseră așezate pe mese, în grădină, astfel încât decorul era împărțit în pete de umbră și lumină.

— La masă!… Mâncăm!

Dar nuntașii încă dansau, beau. Ochii începeau să lucească. Câteva persoane băură

probabil mai multe aperitive unul după altul, pentru că, în mai puțin de un sfert de oră, beția plutea în aer.

Bătrâna de la bistrou servea chiar ea la masă, întrebându-și clienții dacă le plăceau bucatele – cârnați, omletă și friptură de iepure! –, dar nimeni nu-i dădea atenție. Nuntașii mâncau chiar fără să-și dea seama. Și toate vocile cereau de băut.

Un vacarm confuz, care acoperea muzica. Marinarii de la tejghea priveau scena continuându-și conversația domoală despre canalele din nord și halajul electric.

Tinerii îndrăgostiți dansau obraz lângă obraz, dar nu-și luau privirea de la mesele unde clienții se distrau.

Maigret nu cunoștea pe nimeni. Avea lângă el o femeie care se deghizase ridicol, își făcuse mustăți și mai multe alunițe și îl numea întruna „unchiul Arthur”.

— Dă-mi sarea, unchiule Arthur! Și ce mai face babacu’ tău, unchiule Arthur?

Toți se tutuiau, își dădeau zdravăn coate. Oare oamenii ăștia se cunoșteau foarte bine între ei? Sau se întâlniseră întâmplător?

Și, de exemplu, cu ce s-ar fi putut ocupa în viața de toate zilele acel ins cu părul cărunt îmbrăcat în femeie bătrână?

Dar acea doamnă îmbrăcată în fetiță, care vorbea cu voce pițigăiată?

Sau niște burghezi ca soții Basso? Marcel Basso stătea lângă mireasă. Nu o bătea la cap. Doar, din când în când, îi arunca o privire cu subînțeles, care probabil spunea: „Ce bine ne-am simțit după-amiază!”.

În garsoniera din Avenue Niel! Oare era și soțul ei aici?

Cineva aprinse niște petarde. Un foc de

artificii se porni în grădină și perechea de muncitori îl privi cu tandrețe, mână în mână.

— Ai zice că e un decor de teatru, spuse frumoasa tânără în roz.

Și acolo se afla un asasin!

— Un discurs! Un discurs! Un discurs!…

Domnul Basso se ridică, cu un zâmbet încântat pe buze, tuși, se prefăcu încurcat și începu un discurs ciudat, întrerupt de aplauze.

La un moment dat, privirea i se opri asupra lui Maigret. Era singurul chip grav de la masă. Comisarul simți o stânjeneală la vorbitor, care întoarse capul în altă parte.

Dar, de două-trei ori, privirea reveni la el, întrebătoare, contrariată.

— … și veți repeta toți odată cu mine: Trăiască mireasa!

— Trăiască mireasa!

Se ridicară și îmbrățișară mireasa. Dansară, ciocniră. Maigret îl văzu pe domnul Basso apropiindu-se de James și punându-i o întrebare. Probabil: „Cine e?”.

Auzi răspunsul:

— Nu știu… Un camarad!… Un tip ca lumea!

Nuntașii părăseau mesele. Toată lumea dansa în remiză, iar în întuneric, abia deosebindu-se de trunchiurile copacilor, oameni veniți nu se știe de unde îi priveau pe cei care se distrau.

Sticlele cu vin spumos erau destupate una după alta.

— Hai să bem un coniac! propuse James. Presupun că nu dansezi…

Ciudat tip! Băuse deja alcool cât să îmbete patru-cinci oameni normali. Și nu era propriu-zis beat. Pășea indiferent și plictisit. Îl

pofti pe Maigret în casă, unde se instală în fotoliul Voltaire al patronului.

O bătrână gârbovită spăla vesela, în timp ce patroana, care era probabil fiica ei și avea aproape cincizeci de ani, trebăluia pe lângă dânsa.

— Eugène! încă șase sticle de vin spumos! Poate ar fi bine să-i ceri vizitiului să se ducă să ia de la Corbeil.

Un mic interior de țară, sărăcăcios. O pendulă într-o cutie de nuc sculptat. James își întinse picioarele, luă sticla de coniac pe care o comandase și umplu până sus două pahare.

— În sănătatea ta!

Nu se mai vedea nimic din nuntă. Se auzea numai o rumoare care acoperea muzica. Prin ușa deschisă, se ghicea suprafața mișcătoare a Senei.

— Șmecherii, ca să se sărute prin colțuri și așa mai departe! zise James cu dispreț.

Avea treizeci de ani. Se vedea însă bine că nu era omul care să sărute femeile prin colțuri.

— Pun prinsoare că sunt deja unii în fundul grădinii…

Se uita la bătrâna aplecată peste ligheanul cu veselă.

— Ia dă-mi o cârpă! îi zise el.

Și începu să șteargă paharele și farfuriile, întrerupându-se doar cât să ia, din când în când, o gură de coniac.

Uneori, cineva trecea prin fața ușii. Maigret profită de un moment în care James vorbea cu bătrâna și ieși. Nu făcu nici zece pași, că cineva îi ceru un foc. Era bărbatul cu păr cărunt îmbrăcat în femeie.

— Mulțumesc. Nici dumneata nu dansezi?

— Niciodată!

— Nu ca soția mea. N-a scăpat niciun dans.

Maigret avu o intuiție.

— Mireasa?

— Da… Iar puțin mai târziu, când o să se potolească, o să răcească.

Oftă. Era grotesc, cu fața lui gravă de bărbat de cincizeci de ani și rochia de bătrână. Comisarul se întrebă cu ce se ocupa de fapt, cum arăta în mod obișnuit.

— Am impresia că te-am mai întâlnit undeva, zise el, la noroc.

— Și eu am aceeași impresie. Ne-am mai văzut… Dar unde? Poate ești clientul magazinului meu de lenjerie bărbătească…

— Ai un magazin?

— Pe Marile Bulevarde.

Soția lui era acum cea mai zgomotoasă dintre toți. Se vedea bine că era beată. O beție marcată de o exuberanță extraordinară. Dansa cu Basso, atât de lipită de el, încât Maigret întoarse capul.

— O fetiță ciudată, spuse soțul, oftând.

O fetiță! Femeia aceea de treizeci de ani, bine făcută, cu buze senzuale, cu privirea aprinsă, care părea că se oferă toată partenerului de dans!

— Când se distrează, parcă își pierde mințile…

Comisarul se uită la interlocutorul său, dar nu reuși să ghicească dacă era furios sau înduioșat.

Chiar atunci, cineva strigă:

— Culcăm mireasa! Ocupați-vă locurile pentru culcatul miresei! Unde e mirele?

În fundul remizei era o chițimie. Îi deschiseră ușa. Cineva se duse după ginere în fundul grădinii.

Maigret se uita la adevăratul soț, care

zâmbea.

— Mai întâi jartiera-amintire!

Basso îi scoase jartiera, o tăie în bucăți mici și le împărți celorlalți. Apoi îi împinseră pe însurăței în chițimie și încuiară ușa.

— Se distrează, murmură însoțitorul lui Maigret. Ești și dumneata căsătorit?

— Ăăă… Da…

— Soția dumitale nu e aici?

— Nu. E plecată în vacanță.

— Îi place și ei tineretul?

Maigret se întreba dacă celălalt își bătea joc de el sau vorbea serios. Profită de un moment de neatenție și intră în grădină, trecând pe lângă perechea de muncitori lipită de un copac.

În bucătărie, James vorbea cu bătrâna politicos, ștergând și golind pahare.

— Ce naiba fac ăia? îl întrebă el pe Maigret. N-ai văzut-o pe nevastă-mea?

— N-am observat-o.

— Degeaba e așa grasă!

Lucrurile se precipitară. Era, probabil, unu noaptea. Unii vorbeau pe șoptite că ar trebui să plece. Cuiva îi era rău pe malul Senei. Mireasa își recăpătase libertatea. Doar cei mai tineri mai dansau.

Vizitiul trăsurii veni la James.

— Credeți c-o să mai dureze? Nevasta mă așteaptă de o oră și…

— Și tu ai o nevastă?

James dădu semnalul de plecare. Pe banchete, unii moțăiau, legănându-și capul, alții continuau să cânte și să râdă cu mai multă sau mai puțină convingere.

Trecură pe lângă un grup de șlepuri adormite. Se auzi șuieratul unui tren. Pe pod, încetiniră.

Soții Basso coborâră în fața vilei lor. Patronul magazinului de articole bărbătești părăsise deja grupul la Seine-Port. O femeie îi zise pe șoptite soțului ei, deja beat:

— … O să-ți spun mâine ce-ai făcut! Taci! Nici măcar nu te ascult!

Cerul, spuzit de stele, se oglindea în apa fluviului. La *Vieux Garçon,* toți dormeau. Strângeri de mână…

— Practici sportul cu vele?

— Mergem la știucă…

— Noapte bună!

Un șir de camere. Maigret îl întrebă pe James:

— E una și pentru mine?

— Oricare! Dacă găsești una goală… Dacă nu, n-ai decât să vii la mine…

Câteva ferestre se luminară. Niște pantofi căzură pe podea. Gemete de somieră.

Un cuplu șușotea cu patimă într-una dintre camere. Poate femeia care avea să-i spună ceva bărbatului ei?

Acum, la unsprezece dimineața, toți aveau fețele lor obișnuite. Ziua era caldă, însorită. Chelnerițele, îmbrăcate în negru și alb, mergeau de la o masă la alta, pe terasă, și aranjau tacâmurile.

Clienții se grupau, unii încă în pijama, alții în costum de matelot, alții în pantaloni de flanel.

— Mahmur?

— Nu prea… Tu?

Unii plecaseră deja la pescuit sau se întorceau. Se vedeau și veliere mici, precum și bărci ușoare.

Negustorul de articole bărbătești purta un costum gri bine croit și se vedea că e un tip

îngrijit, căruia nu-i plăcea să se arate într-o toaletă neglijentă. Îl zări pe Maigret și se apropie de el.

— Dați-mi voie să mă prezint: domnul Feinstein. Ieri, v-am vorbit despre magazinul meu. Ca negustor, mă cheamă Marcel.

— Ați dormit bine?

— Deloc! După cum mă așteptam, soția mea nu s-a simțit bine. Mereu se întâmplă la fel. Știe foarte bine că are inima slabă.

De ce privirea lui părea să pândească impresiile lui Maigret?

— N-ați văzut-o în dimineața asta?

Și își căută soția în jur. O zări pe o ambarcațiune cu pânze, pilotată de domnul Basso, unde se aflau patru-cinci persoane în costume de baie.

— N-ați mai fost niciodată la Morsang? E foarte plăcut! Veți vedea că o să mai veniți. Suntem între noi. Numai obișnuiți ai locului, prieteni. Vă place bridge-ul?

— Ăăă!…

O să facem imediat o partidă. Îl cunoașteți pe domnul Basso? Unul dintre cei mai mari negustori de cărbuni din Paris. Un băiat fermecător! A lui e barca cu pânze care sosește acum la mal. Doamna Basso e moartă după sport.

— Și James?

— Pun prinsoare că a început deja să bea! Trăiește între două bețivi. Și e încă tânăr! Ar putea să facă și el ceva. Preferă s-o ducă așa… Lucrează la o bancă englezească din Piața Vendôme. I-au fost oferite o mulțime de poziții importante, dar le-a refuzat pe toate. Vrea neapărat să-și încheie fiecare zi la ora patru, după care îl veți putea vedea în braseriile de pe Rue Royale.

— Și tânărul acela înalt?

— E fiul unui bijutier.

— Și domnul de acolo, care pescuiește?

— Are o firmă de instalații. Cel mai împătimit pescar de la Morsang. Unii joacă bridge, alții se plimbă cu barca, alții pescuiesc… Formează o mică populație fermecătoare. Unii au pe-aici vila lor.

Se zărea de acolo căsuța albă, la prima cotitură a fluviului, și în spatele ei puteai să ghicești remiza cu pianul mecanic.

— Toată lumea frecventează taverna?

— De doi ani. Într-un fel, James a descoperit-o. Înainte erau acolo doar câțiva muncitori de la Corbeil care veneau să danseze duminica. Când ceilalți erau prea zgomotoși, James și-a făcut obiceiul să se ducă acolo să bea singur, într-o zi, toți ceilalți s-au dus după el. Au dansat… Și s-a făcut din asta un obicei. Astfel încât vechii clienți, derutați, au abandonat treptat taverna.

O chelneriță trecu cu un platou plin cu aperitive. Cineva sări în apă. Dinspre bucătărie venea un miros de grătar.

Iar la tavernă, coșul fumega. În mintea lui Maigret se contura clar un chip: mustăți negre fine, dinți ascuțiți, nări fremătătoare…

Jean Lenoir, plimbându-se la nesfârșit ca să-si ascundă tulburarea, vorbind, evocând și el taverna.

„Măcar dacă m-aș duce acolo cu toți cei care o merită!”

Nu la tavernă! În altă parte, unde se dusese singur a doua zi dimineață, înainte să se trezească Parisul!

Și, fără să știe de ce, în căldura aceea, lui Maigret i se făcu frig preț de câteva secunde. Se uită cu alți ochi la negustorul pus la patru

ace, care fuma o țigară cu capăt aurit. Apoi văzu ambarcațiunea lui Basso acostând și oamenii pe jumătate dezbrăcați sărind pe uscat, dând mâna cu ceilalți.

— Îmi permiteți să vă prezint prietenilor noștri? întrebă domnul Feinstein. Domnul…?

— Maigret, funcționar.

Totul se petrecu după cuviință, cu înclinări de bust și formule precum „încântat”, „plăcerea e de partea mea”…

— Ați fost cu noi ieri-seară, nu-i așa? O mică glumă destul de reușită! Jucați bridge azi după-masă?

Un tânăr slab se apropie de domnul Feinstein și îl trase deoparte, spunându-i în șoaptă câteva cuvinte. Maigret îl văzu pe negustor încruntându-se, parcă temător, măsurându-l din cap până în picioare, după care acesta își recăpătă atitudinea normală.

Grupul se apropia de terasă, căutând o masă.

— Un pernod pentru toată lumea? Ah! Unde e James?

Domnul Feinstein era nervos, în pofida efortului pe care îl făcea să se stăpânească. Se ocupa numai de Maigret.

— Ce beți?

— Mi-e absolut indiferent.

— Ați…

Nu-și termină vorba și se prefăcu că se uită în altă parte. Puțin mai târziu, murmură totuși:

— E ciudat că întâmplarea v-a adus la Morsang…

— Da, e ciudat… încuviință comisarul.

Li se aduse băutura. Mai multe persoane vorbeau în același timp. Doamna Feinstein își pusese piciorul pe cel al domnului Basso și îl

privea țintă cu ochii ei lucitori.

— O zi frumoasă! Păcat că apa e prea limpede pentru pescuit.

Aerul foarte calm aproape că te îngrețoșa, iar Maigret își aminti de o rază de soare care pătrundea, de foarte sus, într-o celulă albă. Și de Lenoir care mergea, mergea, mergea, ca și cum ar fi vrut să uite că nu va mai merge deloc în scurt timp.

Privirea lui Maigret se oprea, rând pe rând, sfredelitoare, asupra fiecărui chip, al lui Basso, al negustorului de lenjerie bărbătească, al antreprenorului, al lui James care se apropia, al tinerilor și al femeilor.

Încerca să și-i imagineze, unul după altul, pe acei oameni, noaptea, lângă canalul Saint-Martin, împingând un cadavru „ca un manechin pe care ai vrea să-l faci să meargă”.

— Noroc! îi spuse domnul Feinstein, surâzând.

3. Cele două bărci

Maigret mâncase singur la terasa de la *Vieux Garçon*. Dar, în jurul lui, mesele erau ocupate de obișnuiții hanului și conversația devenise generală.

Acum, se lămurise în privința mediului social din care făceau parte vecinii lui: comercianți, mici industriași, un inginer, doi medici. Oameni care aveau mașina lor, dar dispuneau doar de ziua de duminică ca să dea o fugă la țară.

Toți aveau o barcă, cu motor sau cu pânze. Toți erau pescari mai mult sau mai puțin pasionați.

Trăiau acolo douăzeci și patru de ore pe săptămână, în costum de pânză subțire, cu picioarele goale sau în saboți, iar câțiva adoptau mersul legănat al unor bătrâni lupi de mare.

Erau mai multe cupluri decât tineri. Și, între grupuri, o familiaritate destul de mare, a unor oameni care, de ani de zile, au obiceiul să se întâlnească în fiecare duminică.

James întruchipa personajul popular, legătura dintre toți, și era de ajuns să-și facă apariția, flegmatic, cu tenul cărămiziu, cu privirea în gol, ca să stârnească buna dispoziție.

— Mahmureală, James?

— În primul rând că eu nu sufăr niciodată de mahmureală! Când simt că mă ia greața de la stomac, beau imediat câteva pahare de pernod…

Vorbeau mai ales despre petrecerea din noaptea dinainte. Râdeau de cineva care se simțise rău, de altul care fusese cât pe ce să cadă în Sena la întoarcere.

Maigret făcea parte din grup fără să facă parte. Se afla acolo, lângă tovarășii lui din ajun. Cât ținuse petrecerea, fusese tutuit. Acum, se uitau uneori la el cu coada ochiului. Sau îi adresau o frază-două din politețe.

— Vă place și dumneavoastră să pescuiți?

Soții Basso luau masa acasă. La fel și soții Feinstein, dar și alții care aveau vila lor. Asta crea deja două clase în grup: cei cu vilă și clienții hanului.

Pe la ora două, negustorul de lenjerie bărbătească veni după Maigret, ca și cum l-ar fi luat sub protecția lui.

— Sunteți așteptat pentru bridge.

— La dumneavoastră acasă?

— La Basso! Duminica asta, ar fi trebuit să jucăm la mine, dar servitoarea e bolnavă și va fi mai bine la Basso. Vii, James?

— Urc cu barca mea cu pânze.

Vila familiei Basso era un kilometru mai sus. Maigret și Feinstein merseră pe jos, în timp ce majoritatea invitaților urcară în diferite bărci și veliere.

— Un om fermecător, acest Basso, nu-i așa?

Maigret nu-și putu da seama dacă interlocutorul lui persifla sau vorbea serios.

Într-adevăr, un ins ciudat, ambiguu, nici tânăr, nici bătrân, nici frumos, nici urât, poate cu capul gol de gânduri, dar poate și plin de secrete.

— Presupun că de acum înainte veți fi alături de noi în fiecare duminică.

Întâlneau grupuri de oameni ieșiți la picnic, dar și pescari cu undița, instalați din o sută în o sută de metri pe mal. Se făcea tot mai cald. Aerul era de un calm extraordinar, aproape neliniștitor.

În grădina soților Basso, viespile zumzăiau în jurul florilor. Ajunseseră deja trei automobile. Copilul lor zburda pe malul apei.

— Jucați bridge? întrebă negustorul de cărbuni, întinzându-i mâna cordial lui Maigret. Perfect! În cazul acesta, nu mai e nevoie să-l așteptăm pe James, care n-o să poată să urce niciodată cu barca cu pânze.

Totul era nou, cochet. O vilișoară construită ca o jucărie. O decorațiune fantezistă, cu o mulțime de perdele în carouri roșii, vechi mobile normande și oale țărănești.

Masa de joc era pregătită într-o încăpere care comunica direct cu grădina printr-o fereastră mare. Sticle de vin alb se răceau într-o frapieră aburită. O tavă era plină de lichioruri. Iar doamna Basso, în ținută de marinar, făcea onorurile.

— Coniac, țuică de prune, rachiu de corcodușe? Sau preferați vinul alb?

Prezentări vagi celorlalți jucători, care nu făceau toți parte din banda de noaptea trecută, dar erau prieteni de duminică.

— Domnul… hm…

— Maigret!

— Domnul Maigret, care joacă bridge…

Era aproape un decor de operetă, atât de vii și de proaspete erau culorile. Nimic care să te facă să crezi că viața e ceva serios. Copilul se urcase într-un caiac vopsit în alb și mama strigă la el:

— Fii atent, Pierrot!

— Mă duc înaintea lui James!

— O țigară de foi, domnule Maigret? Dacă preferați pipa, aveți tutun aici, în borcan. Nu vă temeți! Soția mea e obișnuită.

Exact în față se vedea, pe celălalt mal,

taverna.

Și prima partidă a după-amiezii se derulă în tihnă. Maigret observă totuși că domnul Basso nu juca și părea puțin mai nervos decât de dimineață.

Nu arăta deloc a om irascibil. Era înalt și puternic și, mai ales, respira viață prin toți porii. Un bărbat exuberant, puțin brutal, făcut dintr-un aluat plebeu.

Domnul Feinstein juca însă cu toată seriozitatea unui adevărat amator de bridge, iar Maigret primi de câteva ori observații.

Pe la ora trei, grupul de la Morsang invadă grădina, apoi încăperea unde se juca bridge. Cineva porni fonograful. Doamna Basso îi servi pe musafiri cu vin alb și, un sfert de oră mai târziu, vreo șase perechi dansau în jurul jucătorilor.

În acel moment, deși părea acaparat de joc, domnul Feinstein murmură:

— Ia uite! Unde a dispărut prietenul nostru Basso?

— Cred că tocmai s-a urcat într-o barcă! răspunse cineva.

Maigret urmări privirea domnului Feinstein și zări o barcă ce acosta exact atunci la malul de vizavi, lângă tavernă. Domnul Basso coborî, se îndreptă spre tavernă și reveni puțin mai târziu, preocupat, în pofida falsei bune dispoziții pe care o afișa.

Un alt incident, care trecu neobservat. Domnul Feinstein câștiga. Doamna Feinstein dansa cu Basso, care tocmai se întorsese. Iar James, cu un pahar de vin în mână, glumi:

— Unii nu sunt în stare să piardă, chiar dacă ar vrea!

Negustorul de lenjerie bărbătească nu avu nicio reacție. Împărțea cărțile. Maigret îi

observă mâinile și le găsi lipsite de nervozitate ca de obicei.

Trecură astfel o oră, două… Dansatorii începeau să se sature. Câțiva invitați fuseseră la scăldat. James, care pierduse la cărți, se ridică bombănind:

— Hai să cântăm la altă masă! Cine vine la tavernă?

Întâmplarea făcu să-l înșface pe Maigret în trecere.

— Tu, vino cu mine!

Atinsese gradul de beție pe care nu-l depășea niciodată, chiar dacă ar fi continuat să bea. Ceilalți se ridicară și ei. Un tânăr strigă, cu mâinile făcute portavoce la gură:

— Toată lumea la tavernă!

— Aveți grijă să nu cădeți!

James îl ajută pe comisar să urce în velierul lui de șase metri, împinse ambarcațiunea cu prăjina și se așeză pe fundul ei.

Dar nu era nicio adiere de vânt. Pânza bătea. Ambarcațiunea abia dacă ținea piept curentului, care nu era totuși deloc puternic.

— Nu ne zorește nimeni!

Maigret observă că Marcel Basso și Feinstein urcară amândoi în aceeași barcă cu motor, traversară fluviul în câteva clipe și debarcară în fața tavernei.

Apoi veniră bărcile ușoare. Plecat primul, James rămăsese ultimul pentru că nu bătea vântul, iar englezul nu părea dispus să se folosească de vâsle.

— Sunt tipi cumsecade! murmură deodată James, ca și cum i-ar fi urmărit gândurile.

— Cine?

— Toți! Se plictisesc! N-au ce face! Toată lumea se plictisește în viață…

Era caraghios, pentru că, așa cum stătea în barcă, avea o expresie nătângă și soarele făcea să-i lucească chelia.

— E adevărat că ești de la poliție?

— Cine a spus asta?

— Nu știu… Am auzit adineauri… Ce-are a face! E o meserie ca oricare alta…

Și James întinse pânza umflată ușor de o adiere de vânt. Era ora șase. Se auzi clopotul de la Morsang, căruia îi răspunse cel de la Seine-Port. Malul era plin de trestie colcăind de insecte, iar soarele începea să devină roșiatic.

— Ce…

James vorbea. Dar un pocnet îi tăie vorba, în timp ce Maigret se ridică dintr-un salt, cât pe ce să răstoarne ambarcațiunea.

— Atenție! îi strigă însoțitorul lui.

Se aplecă peste celălalt bord, apucă o vâslă și începu să vâslească, încruntat și cu privirea neliniștită.

— Nu s-a deschis totuși sezonul de vânătoare…

— În spatele tavernei! zise Maigret.

Apropiindu-se de ea, auziră zgomotul pianului mecanic și o voce speriată care striga:

— Opriți muzica! Opriți muzica!

Oamenii alergau. O pereche continua să danseze și se opri cu mult după pian. Bătrâna ieși din casă, cu o găleată în mână, și rămase țintuită locului, încercând să ghicească ce se petrecea.

Acostarea se dovedi dificilă din pricina trestiilor. Maigret, grăbindu-se, intră cu un picior în apă până la genunchi. James venea în urmă-i cu mersul lui molatic, mormăind lucruri greu de înțeles.

Era de ajuns să te ții după oamenii care se opriseră în spatele remizei ce servea ca sală de dans. După ce dădeai ocol remizei, zăreai un om care se uita la mulțime cu ochi mari și tulburi și bâiguia cu încăpățânare:

— Nu eu!

Omul era Basso. Ținea în mână un mic revolver cu mâner de sidef, de a cărui existență părea să fi uitat.

— Unde e soția mea? întrebă el, privind la cei din jur ca și cum nu i-ar fi recunoscut.

Ceilalți o căutau. Cineva spuse:

— A rămas acasă să pregătească masa de seară.

Maigret trebui să ajungă în primul rând ca să zărească o formă întinsă în iarba mare, un costum gri, o pălărie de pai.

Nu era deloc tragic, ci ridicol, și asta din pricina spectatorilor, care nu știau ce să facă. Stăteau acolo năuciți, șovăielnici, uitându-se la Basso, care era la fel de năuc și șovăielnic ca și ei.

Mai mult: unul dintre membrii grupului, care era medic, se afla foarte aproape de corpul ce zăcea în iarbă și nu îndrăznea să se aplece. Îi privea pe ceilalți ca și cum ar fi vrut să le ceară sfatul.

Tragic se dovedi a fi însă altceva. La un moment dat, corpul se mișcă. Picioarele lăsară impresia că vor să se proptească. Umerii schițară o mișcare de rotire. Se ivi o parte din fața domnului Feinstein.

Apoi, tot ca în urma unui mare efort, se încordă și căzu înapoi lent, inert.

Murise.

— Pipăiți inima! îi ceru Maigret medicului, cu voce poruncitoare.

Comisarul, care era obișnuit cu acest fel de drame, nu pierdea nimic din spectacol, vedea totul în același timp, cu o claritate aproape ireală.

Cineva se prăbușise în ultimele rânduri, cineva care scotea țipete ascuțite: era doamna Feinstein, ajunsă ultima, pentru că dansase până în ultimul moment. Câțiva se aplecaseră asupra ei. Patronul tavernei se apropia cu expresia preocupată a unui țăran temător.

Domnul Basso respira sacadat, își bombă pieptul ca să-l umple cu aer și zări brusc revolverul în propria-i mână crispată.

Era buimac. Se uită rând pe rând la cei din jur, ca și cum s-ar fi întrebat cui trebuia să-i dea arma. Repetă:

— Nu eu…

Își căuta în continuare soția cu privirea, în pofida răspunsului primit.

— E mort! declară medicul, ridicându-se.

— De glonț?

— Aici…

Și doctorul arătă în scobitura coastelor, apoi își căută și el soția, care venise doar în costum de baie.

— Aveți telefon? îl întrebă Maigret pe patronul tavernei.

— Nu… Trebuie mers la gară sau la ecluză…

Marcel Basso purta pantaloni albi de flanel și o cămașă descheiată la piept, care îi punea în valoare torsul lat.

Atunci, îl văzură clătinându-se imperceptibil, schițând un gest ca și cum ar fi căutat un sprijin și, brusc, așezându-se în iarbă, la mai puțin de trei metri de cadavru, cu capul în mâini.

Nu lipsi nici nota comică. O voce pițigăiată

de femeie zise din grup:

— Plânge!

Credea că vorbise în șoaptă, dar toată lumea o auzise.

— Aveți o bicicletă? îl mai întrebă Maigret pe patron.

— Sigur că da!

— Ei bine, duceți-vă la ecluză și anunțați jandarmeria!

— De la Corbeil sau de la Cesson?

— N-are importanță!

Maigret se uită la Basso cu un aer indispus și ridică revolverul, din butoiașul căruia lipsea numai un glonț.

Un revolver de damă, drăguț ca o bijuterie. Și gloanțe mici de tot, despre care ai fi zis că sunt nichelate. Totuși, unul fusese de ajuns ca să reteze firul vieții negustorului de lenjerie bărbătească!

Abia dacă sângerase. O pată roșiatică pe costumul de vară. Rămăsese curat, la patru ace, ca de obicei.

— Mado are o criză în casă! anunță un tânăr.

Mado era doamna Feinstein, care fusese întinsă pe patul foarte înalt al patronilor. Toată lumea trăgea cu ochiul la Maigret. Toți se înfiorară când o voce strigă de pe malul apei:

— Cucu! Unde sunteți?

Era Pierrot, fiul lui Basso, care trăgea la mal caiacul și îi căuta pe ceilalți.

— Repede! Nu-l lăsați să se apropie!

Marcel Basso își venea în fire. Își descoperi fața, se ridică rușinat de slăbiciunea sa de moment și păru din nou să caute persoana căreia trebuia să i se adreseze.

— Sunt de la Poliția Judiciară! îi spuse

Maigret.

— Să știți că nu eu!…

— Vă rog să mă urmați un moment!

Comisarul i se adresă medicului:

— Aveți grijă să nu se atingă nimeni de cadavru! Și vă cer tuturor să ne lăsați singuri pe mine și pe domnul Basso.

Totul se tărăgănase ca o scenă prost pusă la punct, în atmosfera apăsătoare, plină de lumina soarelui. Pescari cu undița treceau pe drumul de halaj cu coșul de pești în spate. Basso păși alături de Maigret.

— E ceva nemaivăzut!

Era fără vigoare, lipsit de vlagă. Imediat după colțul remizei, se zăreau fluviul, vila de pe celălalt mal și doamna Basso, care aranja fotoliile de răchită rămase în grădină.

— Mami cere cheia de la beci! strigă copilul din caiac.

Dar bărbatul nu răspunse. Privirea i se schimba, devenea cea a unui animal hăituit.

— Spuneți-i unde e cheia.

Basso făcu un mare efort ca să rostească:

— În cârligul din garaj!

— Poftim?

— În cârligul din garaj!

Și se auzi, vag ecoul:

— … raj!

— Ce s-a întâmplat? întrebă Maigret, intrând în remiza cu pianul mecanic, unde paharele rămăseseră pe mese.

— Nu știu.

— Al cui e revolverul?

— Nu-i al meu. Al meu e tot timpul la mine în mașină.

— Feinstein v-a atacat?

O tăcere lungă. Un oftat.

— Nu știu! N-am făcut nimic! Și… și jur că

nu l-am omorât…

— Aveați arma în mână când…

— Da… Nu știu cum s-a întâmplat asta…

— Pretindeți că altcineva a tras?

— Nu… nu vă puteți imagina cât e de cumplit…

— Feinstein s-a sinucis?

— A…

Se așeză pe o bancă și își luă din nou capul în mâini. Și, cum pe masă era un pahar, îl apucă și îl goli dintr-o răsuflare, strâmbându-se.

— Ce se va întâmpla? Mă arestați?

Și, privindu-l fix pe Maigret, zise, cu fruntea îngândurată:

— Dar… cum de vă aflați tocmai aici? Nu aveați de unde să știți…

Părea că se străduiește să înțeleagă, să pună cap la cap frânturi de idei. Făcu o grimasă.

— S-ar zice că e o capcană care…

Caiacul alb se întorcea, după ce atinsese celălalt mal.

— Tati! Cheia nu e în garaj! Mami întreabă…

Basso își pipăi mașinal buzunarele. Clinchet de metal. Scoase o legătură de chei și o puse pe masă. Maigret traversă drumul de halaj și îi strigă copilului:

— Atenție! Prinde!

— Mulțumesc, domnule!

Și caiacul se îndepărtă. Doamna Basso, în grădină, pregătea masa pentru cină, împreună cu servitoarea. Bărci ușoare reveneau la *Vieux Garçon.* Patronul se întorcea cu bicicleta de la ecluză, unde fusese să telefoneze.

— Sunteți sigur că nu dumneavoastră ați tras?

Celălalt dădu din umeri, oftă și nu răspunse.

Caiacul acosta la celălalt mal. Puteai să ghicești discuția dintre mamă și fiu. Doamna Basso îi dădu un ordin servitoarei, care intră în casă și ieși aproape imediat.

Stăpâna casei îi luă binoclul din mână și îl îndreptă spre tavernă.

James stătea într-un colț, în casă, și își turna pahare mari de coniac, mângâind pisica ce i se cuibărise pe genunchi.

4. Întâlnirile din Rue Royale

Urmă o săptămână posomorâtă, istovitoare, plină de sarcini plicticoase, mici deziluzii, demersuri delicate, într-un Paris torid unde o furtună transforma în fiecare seară, pe la șase, străzile în adevărate râuri.

Doamna Maigret era tot în vacanță și scria: „… timpul e splendid și porumbele n-au fost niciodată mai frumoase…”.

Lui Maigret nu-i plăcea să stea la Paris fără soția lui. Mânca fără poftă, în primul restaurant întâlnit în cale, și i se întâmplă să doarmă la hotel ca să nu se ducă acasă.

Povestea începuse cu un joben pe care Basso îl încercase în magazinul luminat de soare de pe bulevardul Saint-Michel. Urmase o întâlnire amoroasă într-o garsonieră din Avenue Niel.

O nuntă, seara, la taverna de pe malul Senei. O partidă de bridge și, apoi, drama neașteptată…

Când jandarmii ajunseseră la fața locului, Maigret, care nu era în misiune oficială, îi lăsase să-și asume responsabilitățile. Îl arestaseră pe negustorul de cărbuni. Fusese anunțat Parchetul.

O oră mai târziu, Marcel Basso stătea pe bancă în mica gară de la Seine-Port între doi jandarmi. Mulțimea de duminică aștepta trenul. Brigadierul din dreapta îi oferise o țigară.

Lămpile fuseseră aprinse. Întunericul se lăsase aproape complet. Dar, pe când trenul intra în gară și toată lumea se înghesuia la marginea peronului, Basso își îmbrâncise gardienii, se repezise prin mulțime, traversase calea ferată și fugise spre o pădure din

apropiere.

Jandarmii rămăseseră cu gura căscată. Cu câteva minute înainte, stătuse atât de liniștit, parcă pleoștit, între ei!

Maigret aflase de fuga lui Basso când sosise la Paris. Și urmase o noapte neplăcută pentru toată lumea. Jandarmii scotoceau ținutul pe lângă Morsang și Seine-Port, barau drumurile, supravegheau gările și opreau toți automobiliștii. Plasa se întinse aproape peste tot departamentul și cei care ieșiseră la plimbare duminică se mirau, întorcându-se acasă, de întărirea forțelor de poliție la porțile Parisului.

În fața casei familiei Basso, pe cheiul Austerlitz, stăteau de pază doi oameni de la Poliția Judiciară. Alți doi, în fața imobilului unde soții Feinstein își aveau apartamentul privat, pe bulevardul Batignolles.

Luni dimineață, descindere a Parchetului la taverna de doi bani, iar Maigret se văzu nevoit să asiste, discutând îndelung cu magistrații.

Luni seara: nimic! Cvasicertitudinea că Basso reușise să treacă prin ochiurile plasei și să se refugieze la Paris sau în unul dintre orașele din împrejurimi, ca Melun, Corbeil, Fontainebleau.

Marți dimineață, raportul medico-legal: foc de armă tras de la o distanță de aproximativ treizeci de centimetri. Imposibil de determinat dacă trăsese Feinstein sau Basso.

Doamna Feinstein recunoscu că arma îi aparținea. Nu știa că soțul ei o avea în buzunar. De obicei, revolverul se afla, încărcat, în camera tinerei femei.

Interogatoriu pe bulevardul Batignolles. Un apartament banal, fără lux, de oameni foarte

modești. Curățenie îndoielnică. O singură femeie care se ocupa de toate.

Doamna Feinstein plânge! Plânge! Plânge! E aproape singurul ei răspuns, la care se adaugă: „Dacă as fi știut!”.

Era numai de două luni amanta lui Basso și îl iubea.

— Ați avut și alți amanți înaintea lui?

— Domnule!

Dar avusese și alții, era neîndoielnic! O femeie cu temperament! Nu putea să-i ajungă Feinstein.

— De cât timp sunteți căsătorită?

— De opt ani!

— Soțul dumneavoastră știa de această relație?

— O, nu!

— Nu bănuia puțin?

— Nici vorbă!

— Credeți că a fost în stare să-l amenințe pe Basso cu arma aflând ceva?

— Nu știu… Era un om foarte ciudat, foarte închis…

Evident, o căsnicie unde nu domnea cea mai mare intimitate. Feinstein, prins cu afacerile. Mado, bătând magazinele și garsonierele.

Și Maigret, posac, continua o anchetă cât se poate de tradițională, interogând portăreasa, furnizorii, administratorul magazinului de pe Boulevard des Capucines.

Toate astea lăsau o impresie puțin dezgustătoare de banalitate, având însă și ceva echivoc.

Feinstein începuse cu un magazin mic, pe Avenue Clichy. Apoi, la un an după căsătorie, preluase o afacere destul de mare pe Marile Bulevarde, cu ajutorul băncilor.

De atunci, urmase povestea tuturor afacerilor lipsite de bază solidă, scadențe mai mult decât anevoioase, polițe protestate, expediente, demersurile umilitoare de la sfârșitul lunilor.

Nimic suspect. Nimic necurat. Dar nici solid.

Iar soții, care locuiau pe bulevardul Batignolles, le datorau bani tuturor furnizorilor.

Timp de două ore, în micul birou al mortului din spatele magazinului, Maigret avu curajul să se cufunde în citirea registrelor. Nu descoperi nimic anormal într-o perioadă ce corespundea cu crima despre care Jean Lenoir îi vorbise înainte să fie executat.

Nicio sumă importantă încasată. Nicio călătorie. Nicio achiziție deosebită.

În fine, nimic! O anchetă ternă, care bătea pasul pe loc.

Demersul cel mai stânjenitor fusese la Morsang, pe lângă doamna Basso, a cărei atitudine îl miră pe comisar. Nu era doborâtă. Desigur, tristă! Dar nu disperată! Și de o demnitate la care nu te-ai fi așteptat de la ea.

— Cu siguranță că soțul meu a avut un motiv dacă a vrut să-și recapete libertatea de mișcare.

— Nu-l credeți vinovat?

— Nu!

— Totuși, fuga aceasta… Nu v-a dat niciun semn de viață?

— Nu!

— Câți bani avea la el?

— Nu mai mult de o sută de franci!

Pe cheiul Austerlitz, lucrurile stăteau cu totul altfel decât la magazinul de lenjerie bărbătească. Comerțul cu cărbuni aducea, în

medie, în jur de cinci sute de mii de franci. Birourile și șantierele erau bine ordonate. Trei șlepuri la apă. Și asta de pe vremea tatălui lui Marcel Basso, căci fiul doar mărise afacerea.

Vremea nu avea nici ea darul să-i stârnească buna dispoziție. Ca toate persoanele masive, suferea din pricina căldurii și, în fiecare zi, un soare de plumb stăruia până pe la trei deasupra Parisului.

În acel moment, cerul se acoperea. Aerul era încărcat de electricitate și vântul avea răbufniri neașteptate. Praful de pe stradă începea brusc să se ridice în vârtejuri.

La ora aperitivului, totul era gata. Bubuituri de tunet, apoi ploaia, în averse, duruia pe asfalt, trecând prin copertinele teraselor, forțând trecătorii să se adăpostească pe sub porți.

Miercuri, surprins astfel de ploaia torențială, Maigret intră la *Taverne Royale.* Un bărbat se ridică să-i întindă mâna. Era James, singur la o masă, în fața unui pahar de pernod.

Comisarul nu-l văzuse încă în ținută de oraș. Semăna și mai mult cu un mic funcționar decât în costumele lui fanteziste de la Morsang, dar păstra totuși o oarecare extravaganță.

— Beți ceva cu mine?

Maigret era extenuat. Știa că urma să plouă vreo două ceasuri. Apoi, trebuia să treacă pe la birou ca să afle ultimele noutăți.

— Un pernod?

De obicei, bea numai bere. Dar nu zise nimic. Bău ca un automat. James nu era o companie dezagreabilă și, cel puțin, avea o mare calitate: nu era vorbăreț!

Stătea bine instalat în fotoliul de palmier, picior peste picior, privind oamenii care treceau prin ploaie și fumând țigară după țigară.

Când apăru un mic vânzător de ziare, cumpără de la el un cotidian de seară, îl răsfoi, apoi i-l întinse lui Maigret, arătând cu degetul un pasaj.

Marcel Basso, ucigașul negustorului de lenjerie bărbătească de pe Boulevard des Capucines, n-a fost găsit încă, în ciuda căutărilor susținute ale poliției și ale jandarmeriei.

— Ce părere aveți? îl întrebă Maigret.

James dădu din umeri și schiță un gest de indiferență.

— Credeți că a fugit în străinătate?

— S-ar putea să nu fie departe. Probabil că se-nvârte prin Paris.

— Ce vă face să spuneți asta?

— Nu știu! Cred… Dacă a fugit, înseamnă că avea ceva în cap… Două pahare de pernod, chelner!

Maigret bău trei și alunecă încetișor într-o stare cu care nu era obișnuit. Nu era beție, dar nici luciditate absolută.

O stare destul de agreabilă. Se simțea moale, îi era bine la terasă. Se gândea la caz fără să-și facă griji și chiar cu un fel de plăcere.

James vorbea de una și de alta, fără să se grăbească. La opt fix, se ridică și zise:

— E ora! Mă așteaptă soția…

Comisarului îi era puțin necaz pentru timpul pierdut și mai ales pentru că se simțea atât de greoi. Cină și trecu pe la birou. Jandarmeriile nu semnalaseră nimic. Nici

poliția.

A doua zi – era joi – își continuă ancheta cu aceeași încăpățânare lipsită de entuziasm.

Căutări în toate dosarele vechi de zece ani. Dar nimic nu părea să se lege în vreun fel de denunțul lui Jean Lenoir!

Căutări și la Identitatea Judiciară. Telefoane la închisori și la infirmeriile speciale, cu vaga speranță că va da peste Victor, camaradul tuberculos despre care îi vorbise condamnatul.

Mulți Victor. Prea mulți! Și nu cel potrivit!

Pe la prânz, îl durea capul și nu avea deloc poftă de mâncare. Luă masa în Piața Dauphine, la micul restaurant frecventat de aproape toți funcționarii din poliție. Apoi, telefonă la Morsang, unde câțiva agenți erau postați lângă vila soților Basso.

Dar nu văzuseră pe nimeni. Doamna Basso ducea o viață normală, împreună cu fiul ei. Citea multe ziare. Vila nu avea telefon.

La ora cinci, Maigret părăsea garsoniera din Avenue Niel. Nu găsise nimic, dar se dusese să scotocească ca să fie cu inima împăcată.

Și, mașinal, ca și cum ar fi fost deja o veche obișnuință, se îndreptă spre *Taverne Royale,* strânse mâna care i se întindea și se așeză lângă James.

— Nimic nou? întrebă acesta.

Apoi, imediat, către chelner:

— Două pahare de pernod!

Furtuna întârzia. Străzile rămâneau scăldate de soare. Treceau autocare pline cu turiști străini.

— Ipoteza cea mai simplă, cea adoptată de ziare, murmură Maigret ca pentru sine, este că Basso, atacat de însoțitorul lui dintr-un

motiv oarecare, a apucat arma îndreptată spre el și a tras în Feinstein.

— Da, e o prostie!

Maigret se uită la James, care părea și el să vorbească pentru sine.

— De ce e o prostie?

— Pentru că, dacă Feinstein ar fi vrut să-l omoare pe Basso, ar fi procedat destul de abil. Era un om prudent… Un bun jucător de bridge…

Comisarul nu-și putu reține un zâmbet, văzând cât de serios vorbea James.

— Atunci, ce părere aveți?

— Evident, n-am nicio părere… Basso nu avea nevoie să se culce cu Mado. Îți dai imediat seama, doar dacă te uiți la ea, că e o femeie care nu dă chiar așa de ușor drumul unui bărbat.

— Soțul ei se arătase deja gelos?

— El?

Și privirea lui curioasă căută spre Maigret, lucind de ironie.

— Încă n-ați înțeles?

James dădu din umeri și mormăi:

— Nu mă privește, dar… Dacă ar fi fost gelos, cei mai mulți dintre obișnuiții de la Morsang ar fi morți de mult.

— Toți au fost…?

— Să nu exagerăm. Toți au… în fine, Mado a dansat cu toți… Și, dansând, te afunzi în desiș…

— Și dumneata?

— Eu nu dansez, replică James.

— Soțul nu avea cum să nu bage de seamă ceea ce spuneți?

Atunci, englezul zâmbi și răspunse:

— Nu știu! Le datorează bani tuturor!

Privit dintr-un anumit unghi, James părea

un prostănac sau un beţiv abrutizat. Privit altfel, avea darul să deruteze.

— I-auzi, i-auzi! exclamă Maigret.

— Două pernoduri!

— Da… Mado nici n-are nevoie să fie la curent. E ceva discret. Feinstein îi tapează pe amanţii soţiei sale fără să pară că ştie ceva, făcând-o totuşi cu o stăruinţă echivocă…

Cam asta a fost tot ce au discutat. Furtuna nu izbucnea. Maigret îşi bău paharele de pernod cu ochii aţintiţi spre stradă, la trecători. Se simţea bine, stătea confortabil, iar creierul său examina alene problema aşa cum se prezenta acum.

— Ora opt!

James îi strânse mâna şi plecă exact când începea aversa.

Vineri, devenise deja un obicei. Maigret se duse la *Taverne Royale* fără să-şi dea prea bine seama ce făcea. La un moment dat, nu se putu abţine să nu-i spună lui James:

— În concluzie, nu vă duceţi niciodată acasă după ce ieşiţi de la birou? De la cinci la opt…

— Trebuie să ai şi tu colţişorul tău! răspunse celălalt, oftând.

Iar acel colţişor era terasa unei braserii, cu o măsuţă de marmură, aperitivul opalin şi, drept orizont, colonada de la biserica Madeleine, şorţul alb al chelnerilor, mulţimea, maşinile în mişcare.

— Sunteţi căsătorit de mult timp?

— De opt ani…

Maigret nu îndrăzni să-l întrebe dacă îşi iubea soţia. De altfel, era convins că James i-ar fi răspuns „da”. Dar numai după ora opt! După colţişorul intim!

Oare relaţiile dintre cei doi bărbaţi nu

începeau să se apropie de prietenie?

În ziua aceea, nu vorbiră nimic despre caz. Maigret își bău cele trei pahare de pernod. Simțea nevoia să nu vadă viața într-o lumină prea crudă. Era asaltat de mici neplăceri, de griji meschine.

Fiind perioada vacanței, trebuia să țină locul mai multor colegi. Iar judecătorul de instrucție care se ocupa de cazul tavernei nu-l lăsa să respire, îl trimitea s-o interogheze iar pe Mado Feinstein, să examineze registrele soțului ei, să-i ia din nou la întrebări pe angajații lui Basso.

Poliția Judiciară avea deja prea puțini oameni disponibili ca să țină sub observație toate locurile unde ar fi putut să apară fugarul. Asta îl făcea pe șef să fie prost dispus.

— Nu mai sfârșești odată cu gluma asta? îl întrebase el într-o dimineață.

Maigret era de aceeași părere cu James. Presimțea prezența lui Basso la Paris. Dar de unde făcuse rost de bani? Sau, dacă nu, cum trăia? Ce spera? Ce aștepta? Ce făcea?

Vinovăția nu-i era dovedită. Rămânând arestat și luându-și un avocat bun, putea să spere, dacă nu achitarea, cel puțin o condamnare ușoară. După aceea, s-ar fi întors la averea, la soția și la fiul lui.

Or, în loc să facă asta, fugea, se ascundea, renunța astfel la tot ce fusese viața lui.

— S-ar zice că are motivele sale! spusese James, filosofând ca de obicei.

Contăm negreșit pe tine, așteptăm gară, sărutări.

Era sâmbătă. Doamna Maigret trimitea un

ultimatum afectuos. Soțul ei încă nu știa ce să-i răspundă. Dar, la ora cinci, se afla la *Taverne Royale* și dădea mâna cu James, care se întorcea spre chelner:

— Pernod!

Ca și sâmbăta trecută, lumea se năpustea spre gări, taxiuri încărcate de bagaje defilau continuu, oameni care plecau în sfârșit în vacanță se agitau.

— Vă duceți la Morsang? întrebă Maigret.

— Ca în fiecare sâmbătă!

— Se va simți un gol…

Comisarul și-ar fi dorit să meargă și el la Morsang. Dar, pe de altă parte, voia să-și vadă soția, să dea la păstrăv în pâraiele din Alsacia, să simtă mirosul plăcut al casei cumnatei sale.

Ezita încă. Se uită distrat la James, care se ridică brusc și se îndreptă spre fundul braseriei.

Comisarul nu se miră. Nu făcu decât să înregistreze automat această plecare de moment. Abia dacă băgă de seamă că englezul reveni la locul lui.

Trecură cinci, zece minute. Se apropie un chelner.

— Domnul Maigret, vă rog? Este unul dintre dumneavoastră?

— Eu sunt. De ce?

— Sunteți chemat la telefon.

Maigret se ridică și se îndreptă și el spre fundul sălii, încruntat pentru că, în pofida toropelii, presimțea ceva anormal.

Când intră în cabină, se întoarse spre terasă și îl zări pe James, care îl privea.

— Ciudat! bombăni el. Alo! Alo!… Aici Maigret… Alo!… Alo!

Își pierdu răbdarea, pocni din degete. În

sfârșit, auzi la capătul celălalt al firului o voce de femeie.

— Ascult!

— Alo!.. Hei?

— Ce număr doriți?

— Am fost chemat la telefon, domnișoară.

— Imposibil, domnule! Închideți! N-am sunat la numărul dumneavoastră de cel puțin zece minute…

Deschise ușa brusc. Și fu ceva rapid, ca o lovitură de măciucă. Afară, în umbra terasei, un bărbat stătea în picioare lângă James. Era Marcel Basso, îmbrăcat ciudat, sărăcăcios, diferit de el însuși, a cărui privire înfrigurată pândea ușa cabinei telefonice.

Îl văzu pe Maigret în momentul în care și acesta îl vedea. Buzele i se mișcară. Probabil spuse ceva, ca apoi să se năpustească în mulțime.

— Câte telefoane ați dat? îl întrebă casiera pe comisar.

Dar acesta alerga. Terasa era aglomerată. Până s-o traverseze, să ajungă la marginea trotuarului, Basso dispăruse fără urmă. Cincizeci de taxiuri erau în mișcare. Urcase în vreunul dintre ele? Bașca autobuzele!

Încruntat, Maigret se întoarse la masă, se așeză fără o vorbă, fără să se uite la James, care nu se mișcase din loc.

— Casiera mi-a spus să vă întreb câte convorbiri… îi zise un chelner.

— La naiba!

Zări zâmbetul de pe buzele lui James și se luă de el.

— Vă felicit!

— Credeți?…

— A fost aranjat dinainte?

— Nici măcar! Chelner, două pahare de

pernod! Și țigări!

— Ce-a spus? Ce voia?

James se lăsă pe spate în scaun fără să răspundă și oftă ca un om care consideră orice discuție inutilă.

— Bani? De unde a luat costumul cu care era îmbrăcat?

— Doar nu poate să se plimbe prin Paris în cămașă și pantaloni de flanel alb!

Într-adevăr, aceasta era ținuta în care Basso fugise din gara Seine-Port. James nu uita nimic.

— E prima dată când luați contact cu el săptămâna asta?

— Când ia el contact cu mine!

— Nu vreți să spuneți nimic?

— Ați face la fel ca mine, nu-i așa? Am băut de o sută de ori la el acasă! Nu mi-a făcut nimic!

— Voia bani?

— De o jumătate de oră ne pândea. Mi se păruse de ieri că-l zărisem pe celălalt trotuar. Probabil că n-a îndrăznit…

— Și m-ați făcut să mă duc la telefon!

— Părea obosit!

— N-a spus nimic?

— E nemaipomenit cum te poate schimba un costum care nu ți se potrivește! spuse James oftând, fără să răspundă.

Maigret îl observa cu coada ochiului.

— Știți că, după toate regulile unei justiții corecte, ați putea îi învinuit de complicitate?

— Multe lucruri se pot face după regulile unei justiții corecte! Fără a mai pune la socoteală că nu e întotdeauna chiar atât de corectă!

Avea un aer cât se poate de extravagant.

— Chelner, mai vin paharele alea de

pernod?

— Imediat! Imediat!

— Mergeți și dumneavoastră la Morsang? Dacă da, vreau să vă spun… că e aproape mai avantajos să luăm un taxi. Dăm o sută de franci. Trenul costă…

— Și soția dumitale?

— Ia întotdeauna taxiul, împreună cu sora și prietenele ei. În cinci, fiecare dă douăzeci de franci, pe când trenul costă…

— Bine!

— Nu veniți?

— Vin! Plata, chelner!

— Pardon! Fiecare partea lui, ca de obicei!

Era un principiu. Maigret plăti ce băuse, la fel și James. Adăugă zece franci pentru falsul comision al chelnerului.

În taxi, părea preocupat, dar, pe la Villejuif, dezvălui și ce anume îl preocupa:

— Mă întreb la cine vom face partida de bridge, mâine după-amiază.

Era ora la care izbucnea furtuna. Picături răzlețe de ploaie începeau să bată în geamuri.

5. Automobilul doctorului

Te-ai fi putut aștepta să găsești la Morsang altă atmosferă decât de obicei. Drama avusese loc în duminica dinainte. Din micul grup, unul murise și altul era un asasin fugit de sub escorta poliției.

Totuși, când James și Maigret sosiră acolo, cei ajunși deja se adunaseră în jurul unei mașini noi. Își schimbaseră hainele de oraș cu tradiționala ținută sport. Numai doctorul rămăsese în costum.

Mașina era a lui. Ieșea cu ea prima dată. Ceilalți îi puneau întrebări și el le explica cu plăcere calitățile acesteia.

— E adevărat că a mea consumă mai mult, dar…

Aproape toți aveau mașină. Cea a doctorului era însă nouă.

— Auziți ce nervos e motorul…

Soția lui era atât de fericită, încât stătea în mașină, așteptând sfârșitul acestor discuții. Doctorul Mertens putea să aibă treizeci de ani. Era slab, firav și gesturile îi erau delicate ca ale unei fetițe anemice.

— Asta e mașina ta cea nouă? întrebă James, apropiindu-se.

Îi dădu înconjur cu pași mari, mormăind lucruri imposibil de înțeles.

— Trebuie s-o încerc mâine-dimineață. Nu te deranjează?

Prezența lui Maigret ar fi putut să fie stânjenitoare. Dar abia dacă o băgară de seamă! E adevărat că, la han, fiecare era la el acasă, fiecare se mișca liber.

— Nevasta ta nu vine, James?

— O să vină cu Marcelle și Lili.

Începură să scoată bărcile ușoare din garaj.

Cineva repara o undiță cu fir de mătase. Până la cină, toți se împrăștiară și, la masă, conversația nu mai deveni generală. Câteva frânturi de frază.

— Doamna Basso e acasă?

— Ce săptămână a avut!

— Ce facem mâine?

Maigret era totuși în plus. Îl evitau fără să-l ocolească pe față. Când James nu era cu el, rămânea singur, rătăcind pe terasă sau pe malul apei. La lăsarea întunericului, profită ca să stea de vorbă cu agenții lui postați lângă vila familiei Basso.

Erau doi, care se schimbau și mâncau cu rândul într-un bistrou din Seine-Port, la doi kilometri de acolo. Când comisarul își făcu apariția, cel care era liber ridica o undiță din apă.

— Nimic de semnalat?

— Absolut nimic! Duce o viață liniștită. Din când în când, se plimbă prin grădină. Furnizorii vin ca de obicei: brutarul la nouă, măcelarul puțin mai târziu și, pe la unsprezece, negustorul de legume cu căruciorul lui.

Se vedea lumină la parter. Prin perdele, ghiceai silueta copilului, care își mânca supa cu un șervet legat la gât.

Polițiștii stăteau într-o pădurice de-a lungul fluviului, iar cel care pescuia zise, oftând:

— Știți! E plin de iepuri pe-aici! Dacă am vrea…

Vizavi, taverna de doi bani, unde două perechi – probabil muncitori de la Corbeil – dansau pe muzica pianului mecanic.

O duminică dimineață ca toate duminicile

de la Morsang, cu pescari așezați de-a lungul malurilor, alții, nemișcați în bărcuțe vopsite în verde amarate la doi stâlpi distanță, bărci ușoare, una-două ambarcațiuni cu pânze…

Simțeai că totul era pus la punct cu grijă, că nimic n-ar fi putut să schimbe cursul regulat al acelor zile.

Peisajul era frumos, cerul, senin, oamenii, liniștiți și, poate din cauza asta, totul era grețos, ca o tartă prea dulce.

Maigret îl găsi pe James în pulover cu dungi albastre și albe, pantaloni albi și espadrile, cu o bonetă de marinar american pe cap și bând, pe post de mic dejun, un pahar mare de coniac cu apă.

— Ai dormit bine?

Un detaliu amuzant: la Paris, nu-l tutuia pe Maigret, în timp ce la Morsang tutuia pe toată lumea, inclusiv pe comisar, fără măcar să-și dea seama.

— Ce faci în dimineața asta?

— Cred c-o să mă duc la tavernă.

— O să ne-ntâlnim toți acolo, unde, se pare, s-a hotărât să bem aperitivul. Vrei o barcă?

Maigret era singurul în costum de oraș. Îi dădură o barcă lăcuită, în care reuși cu greu să-și țină echilibrul. Când ajunse la tavernă, era zece dimineața și nu se vedea încă niciun client.

Sau, mai exact, comisarul găsi în bucătărie unul, care mânca un codru de pâine cu un cârnat gros. Bătrâna îi spunea:

— Trebuie să te îngrijești! Un băiat de-al meu n-a vrut să bage de seamă și s-a prăpădit. Și era mai înalt și mai voinic decât dumneata!

În acel moment, clientul era cuprins de un acces de tuse și nu reușea să înghită pâinea

din gură. Pe când tușea, îl zări pe Maigret în prag și se încruntă.

— O sticlă de bere! comandă comisarul.

— Nu preferați să stați la terasă?

Nu! Prefera bucătăria, cu masa din lemn crestat, scaunele de pai și cratița mare care clocotea pe foc.

— Fiul meu s-a dus la Corbeil după niște sifoane pe care au uitat să ni le livreze. Mă ajutați să deschid chepengul?

Chepengul deschis în mijlocul bucătăriei lăsă să se vadă gura umedă a beciului. Și bătrâna gârbovită coborî, în timp ce clientul nu-și lua ochii de la Maigret.

Era un tânăr de vreo douăzeci și cinci de ani, palid și slab, cu fire de păr blond pe obraji. Avea ochii foarte înfundați în orbite și buzele lipsite de culoare.

Dar cel mai mult frapa la el ținuta. Nu era în zdrențe, ca un vagabond. Nu avea înfățișarea insolentă a unui hoinar profesionist.

Nu! În atitudinea lui stăruia un amestec de timiditate și fanfaronadă. Era umil și totodată agresiv. Curat și în același timp murdar, dacă se poate spune așa.

Haine care fuseseră curate, bine întreținute, dar, de câteva zile, fuseseră târâte peste tot.

— Actele!

Maigret nu avea nevoie să adauge: „Poliția!”.

Tânărul înțelesese de mult. Scoase din buzunar un livret militar soios. Comisarul citi numele cu glas scăzut:

— Victor Gaillard!

Închise calm livretul și îl înapoie proprietarului. Bătrâna ieși din beci și închise

chepengul.

— E foarte rece! zise ea, destupând sticla.

Și se reapucă de curățat cartofi, în timp ce dialogul dintre cei doi bărbați începea calm, fără emoție aparentă.

— Ultima adresă?

— Sanatoriul municipal din Gien.

— Când ai plecat de-acolo?

— Acum o lună.

— Și de atunci?

— Pribeag… Am meșterit pe ici, pe colo. Puteți să mă arestați pentru vagabondaj, dar va trebui să fiu dus iar la un sanatoriu. Am numai un plămân.

Nu spunea asta pe un ton plângăcios, ci, dimpotrivă, părea să dea o indicație.

— Ai primit o scrisoare de la Lenoir?

— Care Lenoir?

— Nu face pe prostul! Ți-a spus că îl vei regăsi pe individ la taverna de doi bani.

— Mă săturasem de sanatoriu!

— Dar, mai ales, aveai chef să trăiești din nou pe spinarea tipului de la canalul Saint-Martin!

Bătrâna asculta fără să înțeleagă, fără să se mire. Totul se petrecea simplu, în acel decor de căsuță sărăcăcioasă, unde o găină intrase până în mijlocul încăperii să ciugulească.

— Nu răspunzi?

— Nu știu ce vreți să spuneți.

— Lenoir a vorbit.

— Nu cunosc niciun Lenoir.

Maigret dădu din umeri și repetă, aprinzându-și fără grabă pipa:

— Nu face pe prostul! Știi bine că tot te prind la cotitură!

— Risc doar să mă întorc la sanatoriu.

— Știu… Ai un plămân scos…

Bărcile ușoare alunecau pe fluviu.

— Lenoir nu te-a înșelat. Individul o să vină.

— Nu spun nimic.

— Cu atât mai rău pentru tine! Dacă nu te hotărăști până diseară, te bag la mititica pentru vagabondaj. Pe urmă, mai vedem…

Maigret îl privea în ochi, citind în el la fel de ușor ca într-o carte, atât de bine cunoștea acest fel de oameni.

Alt soi decât Lenoir! Victor era dintre cei care, în rândul delincvenților, se lasă conduși de ceilalți. Dintre cei care sunt puși să țină de șase când se dă o lovitură și primesc cel mai puțin la împărțeală.

Ființe fără vlagă care, odată pornite într-o direcție, nu sunt în stare s-o mai schimbe. La șaisprezece ani, bătuse străzile și frecventase balurile populare. Împreună cu Lenoir, dăduse peste pleașca de la canalul Saint-Martin. Putuse să trăiască așa un timp, de pe urma unui șantaj la fel de regulat ca o profesie recunoscută.

Dacă n-ar fi fost tuberculos, ar fi jucat cu siguranță un rol de figurant în banda lui Lenoir. Dar sănătatea îl făcuse să ajungă la sanatoriu. Probabil că îi dusese la disperare pe medici și pe infirmiere. Furtișaguri, mici delicte de tot felul. Maigret ghicea că, din pedeapsă în pedeapsă, fusese trimis de la un sanatoriu la altul, de la spital la casa de odihnă, de la casa de odihnă la organizația de reeducare.

Nu se speria. Avea un răspuns bun la toate: plămânul! Trăia de pe urma lui, așteptând să moară tot de pe urma lui.

— Ce treabă am eu?

— Nu vrei să mi-l indici pe omul de la

canal?

— Nu știu despre ce vorbiți!

Rostea aceste cuvinte și ochii îi sclipeau de ironie. Ba chiar reîncepu să muște cu poftă din cârnat, mestecând temeinic.

— În primul rând că Lenoir n-a zis nimic! mormăi, după ce se mai gândi. N-ar fi deschis el gura când era pe ducă!

Maigret nu se enerva. Era pe drumul cel bun. Oricum, avea acum un element în plus ca să ajungă la adevăr.

— Încă o sticlă, mamaie!

— Noroc că m-am gândit să aduc trei! Bătrâna se uita curioasă la Victor, întrebându-se ce crimă putuse să comită.

— Când mă gândesc că erai bine îngrijit într-un sanatoriu și c-ai plecat de-acolo! Ca fiul meu! Vă place mai mult să umblați haimana decât…

În soarele care scălda peisajul, Maigret urmărea mișcarea bărcilor. Se apropia ora aperitivului. Un mic velier, la bordul căruia urcaseră soția lui James și două prietene, acosta primul. Cele trei femei făceau semne către o barcă ușoară, care trăgea și ea la mal.

Și altele le urmau. Bătrâna le zări, oftă și zise:

— Și fiul meu nu s-a-ntors! N-o să-i pot servi. Fiica mea e plecată după lapte…

Puse totuși pahare pe mesele de pe terasă, apoi scotoci într-un buzunar ascuns sub juponul larg, făcând să zornăie o grămadă de monede.

— Or să aibă nevoie pentru muzică…

Maigret rămase la locul lui, observându-i rând pe rând pe cei ce soseau și pe vagabondul tuberculos, care continua să mestece cu indiferență. Zărea, fără să vrea,

vila familiei Basso, cu grădina înflorită, pontonul, cele două ambarcațiuni legate la mal și leagănul copilului.

Deodată tresări, deoarece i se păru că auzise un foc de armă în depărtare. Cei de pe malul Senei ridicaseră și ei capul. Dar nu se vedea nimic. Nu se întâmpla nimic. Trecură zece minute. Clienții de la *Vieux Garçon* se așezau la mese. Bătrâna ieși, ducând în brațe sticle cu aperitive.

Atunci, o siluetă întunecată coborî în viteză panta de gazon din curtea familiei Basso. Maigret îl recunoscu pe unul dintre inspectorii lui care, cu stângăcie, desfăcea lanțul unei bărci și vâslea din toate puterile spre larg.

Se ridică și se uită la Victor.

— Nu te miști de-aici!

— Dacă asta vă face plăcere.

Cei de afară nu mai comandau de băut, ca să se uite la omul în negru care vâslea. Maigret se opri la papura de pe marginea apei, așteptând cu nerăbdare.

— Ce s-a întâmplat?

Inspectorul gâfâia.

— Urcați repede! Jur că nu e vina mea!

Vâsli din nou, cu Maigret la bord, spre vilă.

— Totul era liniștit. Negustorul de legume tocmai plecase. Doamna Basso se plimba în grădină cu copilul. Mi s-a părut, nu știu de ce, că aveau un fel ciudat de a se plimba, ca unii care așteaptă ceva. Atunci, a sosit o mașină, o mașină nouă-nouță. S-a oprit în fața porții de fier. Un bărbat a coborât…

— Puțin chel, dar tânăr încă?

— Da! A intrat. A pășit în grădină alături de doamna Basso și de copil. Știți postul meu de observație. Eram destul de departe de ei.

Și-au dat mâna. Femeia l-a condus pe bărbat până la poartă. El s-a urcat la volan, a pornit motorul și, înainte să pot face vreo mișcare, doamna Basso s-a repezit înăuntru cu fiul ei, în timp ce automobilul a pornit în mare viteză…

— Cine a tras?

— Eu. Voiam să sparg un cauciuc.

— Berger era cu tine?

— Da. L-am trimis la Seine-Port să telefoneze peste tot.

Era a doua oară când trebuiau alertate toate jandarmeriile din Seine-et-Oise. Barca ajunse la mal. Maigret intră în grădină. Dar ce să facă acolo? Ar fi avut treabă cu telefonul, ca să alerteze jandarmii.

Se aplecă să ia de jos o batistă de femeie, marcată cu inițialele doamnei Basso. Era aproape bucățele, atât de mult trăsese de ea în așteptarea lui James.

Maigret era afectat poate cel mai mult de amintirea paharelor de pernod de la *Taverne Royale,* de orele de toropeală petrecute lângă englez, la terasa braseriei.

Simțea un fel de dezgust. Avea senzația penibilă că nu fusese el însuși, că se lăsase dominat de un fel de seducție.

— Supraveghez mai departe vila?

— Ca să nu fugă cărămizile? Du-te după Berger. Ajută-l să întindă plasa. Încearcă să faci rost de o motocicletă ca să mă ții la curent din oră în oră.

Pe masa din bucătărie, lângă legume, pe un plic, James scrisese:

De înmânat neapărat doamnei Basso.

Scrisoarea fusese adusă în mod evident de

negustorul de legume. O anunța pe tânăra femeie despre ce urma să se întâmple. De aceea se plimba nervoasă prin grădină cu fiul ei.

Maigret urcă din nou în barcă. Când ajunse la tavernă, toți se adunaseră în jurul vagabondului, îi oferiseră un aperitiv și doctorul îi punea acum întrebări.

Victor avu tupeul să-i adreseze o ocheadă comisarului, ca și cum fi vrut să-i spună: „Mă descurc! Las' pe mine".

Și continuă să explice:

— … Se pare că e un mare profesor. Mi-a umplut plămânul cu oxigen, cum zic ei, apoi l-au închis ca pe balonul unui copil…

Doctorul zâmbea la termenii folosiți, dar confirma prin semne, pentru ceilalți, că tânărul spunea adevărul.

— Acum trebuie să-mi facă același lucru cu jumătatea celuilalt. Pentru că avem doi plămâni, bineînțeles. Și așa, o să rămân doar cu o jumătate…

— Și bei aperitive?

— Păi cum! Hai noroc!

— N-ai sudori reci noaptea?

— Uneori. Când mă culc în vreo șură unde trage curentul.

— Ce beți, domnule comisar? întrebă cineva. Sper că nu s-a întâmplat nimic rău de-au venit să vă caute atât de grabnic.

— Spuneți-mi, doctore, James v-a folosit mașina în dimineața asta?

— Mi-a cerut voie s-o încerce. Trebuie să se întoarcă…

— Mă îndoiesc!

Medicul tresări, se îndreptă de emoție, apoi bâigui, încercând să zâmbească:

— Glumiți…

— Nu glumesc deloc. S-a folosit de ea ca să-i răpească pe doamna Basso și pe fiul ei.

— James? întrebă, uluită, soția acestuia, căreia nu-i venea să creadă ce auzea.

— Chiar James!

— Trebuie să fie o farsă! Îi plac foarte mult păcălelile!

Cel mai mult se amuza Victor, care își sorbea aperitivul uitându-se la Maigret cu o ironie tâmpă.

Patronul tavernei se întoarse de la Corbeil cu trăsurica lui trasă de un ponei. Începu să descarce lăzi cu sifoane, anunțând, în trecere:

— Altă dandana! Acum nu mai poți să circuli pe drum fără să fii arestat de jandarmi! Noroc că mă cunoșteau!

— Pe drumul spre Corbeil?

— Acum câteva minute. Sunt zece lângă pod, opresc toate mașinile și cer actele. E o coadă de cel puțin treizeci de automobile…

Maigret întoarse capul în altă parte. Nu avea nicio vină. Era singura metodă posibilă, dar una greoaie, neelegantă, brutală. Și era cam mult două duminici la rând, în același departament, pentru un caz lipsit de importanță, despre care ziarele abia dacă scriseseră.

Oare procedase greșit? Chiar bătuse pasul pe loc?

Îi veni din nou în gând amintirea neplăcută a orelor petrecute cu James la *Taverne Royale.*

— Ce beți? îl întrebară din nou. Un „grand Per' " ?

Încă o vorbă care îi devenise dezagreabilă, pentru că era ca un fel de sinteză a întregii săptămâni, a întregului caz, a vieții duminicale a grupului de la Morsang.

— Bere! răspunse el.

— La ora asta?

Tânărul cumsecade care dorea să-i ofere un aperitiv nu înțelese probabil de ce Maigret, brusc furios, replică apăsat:

— Da, la ora asta!

Vagabondul avu și el parte de o privire arțăgoasă. Doctorul, vorbind despre acesta, îi explica pescarului de știuci:

— E un caz aparte… Cunoșteam tratamentul, dar n-am văzut niciodată o aplicație atât de completă a pneumotoraxului.

Și, cu glas șoptit:

— Totuși, n-o duce mai mult de un an…

Maigret luă masa la *Vieux Garçon,* singur în colțul lui, ca un animal bolnav care mârâie la cea mai mică apropiere. Inspectorul veni de două ori cu motocicleta să-i vorbească.

— Nimic. Mașina a fost semnalată pe drumul spre Fontainebleau, dar n-a mai fost văzută pe urmă…

Frumoasă treabă! Un baraj pe drumul spre Fontainebleau! Mii de mașini oprite!

Două ore mai târziu, se afla de la Arpajon că proprietarul unui garaj furnizase benzină unei mașini asemănătoare cu a doctorului.

Dar oare era chiar ea? Omul spunea că nu văzuse nicio femeie în automobil.

În sfârșit, la cinci, primiră un telefon de la Montlhéry. Mașina gonea pe autodrom ca și cum ar fi vrut să bată recordul la viteză. Făcuse pană de cauciuc și se oprise. Din întâmplare, un agent de poliție îi ceruse șoferului permisul de conducere. Nu avea.

Era James, singur! Se așteptau instrucțiuni de la Maigret pentru eliberarea sau arestarea lui.

— Cauciucuri noi! se tânguia doctorul. Și e

prima dată când o scot! O să ajung să cred că e nebun… Sau era beat, ca întotdeauna.

Și îi ceru voie lui Maigret să-l însoțească.

6. Tocmeli

Făcură un ocol ca să treacă pe la tavernă și să-l ia pe vagabond, care, după ce urcă în mașină, întoarse capul spre patron și îi aruncă o ocheadă ce voia să spună: „Vezi bine cu câtă atenție se poartă cu mine!”.

Stătea în fața lui Maigret. Geamul era deschis și avu tupeul să se fandosească:

— Vă deranjează dacă închideți? E vorba de plămânul meu, nu-i așa?

Pe autodrom nu erau curse în ziua aceea. Doar câțiva sportivi se antrenau pe pistă, în fața tribunelor goale. Impresia de imensitate era cu atât mai pregnantă.

Undeva, se zăreau o mașină oprită, o uniformă de jandarm și un bărbat cu cască de piele, lăsat în genunchi în fața unei motociclete.

— Pe-aici! i se spuse comisarului.

Victor era interesat îndeosebi de un bolid care gonea pe pistă cu vreo două sute de kilometri la oră și, de data asta, deschisese el însuși geamul ca să se aplece în afară.

— E chiar mașina mea! spuse doctorul. Numai să nu…

Atunci, în fața motociclistului ocupat cu reparația, îl zăriră pe James care, apatic, cu bărbia sprijinită în palmă, îi dădea sfaturi mecanicului. Ridică însă capul când îi văzu pe Maigret și pe însoțitorii acestuia și murmură:

— Ia uite! Deja?

Apoi îl măsură cu privirea pe Victor din cap până în picioare, mirat, întrebându-se, după toate aparențele, ce căuta acolo.

— Cine e?

Dacă Maigret își pusese ceva speranțe în

această întâlnire, trebui să renunțe la ele. Victor abia dacă se uită la englez și continuă să fie interesat de mașina de curse care gonea pe pistă. Doctorul deschisese deja portierele mașinii ca să se asigure că nu suferise stricăciuni.

— Sunteți de mult timp aici? mormăi comisarul, adresându-i-se lui James.

— Nu mai știu. Da, poate de destul de mult timp.

Era de o indiferență incredibilă. Cu neputință să bănuiești că tocmai răpise o femeie și un copil de sub nasul poliției și că, din cauza lui, toată jandarmeria din Seine-et-Oise era încă în stare de alarmă.

— Nu-ți fie teamă! îi spuse el doctorului. E doar cauciucul. Restul e intact. O mașină bună. Doar că poate demarează cam greu…

— Basso v-a cerut ieri să-i aduceți soția și copilul?

— Știți foarte bine că nu pot răspunde la astfel de întrebări, dragă Maigret…

— Și nu puteți să-mi spuneți nici unde i-ați lăsat…

— Recunoașteți că, în locul meu…

— În orice caz, e ceva foarte tare, ceva la care un profesionist nu s-ar fi gândit!

James îl privi cu o mirare plină de modestie.

— Ce?

— Autodromul! Doamna Basso e în siguranță. Dar era mai bine ca poliția să nu găsească imediat mașina. Drumurile sunt pline de jandarmi. Așa că v-ați gândit la autodrom! Și ați gonit, ați gonit pe pistă…

— Jur că de mult timp îmi doream să…

Dar comisarul nu se mai ocupă de el și se repezi spre doctor, care voia să schimbe

roata.

— Pardon! Până la noi ordine, mașina rămâne la dispoziția justiției.

— Ce? Mașina *mea*? Am făcut eu ceva?

Protestă degeaba. Închiseră mașina într-o boxă și Maigret luă cheia la el. Jandarmul aștepta instrucțiuni. James fuma o țigară. Vagabondul se uita în continuare la bolizii de pe pistă.

— Ia-l pe ăsta! zise Maigret, arătând spre el. Să fie închis la serviciul de gardă al Poliției Judiciare.

— Și eu? întrebă James.

— Dumneata tot nu ai nimic să-mi spui?

— Nimic special. Puneți-vă în locul meu!

Atunci, Maigret, morocănos, îi întoarse spatele.

Luni, începu să plouă și Maigret se declară încântat, pentru că vremea mohorâtă se potrivea mai bine cu dispoziția lui și cu treburile zilei.

Întâi, rapoartele despre evenimentele din ajun, rapoarte care trebuiau să justifice desfășurarea de forțe ordonată de comisar.

La ora unsprezece, doi experți de la Identitatea Judiciară veniră să-l ia de la birou și, cu taxiul, cei trei bărbați se deplasară la autodrom, unde Maigret nu prea avu altceva de făcut decât să se uite cum lucrau însoțitorii lui.

Se știa că doctorul făcuse numai șaizeci de kilometri cu mașina, care tocmai ieșise din uzină. Kilometrajul arăta acum 210 km. Și circuitul făcut de James pe autodrom era evaluat la aproximativ cincizeci de kilometri.

Mai rămâneau o sută de kilometri de drum. De la Morsang la Montlhéry erau cel mult

patruzeci de kilometri pe drumul direct.

Din acel moment, pe o hartă rutieră, trebuia circumscrisă zona de acțiune a mașinii.

Munca experților a fost minuțioasă. Probele luate de pe roți, cele de praf și de rămășițe de tot felul au fost examinate cu lupa, unele dintre ele fiind puse deoparte pentru analize ulterioare.

— Gudron proaspăt! anunță unul.

Iar celălalt, pe o hartă specială furnizată de cei de la Drumuri și Poduri, căuta, în perimetrul dat, locurile unde se lucra la drum.

Erau patru sau cinci, în direcții diferite. Primul expert continuă:

— Urme de calcar…

Harta de stat-major venea în sprijinul celorlalte două hărți. Maigret se plimba de colo colo, fumând cu un aer posac.

— Nu e calcar spre Fontainebleau, în schimb, între La Ferté-Alais și Arpajon…

— Am găsit boabe de grâu între striurile cauciucurilor…

Observațiile se adunau una după alta. Hărțile erau supraîncărcate de linii de creion albastru și roșu.

La ora două, îi telefonară primarului din La Ferté-Alais să-l întrebe dacă în oraș exista vreo întreprindere care folosea în acel moment ciment Portland, astfel încât acesta să se poată găsi pe drum. Răspunsul sosi abia la ora trei.

— Morile de pe Essonne fac lucrări de transformare cu ciment Portland. Se poate găsi pe drumul departamental dintre La Ferté și Arpajon.

Era un punct câștigat, mașina trecuse pe

acolo. Experții luară cu ei și alte obiecte ca să le studieze mai minuțios în laborator.

Maigret, cu harta în mână, marcă toate localitățile situate în perimetrul de acțiune al mașinii, anunță jandarmeriile și primăriile.

La ora patru, își părăsi biroul cu gândul să-l interogheze pe vagabond, pe care nu-l mai văzuse din ajun și care se găsea într-o celulă provizorie situată la capătul de jos al scării de la Poliția Judiciară. Pe când cobora scara, îi veni o idee. Reveni în birou ca să-i telefoneze contabilului societății lui Basso.

— Alo! Poliția! Spuneți-mi, vă rog, cu ce bancă lucrați? *Banque du Nord,* de pe bulevardul Haussmann? Mulțumesc.

Ceru să fie dus la bancă și se prezentă directorului. După cinci minute, Maigret deținea un element de anchetă în plus. Chiar în acea dimineață, pe la ora zece, James se prezentase la ghișeu și încasase un cec de trei sute de mii de franci, semnat de Marcel Basso.

Acest cec era datat cu patru zile înainte.

— Șefu'! Tipul de jos insistă să vă vorbească. Se pare că are ceva important să vă spună.

Maigret coborî greoi scara și intră în celula unde Victor stătea pe o bancă, cu coatele pe masă și capul între mâini.

— Te ascult!

Arestatul se ridică cu vioiciune, luă un aer șiret și, legănându-se de pe un picior pe altul, începu:

— N-ați găsit nimic, nu-i așa?

— Zi mai departe!

— Vedeți că n-ați găsit nimic! Nu sunt mai prost decât alții. Așa că noaptea trecută m-am tot gândit…

— Te-ai hotărât să vorbești?

— O clipă! Trebuie să ne înțelegem. Nu știu dacă e adevărat că Lenoir a ciripit, dar, în orice caz, dacă a făcut-o, nu v-a spus destul. Fără mine, nu veți descoperi nimic în veci, e clar! Asta vă necăjește! Și o să fiți tot mai necăjit! Atunci, eu zic așa: un secret ca ăsta face bani… Mulți bani! Să presupunem că mă duc la asasin și îi spun că o să dezvălui totul poliției. Credeți că n-ar scoate tot ce i-aș cere?

Victor avea aerul încântat al celor umili, obișnuiți să plece capul, care se simt deodată puternici. Toată viața avusese de furcă cu poliția. Acum, avea impresia că avantajul era de partea lui. Își însoțea vorbele cu atitudini studiate, cu ocheade pline de subînțeles.

— Și atunci, ce motiv am să vorbesc, să-i fac rău unui om care nu mi-a făcut nimic? Vreți să mă băgați la închisoare pentru vagabondaj? Uitați de plămânul meu! Voi fi trimis la infirmerie, apoi la un sanatoriu!

Maigret îl privea fix, fără să spună nimic.

— Ce ziceți de treizeci de mii de franci? Nu e mult! Doar cât să-mi sfârșesc liniștit zilele care mi-au mai rămas, nu prea multe. Și ce mare lucru ar însemna pentru guvern treizeci de bancnote?

Le credea deja în buzunarul lui. Exulta. Un acces de tuse îl obligă să se întrerupă, îi umplu ochii de lacrimi, dar ai fi zis că erau lacrimi de triumf.

Și se credea șmecher! Se credea tare!

— Acesta e ultimul meu cuvânt! Treizeci de mii de franci și spun totul! Îl săltați pe tip! O să fiți avansat! Ziarele o să vă laude! Dacă nu, nimic! Vă spun că n-o să puneți mâna pe el. Gândiți-vă: chestia asta e veche de mai bine de șase ani și au fost numai doi martori,

Lenoir, care nu va mai vorbi, și mandea!

— Asta e tot? întrebă Maigret, care rămăsese în picioare.

— Vi se pare scump?

Neliniștea prinse să se strecoare în sufletul vagabondului din pricina calmului lui Maigret, a chipului său impasibil.

— Să știți că nu mă speriați…

Se străduia să râdă.

— Știu de mult cum stă treaba pe-aici! Puteți chiar să puneți să fiu bumbăcit. Să vedeți ce-o să spun după aia! Lumea va citi în ziare că un nefericit care nu mai are decât un plămân…

— Asta e tot?

— Și nici n-ar trebui să credeți că veți descoperi singur adevărul. Așa că eu spun că treizeci de mii de franci e o sumă…

— Asta e tot?

— În orice caz, să nu sperați că voi face prostii. Chiar dacă îmi dați drumul, nu sunt atât de prost să dau fuga la individ, nici să-i scriu, nici să-i telefonez.

Vocea nu mai era aceeași. Victor simțea că pierde teren. Încerca să-și păstreze calmul.

— Pentru început, cer un avocat. Nu aveți dreptul să mă țineți aici mai mult de douăzeci și patru de ore și…

Maigret suflă un norișor de fum, își vârî mâinile în buzunare, ieși și îi spuse omului care făcea de gardă:

— Încuie!

Era furios la culme! Rămas singur, putea să-și lase chipul să exprime această mânie. Era furios la culme pentru că un idiot era la mâna lui, pentru că acel idiot știa totul, dar nu putea să scoată nimic de la el!

Tocmai pentru că era un idiot! Pentru că se

credea tare și șmecher!

Imaginase un șantaj! Șantajul cu plămânul!

De vreo trei-patru ori, în cursul discuției, comisarul fusese cât pe ce să-l plesnească peste față, ca să-l aducă la o realitate mai sănătoasă. Se abținuse.

Era în dezavantaj! Niciun text de lege nu-i permitea să facă presiuni asupra lui Victor.

Era un individ pervertit, care trăise întotdeauna din furturi și expediente? Cu toate astea, niciun nou delict, inclusiv cel de vagabondaj, nu permitea acționarea lui în justiție!

Și avea dreptate cu plămânul lui! Ar înduioșa pe toată lumea. Ar face poliția odioasă! Unele ziare i-ar consacra coloane întregi de articole pătimașe.

Poliția bate măr un om ajuns în pragul morții!

Așa că cerea liniștit treizeci de mii de franci! Și avea dreptate când spunea că vor fi obligați să-l elibereze.

— Îi dai drumul în noaptea asta, pe la unu. Îi spui brigadierului Lucas să-l urmărească și să nu-l piardă din ochi.

Și Maigret strângea tare pipa în dinți. Vagabondul știa, era de ajuns să spună o vorbă.

El însă era obligat să construiască ipoteze din elemente răzlețe, uneori contradictorii.

— La *Taverne Royale!* îi ceru șoferului de taxi.

James nu era acolo. Nu veni între cinci și opt. La banca unde lucra, paznicul îi spuse că plecase la ora închiderii, ca de obicei.

Maigret mâncă varză cu cârnați la masa de seară și telefonă la birou pe la opt și

jumătate.

— Arestatul n-a cerut să-mi vorbească?

— Ba da! Spune că s-a mai gândit, că ultima lui cifră este douăzeci și cinci de mii, dar nu va merge mai jos de atât. A făcut observația că i se dă pâine fără unt unui om în starea lui și că temperatura din celulă nu trece de șaisprezece grade.

Maigret închise, rătăci un timp pe bulevarde și, pentru că se lăsa noaptea, luă un taxi până pe strada Championnet, la domiciliul lui James.

O casă mare ca o cazarmă, cu apartamente oarecum modeste, locuite de funcționari, comis-voiajori, mici rentieri.

— Etajul al patrulea, pe stânga!

Nu exista ascensor și comisarul urcă lent scara, simțind uneori, când trecea prin fața unei uși, mirosuri de bucătărie sau auzind strigăte de copii.

Îi deschise ușa soția lui James. Purta un capot albastru destul de drăguț. Neglijeul, chiar dacă nu era fastuos, nu avea delăsarea celor sărăcăcioase.

— Vreți să vorbiți cu soțul meu?

Anticamera era mare cât o masă. Pe pereți, fotografii cu veliere, oameni care se scăldau, tineri și tinere în costume de sport.

— Pe tine te caută, James!

Femeia deschise o ușă, intră în urma lui Maigret și își reluă locul într-un fotoliu, lângă fereastră, unde continuă să croșeteze.

Celelalte apartamente ale casei își păstraseră probabil decorațiunile din secolul trecut, mobila Henric al II-lea sau Louis-Philippe.

Aici însă era o atmosferă care ținea mai mult de Montparnasse decât de Montmartre.

Amintea de Artele Decorative. Dar, în același timp, se simțea treaba de amator.

Se construiseră pereți despărțitori noi, din placaj, cu colțuri neașteptate, iar cele mai multe mobile erau înlocuite cu rafturi vopsite în culori vii.

Covorul era uni, de un verde agresiv. Lămpile aveau abajururi din imitație de pergament.

Totul arăta foarte proaspăt, foarte elegant. Dar aveai impresia că era lipsit de soliditate, că era periculos să te sprijini de pereții fragili și că vopseaua nu era uscată.

Când James se ridica, părea că încăperea era prea mică pentru el, că era închis într-o cutie și trebuia să se ferească să facă vreo mișcare.

În dreapta, o ușă întredeschisă lăsa să se vadă o baie, unde nu era loc decât pentru cadă. Și, vizavi, un dulap constituia toată bucătăria, cu un reșou cu alcool pe o scândură.

James se afla acolo, într-un fotoliu mic, cu țigara între buze și o carte în mână.

De ce avu Maigret certitudinea că, înainte de sosirea sa, nu existase niciun contact între englez și soția lui?

Fiecare în colțul lui! James citea. Femeia croșeta. Se auzeau tramvaiele și autobuzele trecând pe stradă.

Și asta era tot. Nicio intimitate palpabilă.

Se ridică, întinse mâna și schiță un zâmbet jenat, vrând parcă să se scuze că fusese surprins în acel loc.

— Ce mai faceți, Maigret?

Dar această cordialitate familiară, obișnuită la el, suna cu totul altfel în apartamentul acela ca de păpuși. Suna fals.

Nu se potrivea cu toate acele lucruri mici, cu covorul, bibelourile moderne de pe mobile, draperiile, abajururile…

— Bine, mulțumesc!

— Luați loc. Citeam un roman englezesc.

Privirea lui spunea cât se poate de clar: „Nu da atenție! Nu e vina mea. Nu sunt chiar la mine acasă…”.

Femeia trăgea cu ochiul la ei fără să-și lase lucrul.

— Avem ceva de băut, Marthe? o întrebă el.

— Știi foarte bine că nu!

Apoi, către comisar:

— E vina lui! Când am lichioruri aici, golește sticlele în câteva zile. Bea și așa destul în afara casei!

— Domnule comisar, ce-ar fi să coborâm la bistrou?

Dar, înainte ca Maigret să fi răspuns, James se tulbură privindu-și soția, care îi adresa probabil semne imperative.

— Cum preferați. Eu…

Închise cartea oftând și schimbă locul unui prespapier așezat pe o masă joasă.

Încăperea nu avea nici patru metri lungime. Și totuși, intuiai că era dublă, că două ființe trăiau acolo fără ca viețile lor să se întrepătrundă în vreun fel.

Pe de o parte, femeia, care își aranja interiorul după gustul ei, cosea, broda, gătea, își croia rochii.

Pe de alta, James, care sosea la ora opt, mânca probabil fără să scoată o vorbă și citea până în momentul în care se culca pe divanul plin de perne colorate, divan ce se transforma noaptea în pat.

Acum, puteai înțelege mai bine „colțișorul

personal” al lui James, la terasa de la *Taverne Royale,* în fața unui pahar de pernod…

— Da, să coborâm! spuse Maigret.

James se ridică imediat, oftând de plăcere.

— Îmi dați voie să mă încalț?

Era în papuci. Se strecură între cadă și perete. Ușa de la baie rămăsese deschisă, dar femeia abia dacă își coborî glasul ca să spună:

— Să nu-l luați în seamă. Nu e ca toți ceilalți…

Își numără ochiurile:

— Șapte, opt, nouă. Credeți că știe ceva despre cazul de la Morsang?

— Unde e încălțătorul? bombăni James, care răscolea obiectele dintr-un dulăpior.

Ea se uită la Maigret, vrând parcă să spună: „Vedeți cum e?”.

James își făcu în sfârșit apariția, lăsă încă o dată impresia că era prea mare pentru acea încăpere și îi spuse soției:

— Mă întorc imediat!

— Știu eu ce înseamnă asta…

Englezul îi făcu semn comisarului să se grăbească, temându-se probabil de vreo schimbare de atitudine. Și pe scară era prea înalt și parcă prost armonizat cu decorul.

Prima casă la stânga era un bistrou pentru șoferi.

— Numai ăsta e în cartier.

Tejgheaua era scăldată într-o lumină tulbure, în fund, patru oameni jucau cărți.

— Ia te uită, domnul James! exclamă patronul, ridicându-se. Ca de obicei?

Apucase deja sticla de coniac.

— Și dumneavoastră?

— La fel.

Cu coatele pe tejghea, James întrebă:

— Ați fost la *Taverne Royale*? Mă gândeam

eu. Eu n-am putut.

— Din cauza celor trei sute de mii de franci…

Englezul nu manifestă nici surprindere, nici jenă.

— Ce-ați fi făcut în locul meu? Basso mi-e prieten… Ne-am îmbătat de nu știu câte ori împreună. Noroc!

— Vă las sticla! spuse patronul, care probabil așa obișnuia să facă și care se grăbea să revină la partida de cărți.

James continuă, fără să audă:

— În fond, n-a avut noroc. O femeie ca Mado! Apropo, ați mai dat ochii cu ea? A venit puțin mai devreme la mine la birou să mă întrebe dacă știu unde e Marcel. Vă închipuiți?… Ca și celălalt, cu mașina lui. Totuși, și el un amic! Ei bine, mi-a telefonat să-mi spună că va fi forțat să-mi ceară prețul reparației și o despăgubire pentru imobilizarea mașinii! Noroc! Ce părere ai despre nevastă-mea? E drăguță, nu?

Și James își umplu din nou paharul.

7. Negustorul de vechituri

Fenomenul ciudat care se petrecea cu James îi stârni interesul lui Maigret. Pe măsură ce bea, privirea, în loc să i se facă mai tulbure, cum li se întâmplă celor mai mulți, devenea mai intensă, ajungând extrem de pătrunzătoare, de o ascuțime și o finețe neașteptate.

Mâna sa nu dădea drumul paharului decât ca să-l umple. Vocea era moale, ezitantă, lipsită de convingere. Nu privea pe nimeni în mod special. Părea să se cufunde în atmosferă, să se cuibărească în ea.

Jucătorii de cărți schimbau doar câteva cuvinte în fundul încăperii. Tejgheaua de cositor avea reflexe tulburi.

Tulburat era și James, care oftă și zise:

— E ciudat… Un om ca tine, puternic, inteligent… Și alții, în altă parte! Jandarmi cu uniforme… Judecători… O mulțime de oameni… Câți sunt în stare de alarmă? Poate o sută, cu grefierii, care copiază procesele-verbale, telefonistele, care transmit ordinele… Poate o sută care muncesc zi și noapte pentru că Feinstein a fost lovit de un glonțișor…

Se uită un moment fix la Maigret, dar comisarul nu reuși să ghicească dacă James lansa ironii transcendente sau era sincer.

— În sănătatea ta! Merită oboseala, nu? În timpul ăsta, bietul Basso e hăituit. Săptămâna trecută, era bogat, avea o afacere importantă, o mașină, o soție, un fiu… Acum, nici măcar nu poate să iasă din ascunzătoare…

James dădu din umeri. Vocea îi devenea mai tărăgănată. Privea în jur cu osteneală sau lehamite.

— Ce avem aici? În esență, o femeie ca Mado, care are nevoie de bărbați… Basso s-a lăsat prins în plasa ei… Rareori refuzi astfel de ocazii, nu-i așa?… E frumoasă… Are temperament… Îți spui că nu e chiar atât de grav… Fixezi o întâlnire și petreci, din când în când, o oră sau două într-o garsonieră…

James luă o gură mare de coniac, apoi scuipă pe jos.

— Ce prostie!… Rezultatul: un mort și o întreagă familie terminată!… Și întreaga mașinărie socială se pune în mișcare! Ziarele scriu despre asta…

Cel mai ciudat era că vorbea fără vehemență. Rostea cuvintele alene și privirea îi rătăcea peste decorul din jur fără să se oprească la vreun obiect anume.

— Și iar atu! exclamă triumfal patronul, în spatele lui.

— Și Feinstein care și-a petrecut toată viața alergând după bani, încercând să facă față scadențelor!… Pentru că numai asta a făcut!… Un coșmar continuu cu polițe și bilete la ordin… Până acolo încât era nevoit să se adreseze cu o insistență semnificativă amanților soției sale… Ce-a câștigat acum că a murit?

— Că a fost omorât! îl corectă Maigret gânditor.

— S-ar putea oare stabili care dintre ei l-a omorât pe celălalt?

Atmosfera devenea mai tulbure în jurul lor. Cuvintele lui James, fața-i împurpurată adăugau parcă o morbidețe mocnită.

— Ce idioțenie! Văd atât de bine ce s-a întâmplat! Feinstein avea nevoie de bani, îl urmărea pe Basso din seara precedentă, așteptând momentul potrivit… Chiar și în

timpul nunții de carnaval, când era îmbrăcat în femeie bătrână, se gândea tot la polițele lui!… Se uita la Basso, care dansa cu nevastă-sa… Înțelegeți? Atunci, a doua zi, vorbește… Basso, care a fost deja tapat, refuză… Celălalt insistă… Se smiorcăie… Îl așteaptă mizeria! Dezonoarea!… Mai bine se sinucide. Jur că trebuie să fi fost o comedie de felul ăsta… Toate astea într-o duminică frumoasă, cu bărci pe Sena! A! Mare șmecherie! Feinstein a dat probabil de înțeles că nu era chiar atât de orb pe cât părea… Pe scurt, sunt amândoi în spatele remizei… De cealaltă parte a apei, Basso are vila, soția, copilul… Vrea să-l facă pe Feinstein să tacă… Vrea să-l împiedice să tragă… Sunt nervoși… Și asta e tot! Un glonț a pornit din țeava unui mic revolver…

James se uită în sfârșit la Maigret.

— Ce mare chestie!

Râse! Un râs disprețuitor!

— Și sute de oameni aleargă în toate direcțiile ca furnicile dintr-un furnicar căruia i s-a dat foc! Iar soții Basso, hăituiți… Și partea cea mai frumoasă: Mado care se zbate, care nu se resemnează să-și piardă amantul! Patroane!

Patronul își lăsă cărțile pe masă cu regret.

— Plata!

— În fond, Basso dispune acum de trei sute de mii de franci, spuse Maigret.

James se mulțumi să dea din umeri, vrând parcă să spună din nou: „Ce mare chestie?”.

Și brusc:

— Uitați! îmi amintesc cum a început asta. Era într-o duminică… Se dansa în grădina vilei. Basso dansa cu doamna Feinstein și, la un moment dat, cineva i-a împrâncit și au căzut la pământ, unul în brațele celuilalt.

Toată lumea a râs, chiar și Feinstein…

James luă restul, ezită să plece, apoi oftă, resemnat.

— Încă un pahar, patroane!

Băuse șase și nu era beat. Doar avea probabil capul greu. Se încruntă și își trecu mâna peste frunte.

— O să porniți iar la vânătoare…

Părea să-l deplângă pe Maigret.

— Trei biete ființe, un bărbat, o femeie și un copil, pe care toată lumea le hăituiește pentru că, într-o bună zi, bărbatul s-a culcat cu Mado…

Să fi fost oare de vină vocea, silueta lui, ambianța? În orice caz, își crea treptat o adevărată obsesie, iar lui Maigret îi era cumplit de greu să vadă din nou evenimentele din alt unghi.

— Hai noroc! Trebuie să plec, pentru că soția mea ar fi în stare să tragă și ea un glonț în mine… Ce tâmpenie! Tâmpenie!

Deschise ușa cu un gest ostenit. Pe trotuarul slab luminat, îl privi pe Maigret în ochi și spuse:

— Ciudată meserie!

— Meseria de polițist?

— Și cea de om. Soția îmi va scotoci prin buzunare, îmi va număra mărunțișul să afle câte pahare am băut. La revedere… Pe mâine, la *Taverne Royale*?

Și Maigret rămase singur cu tulburarea lui, care se risipi greu. Era un decalaj complet al tuturor ideilor, o răsturnare a tuturor valorilor. Strada era deformată, și oamenii care treceau, și tramvaiul care se mișca precum un licurici.

Totul căpăta proporțiile furnicarului de care pomenise James. Un furnicar în

efervescență pentru că murise o furnică!

Comisarul revedea corpul lui Feinstein în iarba înaltă, în spatele tavernei de pe malul Senei. Apoi, toți jandarmii, pe toate drumurile, oprind toate mașinile. Furnicarul în revoluție!

— Ce bețivan! mormăi el, gândindu-se la James cu un parapon nu lipsit de afecțiune.

Și făcea un efort să vadă din nou evenimentele cu obiectivitate. Uitase pentru ce venise pe strada Championnet.

— Să încerc să aflu unde s-a dus James cu cei trei sute de mii de franci…

Dar atunci își aduse aminte de familia Basso, tatăl, mama și copilul, ascunși undeva și pândind cu teamă zgomotele lumii de afară.

— Nătărăul ăsta mă face să beau de fiecare dată!

Nu era beat, dar nici nu se simțea în apele lui, și se culcă prost dispus, cu teama că se va trezi a doua zi cu o durere puternică de cap.

„Trebuie să am și eu colțișorul meu!”, spunea James, vorbind despre *Taverne Royale.*

Avea nu numai colțișorul lui, ci și lumea lui, pe care și-o crease în întregime, tot bând pernod și coniac, și în care se mișca nepăsător, indiferent față de lucrurile reale.

O lume cam vagă, o viermuială de furnicar, de umbre fără consistență, unde nimic nu avea importanță, unde nimic nu folosea la nimic, unde mergeai fără țintă, fără efort, fără bucurie, fără tristețe, într-o ceață pufoasă.

O lume unde, fără să pară, James, cu mutra lui de clovn și cu vocea lui indiferentă, îl trăsese puțin câte puțin și pe Maigret.

Astfel încât comisarul îi visă pe cei trei

membri ai familiei Basso, tatăl, mama și copilul, care își lipeau fața de răsuflătoarea beciului unde erau ascunși, pândind cu spaimă forfota de afară.

Când se trezi, simți mai mult ca niciodată absența soției, aflată tot în Alsacia, de la care factorul aduse o carte poștală.

Începem să facem dulceața de caise. Când vii să mănânci?

Se așeză greoi la birou, răsturnă teancul de scrisori care îl aștepta și îi strigă să intre aprodului care bătuse la ușă.

— Ce este, Jean?

— Brigadierul Lucas a telefonat și a cerut să treceți pe strada Blancs-Manteaux.

— La ce adresă?

— N-a precizat. A spus doar strada Blancs-Manteaux.

Maigret verifică corespondența, văzu că nu era nicio urgență și merse pe jos până în cartierul evreiesc, unde strada Blancs-Manteaux era artera cea mai comercială, grupând majoritatea negustorilor de obiecte de ocazie în preajma Muntelui de Pietate.

Era opt și jumătate dimineața. Totul era calm. În colțul străzii, Maigret îl zări pe Lucas, care se plimba de colo colo, cu mâinile în buzunare.

— Unde e omul nostru? întrebă el.

Lucas primise misiunea să-l urmărească pe Victor Gaillard, după ce acesta fusese eliberat în seara precedentă.

Cu o mișcare din bărbie, brigadierul arătă o siluetă în fața unei vitrine.

— Ce face acolo?

— Habar n-am. Ieri a început prin a da

târcoale Halelor. În cele din urmă, s-a culcat pe o bancă și a adormit. La cinci dimineața, un agent de poliție i-a cerut să plece de-acolo și a venit aici aproape imediat. De atunci, se tot învârte în jurul acelei clădiri, se îndepărtează, revine, își lipește fața de geam cu intenția evidentă să-mi stârnească interesul pentru ceea ce face…

Victor, care îl zărise pe Maigret, făcu câțiva pași, cu mâinile în buzunare, fluierând ușor, cu aer ironic. Apoi se așeză pe pragul unei uși, ca un om care nu are altceva mai bun de făcut.

Pe vitrină se putea citi: *Hans Goldberg, Cumpărări, Vânzări, Ocazii de tot felul.*

Și, în lumina slabă dinăuntru, se zărea un bărbat scund, cu barbișon, care părea îngrijorat de mișcările anormale de afară.

— Așteaptă-mă! zise Maigret.

Traversă strada și intră în prăvălia plină de haine vechi și de felurite obiecte, care emanau un miros grețos.

— Vreți să cumpărați ceva? întrebă ovreiașul, fără convingere.

În fundul prăvăliei exista o ușă cu geam și, dincolo de ea, o încăpere unde o femeie obeză spăla pe față un copil de doi-trei ani. Ligheanul era pe masa din bucătărie, lângă cești și untieră.

— Poliția! zise Maigret.

— Bănuiam.

— Îl cunoașteți pe individul care dă târcoale de dimineață prin fața magazinului?

— Tânărul înalt și slab care tușește? Nu l-am văzut niciodată. Adineauri, îngrijorat, mi-am chemat soția să-l vadă, dar nici ea nu-l cunoaște. Nu-i israelit…

— Dar pe acesta îl cunoașteți?

Maigret întinse o fotografie a lui Marcel Basso, pe care celălalt o examină cu atenție.

— Nici el nu e israelit! zise el.

— Dar ăsta?

Acum îi arăta fotografia lui Feinstein.

— Da!

— Îl cunoașteți?

— Nu! Dar e din neamul meu…

— Nu l-ați văzut niciodată?

— Niciodată. Ieșim foarte puțin.

Soția lui arunca mereu priviri prin geam. Ridică din leagăn al doilea copil, iar acesta începu să urle pentru că era spălat.

Negustorul de vechituri părea destul de sigur pe sine. Își freca lent mâinile una de alta, așteptând întrebările comisarului, și privea în jur cu satisfacția unui comerciant care nu are nimic să-și reproșeze.

— Sunteți aici de mult timp?

— De vreo cinci ani și ceva. Firma este deja foarte cunoscută, pentru că face numai afaceri cinstite.

— Și înainte? întrebă Maigret.

— Nu știți? Era moș Ulrich, cel care a dispărut…

Comisarul oftă de mulțumire. Presimțea în sfârșit ceva.

— Moș Ulrich era negustor de vechituri?

— Probabil că la poliție aveți informații mai bune decât ale mele. Eu, nu-i așa, nu pot să vă spun nimic precis. În cartier, se vorbea că nu se mulțumea numai să vândă și să cumpere, ci împrumuta și bani.

— Cămătar?

— Nu știu cu ce dobândă împrumuta. Trăia singur. Nu voia să ia pe nimeni să-l ajute. Deschidea și închidea singur obloanele. Într-o zi, a dispărut și prăvălia a rămas închisă timp

de șase luni. Am cumpărat-o eu. Și i-am conferit o altă reputație, probabil știți…

— Așadar, nu l-ați cunoscut pe moș Ulrich?

— Nu eram la Paris pe vreme aceea. Când am cumpărat casa, am venit din Alsacia.

Bebelușul plângea întruna în bucătărie, iar fratele lui, care deschisese ușa, se uita la Maigret sugându-și grav degetul.

— Vă spun tot ce știu. Dacă aș ști mai mult…

— Bine! Lăsați…

Și, după ce mai privi o dată în jurul lui, Maigret ieși și îl găsi pe vagabond tot pe prag.

— Aici ai vrut să mă aduci?

Victor îi răspunse cu un aer nevinovat:

— Unde?

— Ce e povestea asta cu moș Ulrich?

— Moș Ulrich?

— Nu face pe prostul!

— Nu știu, jur…

— El a ajuns în canalul Saint-Martin?

— Nu știu!

Maigret dădu din umeri, se îndepărtă și, trecând pe lângă Lucas, îi spuse:

— Continuă să-l supraveghezi, pentru orice eventualitate.

După o jumătate de oră, era cufundat în dosare vechi și în cele din urmă reuși să dea de cel pe care îl căuta.

Făcu un rezumat pe o foaie de hârtie:

Jacob Ephraïm Lévy, zis Ulrich, șaizeci și doi de ani, originar din Silezia Superioară, negustor de vechituri pe strada Blancs-Manteaux, bănuit că practica în mod regulat camăta.

Dispare în ziua de 20 martie, dar vecinii nu-i semnalează dispariția la comisariat decât pe 22.

În casă, nu se găsește niciun indiciu. Nimic n-

a dispărut. O sumă de patruzeci de mii de franci este descoperită în salteaua negustorului.

Acesta, după câte se pare, a plecat de acasă în ziua de 19, seara, cum i se întâmpla destul de des.

Nu există informații despre viața sa intimă. Căutările făcute la Paris și în provincie nu duc la niciun rezultat. Poliția scrie în Silezia Superioară și, după o lună, o soră a dispărutului sosește la Paris și cere să intre în posesia moștenirii.

Abia după șase luni obține o hotărâre judecătorească ce confirmă dispariția.

La prânz, Maigret, cu capul greu, termina de cules informații din registrele grele de la comisariatul din La Villette, al treilea pe care îl vizita.

Și, în sfârșit, transcrise:

În ziua de 1 iulie, câțiva marinari au scos din apa canalului Saint-Martin, în dreptul ecluzei, cadavrul unui bărbat în stare avansată de descompunere.

Transportat la Institutul Medico-Legal, n-a putut fi identificat.

Înălțimea: 1,55 m. Vârsta aparentă: 60-65 de ani.

Hainele au fost în mare parte smulse de frecarea de fund și de elicele ambarcațiunilor. Nu s-a găsit nimic în buzunare.

Maigret oftă. În fine, ieșea din atmosfera nebuloasă și bizară pe care James părea s-o creeze fără o justificare rațională în jurul cazului.

Intrase în posesia unor elemente solide.

— Moș Ulrich a fost asasinat în urmă cu șase ani și aruncat în canalul Saint-Martin.

De ce? De cine?

Asta avea să încerce să afle. Își umplu pipa, o aprinse cu o încetineală voluptuoasă, își salută colegii de la comisariatul din La Villette și ieși pe trotuar, zâmbitor, sigur pe sine, ferm pe picioarele solide.

8. Amanta lui James

Expertul contabil intră în biroul lui Maigret, frecându-și mâinile și schițând ocheade.

— Gata!

— Ce e gata?

— Am revăzut în grabă contabilitatea din ultimii șapte ani a magazinului de lenjerie bărbătească. E ușor. Feinstein nu se pricepea deloc și chema, o dată sau de două ori pe săptămână, un modest funcționar de bancă să-i țină registrele. Câteva trucuri ca să-și scadă impozitele. O privire rapidă și înțelegi complet afacerea: o afacere care n-ar fi mai proastă decât altele, dacă ar avea la bază capitaluri. Vânzători plătiți la 4 sau la 10 ale lunii. Polițele reînnoite de două-trei ori. Soldurile destinate încasării de bani cu orice preț. În sfârșit, Ulrich!

Maigret nu avu nicio reacție. Știa că era mai bine să-l lase să vorbească pe omulețul volubil care se plimba de colo colo prin încăpere.

— Aceeași poveste clasică! în registrele de acum șapte ani, se vede apărând pentru prima dată numele lui Ulrich. Împrumut de două mii de franci cu scadența la o zi. Rambursarea, o săptămână mai târziu. La scadența următoare, împrumut de cinci mii de franci. Înțelegeți? Feinstein a găsit cum să-și procure bani când avea nevoie. A căpătat acest obicei. De la cei două mii inițiali se trece, șase luni mai târziu, la optsprezece mii. Iar, pentru acești optsprezece mii, trebuie să ramburseze douăzeci și cinci de mii. Moș Ulrich era hrăpăreț! Trebuie să adaug că Feinstein era cinstit. Rambursa întotdeauna.

Dar într-un mod oarecum special. De exemplu, rambursează cincisprezece mii de franci în ziua de 15 și împrumută din nou șaptesprezece mii în ziua de 20. Îi rambursează luna următoare, ca să împrumute douăzeci și cinci de mii imediat după aceea. În luna martie, Feinstein îi datora treizeci și două de mii de franci lui Ulrich…

— I-a dat înapoi?

— Nu! Din acest moment, nu mai găsești nici urmă de Ulrich în registrele lui.

Și motivul era foarte întemeiat: bătrânul evreu de pe strada Blancs-Manteaux murise! Așadar, acest deces îi adusese lui Feinstein suma de treizeci și două de mii de franci!

— A apelat la alt cămătar, mai târziu?

— Un timp, la nimeni. După un an, Feinstein, din nou în lipsă de bani, a cerut un credit unei mici bănci și l-a obținut. Dar banca a renunțat până la urmă.

— Basso?

— I-am găsit numele în ultimele registre contabile, nu pentru împrumuturi, ci pentru polițe fictive.

— Și situația la data morții lui Feinstein?

— Nici mai rea, nici mai bună ca de obicei. Cu vreo douăzeci de mii se descurca… Până la scadența următoare! La Paris există câteva mii de negustori care sunt exact în aceeași situație și, ani de zile, aleargă după suma care le lipsește întotdeauna, evitând la mustață falimentul.

Maigret se ridicase și își luase pălăria.

— Mulțumesc, domnule Fleuret.

— Trebuie să fac o expertiză mai aprofundată?

— Nu, deocamdată.

Totul mergea bine. Ancheta avansa cu

regularitate mecanică. Și, în consecință, prin contrast, Maigret avea un aer morocănos, ca și cum chiar acea ușurință i s-ar fi părut suspectă.

— Nicio veste de la Lucas? îl întrebă el pe aprod.

— A telefonat adineauri. Omul pe care îl știți s-a prezentat la Armata Salvării și a cerut un pat. De atunci, doarme.

Era vorba de Victor, care nu avea nicio para în buzunar. Tot mai spera că va obține treizeci de mii de franci în schimbul numelui asasinului lui moș Ulrich?

Maigret mergea pe chei. Trecând prin fața unui oficiu poștal, ezită, apoi intră și completă un formular de telegramă.

Sosesc probabil joi. Stop. Sărutări tuturor.

Era luni. De la începutul vacanței, încă nu putuse să ajungă la soția lui, în Alsacia. Ieși, umplându-și pipa, păru să ezite din nou, apoi opri un taxi și dădu adresa din bulevardul Batignolles.

Avea la activ câteva sute de anchete. Știa că aproape toate se fac în doi timpi, comportă două faze diferite.

Întâi, luare de contact a polițistului cu o atmosferă nouă, cu oameni de care nu a auzit niciodată până atunci, cu o mică lume care a fost tulburată de o dramă.

El intră acolo ca străin, ca inamic. Se lovește de ființe ostile, viclene sau absconse.

De altfel, perioada cea mai pasionantă pentru Maigret. Adulmeci, tatonezi, nu ai niciun punct de sprijin, adeseori niciun punct de pornire.

Te uiți la oameni care se agită și fiecare

poate să fie făptașul sau un complice.

Brusc, prinzi un fir și, atunci, începe a doua perioadă. Ancheta e în plină desfășurare. Angrenajul e în mișcare. Fiecare pas, fiecare demers aduce o dezvăluire nouă și aproape întotdeauna ritmul se accelerează, ca să sfârșească cu o dezvăluire brutală.

Polițistul nu mai e singurul care acționează. Evenimentele lucrează pentru el, aproape independent de dânsul. Trebuie să le urmeze, fără să se lase depășit de ele.

Așa stăteau lucrurile de când făcuse descoperirea Ulrich. Dimineață, Maigret nu avea încă niciun indiciu despre identitatea victimei din canalul Saint-Martin.

Acum, știa că era un negustor de vechituri și totodată un cămătar și că Feinstein îi datora bani.

Trebuia să urmărească firul. Un sfert de oră mai târziu, comisarul suna la ușa apartamentului soților Feinstein, la etajul cinci al unei case de pe bulevardul Batignolles. Îi deschise o servitoare cu părul în dezordine și un aer stupid, întrebându-se dacă trebuia să-l poftească înăuntru sau nu.

Dar, în același moment, în cuierul din anticameră, Maigret zări pălăria lui James.

Oare mișcarea înainte se accelera sau, dimpotrivă, se rupsese o rotiță din angrenaj?

— Doamna e acasă?

Profită de timiditatea servitoarei, care venea probabil direct de la țară, și intră, se îndreptă spre o ușă din spatele căreia se auzea zvon de voci, bătu și deschise imediat.

Cunoștea deja apartamentul, asemănător cu majoritatea apartamentele de mic-burghezi din cartier. Într-un salon cu divan îngust, cu

fotolii fragile cu picioare aurite, îl zări întâi pe James în picioare în fața ferestrei, cufundat în contemplarea străzii.

Doamna Feinstein era îmbrăcată pentru a ieși în oraș, toată în negru, pe cap cu o pălărioară de crep foarte cochetă. Părea extrem de animată.

În timp ce apariția lui Maigret nu-i stârni doamnei nici urmă de nemulțumire, James se întoarse spre el cu o expresie indispusă și puțin jenată.

— Intrați, domnule comisar. Nu sunteți în plus. Tocmai îi spuneam lui James că e neghiob.

— A!

Se degaja o impresie de scenă casnică. James murmură fără convingere, fără speranță:

— Haide, Mado!…

— Nu! Taci! Vorbesc acum cu domnul comisar.

Atunci, resemnat, englezul privi din nou în stradă, unde probabil că nu zărea decât capetele trecătorilor.

— Dacă ați fi un polițist oarecare, domnule comisar, nu v-aș vorbi așa. Dar ați fost invitatul nostru la Morsang… Și se vede bine că sunteți un om în stare să înțeleagă.

Și ea, o femeie în stare să vorbească ore în șir! În stare să ia toată lumea ca martor! În stare să-l reducă pe cel mai vorbăreț la tăcere!

Nu era nici frumoasă, nici drăguță. Dar arăta ispititoare, mai ales în hainele de doliu care, în loc să-i confere un aspect trist, o făceau și mai atrăgătoare.

O femeie plinuță, foarte vioaie, care era probabil o amantă înflăcărată.

Contrastul se dovedea a fi de-a dreptul violent cu James și fața lui plictisită, privirea mereu puțin absentă și înfățișarea nepăsătoare.

— Toată lumea știe că sunt amanta lui Basso, nu-i așa? Nu mi-e rușine de asta! N-am ascuns-o niciodată. Și, la Morsang, nu mi-a reproșat-o nimeni. Dacă soțul meu ar fi fost alt om…

Abia dacă își trăgea sufletul.

— Când nu ești în stare să-ți conduci afacerile! Uitați-vă în ce cocioabă mă obliga să trăiesc! Unde mai pui că era aproape tot timpul absent! Sau, când era aici, seara, după cină, îmi vorbea despre cum se străduia să facă rost de bani, despre magazin, despre angajați și mai știu eu ce! Ei bine, părerea mea este că, atunci când nu ești în stare să faci o femeie fericită, n-ai dreptul pe urmă să-i reproșezi nimic! De altfel, eu și Marcel trebuia să ne căsătorim într-o bună zi. Nu știați? Bineînțeles, nu strigam în gura mare! Încă îl ținea pe loc fiul lui. Ar fi divorțat, eu aș fi făcut la fel și… Ați văzut-o pe doamna Basso? Nu e femeia de care are nevoie un bărbat ca Marcel.

La fereastră, James oftă, uitându-se acum țintă la covorul înflorat.

— Vreți să-mi spuneți care e datoria mea? Marcel e nefericit! E urmărit de poliție! Trebuie să fugă în străinătate… Și locul meu n-ar fi lângă el? Spuneți? Vorbiți sincer!

— Ăăă! Ăăă!… se mulțumi să mormăie Maigret, fără să riște un răspuns.

— Vedeți! Vezi, James! Domnul comisar e de părerea mea. Să-i fie de bine lumii și treaba ei ce vrea să zică! Ei bine, domnule comisar, James nu vrea să-mi spună unde e

Marcel. Și știe, sunt sigură. Nici măcar nu îndrăznește să tăgăduiască.

Dacă Maigret n-ar mai fi văzut în viața lui câteva femei de același fel, probabil ar fi rămas stupefiat. Dar inconștiența nu-l mai uimea.

Trecuseră mai puțin de două săptămâni de când Feinstein fusese ucis, după toate aparențele, de Basso.

Și acolo, în apartamentul mohorât unde, pe perete, puteai vedea portretul răposatului și, într-o scrumieră, portțigaretul lui, văduva vorbea de datoria ei!

Expresia de pe chipul lui James era extraordinar de grăitoare. Și nu numai expresia feței! Umerii, atitudinea, spatele puțin adus! Totul spunea: „Ce femeie!”.

Ea se întoarse spre dânsul.

— Vezi bine că domnul comisar…

— Domnul comisar n-a spus nimic.

— Zău! Mă dezgușți! Nu ești bărbat! Ți-e frică de toate! Dacă aș spune de ce-ai venit azi aici…

Evenimentul era atât de neașteptat, încât James ridică întâi capul, roșu la față. Și roșise ca un copil. Chipul i se împurpurase brusc, iar urechile îi deveniseră de culoarea sângelui.

Încercă să spună ceva, fără să fie în stare. Se strădui să-și recapete stăpânirea de sine și reuși, în sfârșit, să emită un râs anemic, penibil.

— Acum, mai bine să-i spunem…

Maigret se uită la femeie. Era puțin jenată de cuvintele care îi scăpaseră.

— N-am vrut…

— Nu! Tu nu vrei niciodată nimic… Și totuși… Salonul părea mai mic, mai intim. Mado dădu din umeri, ca și cum ar fi spus:

„Și ce! Să fii sănătos!”.

— Pardon! interveni atunci comisarul, ai cărui ochi râdeau, adresându-i-se lui James. Vă tutuiți de mult timp? Parcă, la Morsang…

Și îi era greu să fie serios, atât de mare era contrastul dintre James pe care îl cunoștea și cel aflat acum în fața lui. Acesta părea un școlar timid prins cu mâța-n sac.

În micul lui apartament, unde soția sa croșeta, James păstra o anumită alură, posac în izolarea lui.

Aici, era gata să se bâlbâie.

— Eh! Ați înțeles deja, nu-i așa? Am fost și eu amantul lui Mado.

— Noroc că n-a durat! replică ea, rânjind. James se tulbură la vorbele ei. Căută cu privirea ajutor la Maigret.

— Asta e tot. S-a întâmplat destul de demult… Soția mea nu bănuiește nimic.

— În afară de asta, îți trântește în față tot ce gândește despre tine!

— … După cum o cunosc, mi-ar reproșa-o toată viața. Așa că am venit să-i cer lui Mado, în cazul în care va fi întrebată, să nu spună…

— Și a promis?

— Cu condiția să-i zic unde e acum Basso. Vă închipuiți? E cu soția și copilul. Probabil că a trecut deja frontiera.

Tonul ultimelor cuvinte fu mai puțin ferm, dovedind că James mințea cu bună știință.

Maigret se așezase într-un mic fotoliu, care trosnea sub el.

— Ați fost mult timp amanți? întrebă el, cu un aer cumsecade.

— Prea mult! exclamă doamna Feinstein.

— Nu mult. Câteva luni, zise James, oftând.

— Și vă întâlneați într-o garsonieră ca

aceea din Avenue Niel?

— Nu! James închiriase o garsonieră pe lângă Passy!

— Vă duceați deja în fiecare duminică la Morsang?

— Da…

— Basso venea și el?

— Da… Grupul e același de șapte-opt ani, cu câteva excepții.

— Și Basso știa că erați amanți?

— Da. Încă nu era îndrăgostit. L-a apucat abia cu un an în urmă.

Fără să vrea, Maigret avea un aer de jubilare intensă. Se uita în jur la micul apartament, cu toate bibelourile inutile și mai mult sau mai puțin oribile. Își amintea garsoniera lui James, mai pretențioasă, mai modernă, cu pereții interiori din placaj ce păreau făcuți pentru păpuși.

În sfârșit, Morsang, *Vieux Garçon,* bărcile ușoare, micile veliere și rândurile de băutură pentru toată lumea, pe terasa umbroasă, într-un decor ireal de plăcut…

De șapte-opt ani, în fiecare duminică, aceiași oameni beau aperitivul la aceeași oră, jucau bridge după-amiaza, dansau pe muzica fonografului.

Dar, la început, James se pierdea în parc însoțit de Mado. Probabil că pe el îl privea Feinstein cu un aer sarcastic, și tot el se întâlnea cu ea în cursul săptămânii la Paris.

Toată lumea știa, închidea ochii, îi ajuta la nevoie pe amanți.

Inclusiv Basso, care într-o zi se îndrăgostise și el și preluase ștafeta!

În consecință, atmosfera din apartament devenea mult mai savuroasă, ca și atitudinea jalnică a lui James și siguranța lui Mado.

— De cât timp nu mai sunteți amanta lui James? o întrebă Maigret.

— O clipă… Cinci… Nu… Aproape șase ani.

— Cum s-a terminat? Cine a rupt…

James vru să vorbească, dar ea i-o luă înainte.

— Amândoi. Am observat că nu eram făcuți unul pentru altul. În pofida aerelor lui, James are un caracter de mic-burghez maniac, poate și mai burghez decât soțul meu.

— Și ați rămas buni prieteni?

— De ce nu? Dacă nu ne mai iubim, nu înseamnă că…

— O întrebare, James! La vreme aceea, ți s-a întâmplat să-i împrumuți bani lui Feinstein?

— Eu?

Dar Mado răspunse:

— Ce vreți să spuneți? Să-i împrumute bani soțului meu? De ce?

— Nimic. Mi-a trecut, așa, o idee prin cap. Totuși, Basso i-a împrumutat…

— Nu-i același lucru! Basso e bogat! Soțul meu avea momente când o ducea prost cu banii. Zicea că ar pleca în America cu mine. Atunci, pentru a evita complicațiile, Basso a…

— Înțeleg! Înțeleg! Dar domnul Feinstein ar fi putut să pomenească de plecatul în America și acum șase ani, când…

— Ce vreți să insinuați?

Era gata să se indigneze. Și, la gândul unei scene de virtute ultragiată, Maigret preferă să devieze discuția.

— Scuzați-mă. Gândesc cu voce tare. Să știți că nu vreau să insinuez nimic. Și James,

și dumneavoastră erați liberi… Asta îmi spunea și Ulrich, un prieten al domnului Feinstein.

Comisarul îi observa pe amândoi cu ochii pe jumătate închiși. Doamna Feinstein se uită la Maigret cu uimire.

— Un prieten al soțului meu?

— Sau o relație de afaceri…

— Mai curând, pentru că n-am auzit niciodată numele ăsta. Ce vă spunea?

— Nimic. Vorbeam de bărbați și de femei în general.

James îl privea pe comisar cu oarecare mirare, ca unul care presimte ceva și încearcă să ghicească unde vrea să ajungă interlocutorul lui.

— Totuși, știe unde e Marcel și nu vrea să-mi spună! zise doamna Feinstein, ridicându-se. Dar o să-l găsesc singură! Și, de altfel, sunt sigură c-o să-mi scrie ca să-mi ceară să mă duc la el. Nu poate să trăiască fără mine.

James riscă o ocheadă adresată lui Maigret, una ironică, desigur, dar mai ales lugubră. Ca și cum ar fi vrut să spună: „Vă închipuiți dacă o să-i scrie, ca să-i cadă iar în cârcă? O femeie ca ea!”.

— Ăsta e ultimul tău cuvânt, James? îl întrebă ea. Asta ți-e recunoștința pentru tot ce-am făcut pentru tine?

— Ați făcut multe pentru el? întrebă Maigret.

— Păi… a fost primul meu amant! Înaintea lui, nici măcar nu-mi închipuiam că-mi puteam înșela bărbatul. Dar să știți că s-a schimbat mult. Atunci nu bea. Se îngrijea… Avea păr…

Și acul balanței continua să oscileze între tragic și comic. Trebuia să faci un efort ca să-

ți amintești că Ulrich murise, că cineva îl transportase până la canalul Saint-Martin, că, șase ani mai târziu, în spatele remizei tavernei de pe malul Senei, Feinstein fusese ucis de un glonț și că Basso, împreună cu toată familia, fugise, hăituit de poliție.

— Credeți că a putut să ajungă la frontieră, domnule comisar?

— Nu știu…

— La nevoie l-ați… l-ați ajuta, nu-i așa? Și dumneavoastră ați fost primit la el în casă… Ați putut să-l apreciați…

— Trebuie să mă duc la birou. Am întârziat deja! spuse James, căutându-și pălăria pe toate scaunele.

— Plec și eu, se grăbi să zică Maigret.

Nu voia cu niciun chip să rămână între patru ochi cu doamna Feinstein.

— Sunteți grăbit?

— Da, am treabă. Dar voi reveni.

— Veți vedea că Marcel va ști să-și arate recunoștința pentru ce veți face pentru el.

Era mândră de diplomația ei. Îl vedea foarte bine pe Maigret conducându-l pe Basso la frontieră și primind cu recunoștință câteva bancnote de o mie de franci în schimbul atitudinii sale îngăduitoare.

De altfel, când comisarul îi întinse mâna, ea i-o strânse îndelung, într-un mod care voia să fie semnificativ. Și, arătând spre James, murmură:

— Nu poți să te superi prea tare pe el. De când a început să bea…

Cei doi bărbați străbătură fără să rostească o vorbă bulevardul Batignolles. În timp ce mergea cu pași mari, James se uita în pământ, în fața lui. Maigret își fuma pipa

trăgând scurt din ea, cu mare plăcere, părând să savureze spectacolul străzii.

Abia în colțul bulevardului Malesherbe, comisarul îi adresă o întrebare, dar fără să pară că îi acorda vreo importanță:

— E adevărat că Feinstein nu v-a cerut niciodată să-i împrumutați bani?

James dădu din umeri.

— Știa bine că n-am.

— Lucrați deja la banca din Piața Vendôme?

— Nu! Eram traducător la o societate americană de uleiuri din petrol, de pe bulevardul Haussmann. Nu câștigam o mie de franci în cap pe lună…

— Aveați mașină?

— Circulam cu metroul. Așa cum, de altfel, fac și acum!

— Aveați deja apartamentul?

— Nu. Locuiam cu chirie într-o cameră mobilată din strada Turenne.

Era obosit. Expresia feței sale trăda un fel de dezgust.

— Bem ceva?

Și, fără să aștepte răspunsul, intră în barul din colț și comandă două coniacuri cu apă.

— Mie mi-e indiferent. Înțelegeți? Dar nu e nevoie s-o supăr pe soția mea. Are și așa destule griji.

— Nu e sănătoasă?

James dădu iar din umeri.

— Credeți că are o viață veselă? În afară de duminicile de la Morsang, unde se distrează și ea puțin…

Apoi, brusc, după ce aruncă o bancnotă de zece franci pe tejghea, întrebă:

— Veniți diseară la *Taverne Royale*?

— Posibil…

Când să dea mâna cu Maigret, șovăi, apoi murmură, privind în altă parte:

— În privința lui Basso… S-a descoperit ceva?

— Secret profesional! răspunse Maigret, zâmbind cu blândețe. Țineți mult la el?

Dar James se îndepărta deja, posomorât, și sări din mers într-un autobuz care se îndrepta spre Piața Vendôme.

Maigret rămase cel puțin cinci minute nemișcat, fumând, la marginea trotuarului.

9. Jambon de douăzeci și doi de franci

La Poliția Judiciară, Maigret era căutat peste tot, deoarece jandarmeria din La Ferté-Alais telegrafiase:

Găsit familia Basso, așteptăm instrucțiuni.

Era un caz frumos de muncă științifică ajutată de întâmplare.

Întâi, muncă științifică: examinarea automobilului abandonat de James la Montlhéry, ordonată de Maigret, examinare ce reușise să concentreze căutările într-un sector mic de tot, având în centru La Ferté-Alais.

Aici însă intervenea întâmplarea, în împrejurări picante. Degeaba scotociseră jandarmii hanurile și observaseră trecătorii. Degeaba interogaseră vreo sută de locuitori.

Într-o zi, când brigadierul Piquart se întorsese acasă la masă, soția sa, care alăpta un bebeluș, îi spusese:

Ar trebui să te duci să cumperi ceapă. Eu am uitat.

O prăvălie de orășel, în piață. Înăuntru erau patru-cinci cumetre. Jandarmul, căruia nu-i plăcea acest gen de misiune, stătea lângă ușă, cu un aer degajat. În timp ce era servită o bătrână, cunoscută sub numele de maica Mathilde, o auzise pe negustoreasă zicând:

— Am impresia că trăiești bine de la o vreme! Jambon de douăzeci și doi de franci! O să-l mănânci pe tot singură?

Piquart s-a uitat instinctiv la bătrână, a cărei sărăcie sărea în ochi. Și, în timp ce

negustoreasa felia jambonul, mintea lui lucra. Nici el, deși erau trei în casă, nu cumpăra vreodată jambon de douăzeci și doi de franci.

Ieși în urma femeii. Aceasta locuia la capătul orașului, pe drumul spre Ballancourt, într-o căsuță înconjurată de o mică grădină, unde ciuguleau găinile. O lăsă să intre, apoi bătu și pătrunse și el cu hotărâre.

Doamna Basso, cu un șorț la brâu, trebăluia în fața focului. Într-un colț, pe un scaun de pai, Basso citea ziarul care tocmai îi fusese adus și copilul, așezat pe jos, se juca cu un cățeluș.

Telefonaseră la domiciliul lui Maigret din bulevardul Richard-Lenoir, apoi, în diferite locuri unde comisarul ar fi putut să se găsească. Nimeni nu se gândi să sune la sediul întreprinderii lui Basso, pe cheiul Austerlitz.

Totuși, acolo se dusese după ce se despărțise de James. Era bine dispus. Cu pipa între dinți și mâinile în buzunare, glumea cu angajații care, în lipsa unor instrucțiuni, își continuau treaba ca înainte. Iar în șantiere era încărcat sau descărcat cărbunele adus zilnic de șlepuri.

Birourile nu erau moderne, dar nici învechite și, examinând felul cum erau dispuse, puteai să-ți dai seama de atmosfera în care se trăia acolo.

Nu exista un birou aparte pentru patron. Locul lui era într-un colț lângă fereastră. În față îl avea pe șeful contabil, iar la biroul vecin stătea dactilografa lui.

Nu prea exista ierarhie, lucru evident. Probabil că nimeni nu se jena să flecărească și angajații lucrau cu pipa sau cu țigara în gură.

— Un registru de adrese? răspunsese

contabilul la întrebarea comisarului. Sigur, avem unul, dar numai cu adresele clienților, în ordine alfabetică. Dacă vreți să-l vedeți…

Maigret aruncă o privire, pentru orice eventualitate, la litera U, dar, așa cum se aștepta, nu găsi numele Ulrich.

— Sunteți sigur că domnul Basso nu avea o agendă personală cu adrese? O clipă! Cine era aici când s-a născut fiul lui?

— Eu! răspunse dactilografa, nu fără oarecare jenă, pentru că avea treizeci și cinci de ani și voia să pară de douăzeci și cinci.

— Bun! Domnul Basso trebuie să fi trimis anunțuri.

— Eu m-am ocupat de ele.

— Înseamnă că v-a dat o listă cu prietenii lui.

— Da, un carnețel! Exact! Pe urmă, l-am pus în dosarul personal.

— Și unde se află acest dosar?

Dactilografa ezită, se uită la colegi, ca și cum ar fi vrut să le ceară sfatul. Șeful contabil răspunse cu un gest care părea să spună: „Cred că nu putem face altfel…”.

— La el… zise dactilografa. Veniți cu mine!

Traversară șantierul. La parterul casei, mobilată foarte simplu, se afla un birou care, probabil, nu era folosit și, de altfel, era numit „biblioteca”.

Biblioteca unor oameni pentru care lectura este doar o distracție de rangul doi. Dar și bibliotecă de familie, unde sunt îngrămădite lucruri neașteptate.

De exemplu, pe rafturile de jos se aflau încă premiile câștigate de Basso la colegiu. Apoi, o colecție legată a revistei *Magazine des familles* veche de cincizeci de ani.

Cărți pentru tinere, aduse probabil de doamna Basso când se căsătorise. Apoi, romane cu copertă galbenă, cumpărate în urma publicității din ziare.

În sfârșit, cărți ilustrate mai noi, aparținând copilului, jucării așezate pe rafturile rămase libere.

Secretara deschise sertarele biroului și Maigret îi arătă un plic mare, galben, care era închis.

— Ce e aici?

— Scrisorile domnului către doamna, când erau logodiți.

— Unde e carnetul?

Dactilografa îl găsi în fundul unui sertar unde se aflau vreo zece pipe vechi. Carnețelul avea cel puțin cincisprezece ani. Era numai scrisul lui Basso, dar acest scris se schimbase cu timpul, ca și intensitatea cernelii.

Era oarecum la fel ca straturile de varec la malul mării, care dezvăluie, după gradul de uscăciune, mareea care le-a adus.

Adresele erau acolo de cincisprezece ani, adresele unor colegi probabil uitați. Unele erau tăiate cu o linie, poate în urma unei dispute sau a unui deces.

Erau și adrese de femei. Una era aparte:

Lola, Bar des Eglantiers, *strada Montaigne, nr. 18.*

Dar Lola fusese suprimată din viața lui Basso cu o linie de creion albastru.

— Ați găsit ce căutați? întrebă secretara.

Da, găsise! O adresă de care negustorului de cărbuni îi era rușine, pentru că nu îndrăznise să scrie numele întreg:

Ul. Strada Blancs-Manteaux, nr. 13 bis.

Cerneala aparținea grupului de adrese vechi, ca și scrisul. Și, la fel ca altele dintre ele, fusese tăiată cu creion albastru, dar era lizibilă.

— Ați putea să-mi spuneți cam când au fost scrise aceste cuvinte?

Secretara se aplecă peste carnet și răspunse:

— Pe când domnul Basso era tânăr și tatăl lui trăia încă.

— Cum vă dați seama?

— Pentru că e aceeași cerneală cu care a fost scrisă și adresa femeii de pe cealaltă pagină. Mi-a spus într-o zi că fusese o aventură din tinerețe.

Maigret închise carnețelul și îl puse în buzunar, în timp ce secretara îi arunca o privire plină de reproș.

— Credeți că se va întoarce? întrebă ea, după un moment de ezitare.

Comisarul răspunse cu un gest evaziv.

Când ajunse la Poliția Judiciară, Jean, aprodul, îi ieși în grabă în întâmpinare.

— De două ore sunteți căutat. A fost găsită familia Basso!

— A!

Și oftă, fără entuziasm, ba chiar cu regret, s-ar fi putut spune.

— Lucas n-a telefonat?

— Telefonează la fiecare trei-patru ore. Omul e tot la Armata Salvării. Când au vrut să-l dea afară, după ce i-au dat să mănânce, s-a oferit să măture prin încăperi.

— Inspectorul Janvier e aici?

— Cred că tocmai a sosit.

Maigret se duse la biroul lui Janvier.

— O misiune agasantă, cum îți plac ție, bătrâne! Aș vrea să încerci să mi-o găsești pe o anume Lola, care, acum zece-cincisprezece ani, primea corespondența la *Bar des Eglantiers,* pe strada Montaigne.

— Și de atunci?

— Poate a murit la spital! Poate s-a căsătorit cu un lord englez… Descurcă-te!

În trenul care îl ducea spre La Ferté-Alais, consultă carnetul de adrese, cu un zâmbet înduioșat din când în când, pentru că unele mențiuni erau de ajuns ca să evoce întreaga tinerețe a unui bărbat.

Locotenentul de jandarmi era la gară. Îl conduse chiar el pe comisar la casa bătrânei Mathilde și, în grădiniță, Piquard putea fi văzut stând, grav, de pază.

— Ne-am asigurat că nu se poate fugi prin spate, îi explică locotenentul. Iar înăuntru e atât de puțin loc, încât omul meu a rămas afară. Intru și eu?

— Poate mai bine nu.

Maigret bătu la ușă și i se deschise imediat. Se făcuse târziu. Afară era încă lumină, dar fereastra era atât de mică, încât înăuntru vedeai doar umbre mișcându-se.

Basso, călare pe un scaun, cu atitudinea unui om care așteaptă de ore întregi, se ridică imediat. Soția lui, care nu se zărea, se afla probabil în încăperea alăturată, împreună cu copilul.

— Vreți să faceți lumină? i se adresă Maigret bătrânei.

Aceasta răspunse cu voce pițigăiată:

— Să văd dacă mai am gaz!

Avea! se auzi clinchetul sticlei de lampă, fitilul scoase fum și se aprinse cu o flacără gălbuie, care lumină puțin câte puțin toate

colțișoarele cu razele sale.

Era foarte cald. Și în aer stăruia un iz de sărăcie și de sat.

— Puteți să vă așezați! îi spuse Maigret lui Basso. Dumneata, bătrânico, treci dincolo.

— Și supa mea?

— Du-te! Mă ocup eu de ea.

Bătrâna plecă bombănind, închise ușa în urma ei și vorbi cu glas scăzut, în cealaltă cameră.

— Sunt numai două încăperi? întrebă comisarul.

— Da. În spate e dormitorul.

— Ați dormit acolo toți trei?

— Femeile și fiul meu. Eu mă culcam aici, pe o grămadă de paie.

Încă se mai vedea, ici-colo, câte un pai. Basso era foarte calm, dar un calm care succeda mai multor zile agitate. S-ar fi zis că arestarea îi adusese o ușurare și, de altfel, se grăbi să spună acest lucru.

— Chiar voiam să mă predau!

Se aștepta probabil să-l vadă pe Maigret surprins, dar nu se întâmplă deloc așa. Comisarul nici măcar nu dădu atenție vorbelor lui. Își privea cu atenție interlocutorul.

— Nu e cumva un costum de-al lui James?

Un costum gri, prea strâmt. Basso era lat în umeri și avea un tors la fel de solid ca Maigret. Puține lucruri pot să diminueze aspectul unei ființe în puterea vârstei ca un veșmânt strâmt.

— Din moment ce știți…

— Mai știu și multe altele. Dar… Sunteți sigur că supa asta mai trebuie să fiarbă?

Din cratiță ieșea un abur insuportabil și capacul se tot mișca. Maigret trase supa de pe

foc și flăcările roșiatice îl luminară o clipă.

— O cunoști pe bătrâna Mathilde?

— Tocmai voiam să vă vorbesc despre ea și să vă cer, dacă e posibil, să nu pățească ceva din cauza mea. A fost servitoarea părinților mei. M-a cunoscut de mic. Când am ajuns la ea ca să mă ascund, n-a îndrăznit să zică nu.

— Bineînțeles! Și a comis gafa să cumpere jambon de douăzeci și doi de franci.

Basso slăbise mult. E adevărat că nu se mai bărbierise de patru-cinci zile, ceea ce îl făcea să arate sinistru.

— De asemenea, presupun că soția mea nu va avea de-a face cu justiția, zise el, oftând.

Se ridică cu stângăcie, stânjenit, ca un om care caută o atitudine înainte să abordeze un subiect grav.

— Am comis greșeala să fug, să stau ascuns atât de mult timp… Și asta arată deja că nu sunt un criminal. Mă înțelegeți? Am intrat în panică. Mi-am văzut întreaga existență distrusă din cauza acestei povești stupide. Intenția mea a fost să ajung în străinătate, să-mi aduc acolo soția și fiul și să încep o viață nouă.

— Și i-ați cerut lui James să vă aducă aici soția, să vă scoată trei sute de mii de franci de la bancă și să vă împrumute haine…

— Bineînțeles!

— Numai că ați simțit că erați hăituit.

— Bătrâna Mathilde mi-a spus că erau jandarmi la fiecare răspântie.

Alături se auzea întruna zgomot. Probabil copilul, care nu stătea locului. Poate doamna Basso asculta la ușă, deoarece, din când în când, zicea „Sst! Sst”, pentru că nu putea să audă bine din cauza fiului ei.

— În după-masa asta, m-am gândit la

singura soluție posibilă: să mă predau. Dar mi-e scris să mă întâlnesc mereu cu fatalitatea. A sosit jandarmul…

— Nu l-ați omorât pe Feinstein?

Basso se uită la Maigret cu ochi scăpărători.

— L-am omorât! rosti el cu glas șoptit. Ar fi o nebunie, nu-i așa, să pretind contrariul. Dar jur pe capul fiului meu că o să vă spun tot adevărul…

— O clipă!

Maigret se ridică și el. Se aflau acolo doi oameni, având cam aceeași talie, sub tavanul jos, într-o încăpere prea mică pentru ei.

— O iubeați pe Mado?

O strâmbătură plină de ranchiună schimonosi buzele lui Basso.

— N-ați înțeles asta dumneavoastră, un bărbat? O cunosc de șase-șapte ani, poate chiar mai mult. Niciodată nu mă gândisem la ea. Într-o zi, acum un an, nu știu exact ce s-a întâmplat. Era o petrecere de genul celei la care ați asistat. Se bea, se dansa… Mi s-a întâmplat s-o sărut… Apoi, în fundul grădinii…

— Și pe urmă?

Dădu din umeri cu lehamite.

— A luat asta în serios. Mi-a jurat că mă iubise dintotdeauna, că nu se mai putea lipsi de mine! Nu sunt un sfânt. Recunosc că eu am început! Dar nu voiam să am o relație de acest fel, nici să-mi stric căsnicia.

— Așadar, de un an, vă întâlniți cu doamna Feinstein de două-trei ori pe săptămână, la Paris…

— Da, și-mi telefona în fiecare zi! Degeaba i-am recomandat să fie prudentă. Inventa șiretlicuri ridicole. Trăiam cu convingerea că,

într-o zi, totul va fi dat pe față. Nu vă puteți închipui ce înseamnă asta! Măcar de n-ar fi fost sinceră! Dar nu! Cred că mă iubește cu adevărat.

— Și Feinstein?

Basso ridică imediat capul.

— Da! mormăi el. Tocmai de asta, nici măcar nu-mi imaginam posibilitatea de a mă apăra în fața curții cu juri. Compromisurile au și ele o limită. Ca și puterea de înțelegere a publicului. Mă vedeți pe mine, amantul lui Mado, acuzându-i soțul că…

— … că v-a șantajat!

— N-am dovezi! Nu e chiar asta, deși chiar asta e! Niciodată n-a spus clar că știa ceva. Niciodată nu m-a amenințat în mod categoric. Vi-l amintiți? Un personaj în aparență foarte blând și inofensiv. Un tip slăbuț, întotdeauna pus la patru ace, întotdeauna amabil, prea amabil, cu un zâmbet nițel trist. Prima dată, a venit să-mi arate o poliță protestată și m-a implorat să-i împrumut bani, oferindu-mi o mulțime de garanții. Am făcut-o. Aș fi făcut-o și dacă nu eram încurcat cu Mado. Numai că asta a devenit la el un obicei. Am înțeles că era un plan sistematic. Am încercat să refuz și, atunci, a început șantajul. S-a apucat să-mi facă confidențe. Mi-a spus că singura sa consolare în viață era soția lui, pentru ea își punea ștreangul de gât făcând cheltuieli mai mari decât își putea permite și tot așa… Și, decât să-i refuze ceva, mai bine se sinucidea. Și ce-ar fi ajuns ea în caz de catastrofă?… Vă imaginați asta? De cele mai multe ori, parcă intenționat venea la mine când abia mă despărțisem de Mado. Ba chiar mă temeam că va recunoaște parfumul soției sale, care stăruia încă pe hainele mele. Într-o zi, a luat

un fir de păr de femeie – al ei – rămas pe gulerul hainei mele. Nu era genul de om care amenință, ci care se tânguie. Și asta e și mai rău! Te aperi împotriva amenințărilor. Dar ce să faci împotriva unui om care plânge? Pentru că s-a întâmplat să și plângă în biroul meu. Și ce vorbe înșira! „Ești tânăr, ești puternic, ești frumos, ești bogat. Având toate astea, nu e greu să fii iubit. Dar eu, care…” Mă scârbea în ultimul hal. Și totuși, îmi era imposibil să am certitudinea că știa. În duminica pe care o știți, îmi vorbise deja cu puțin înainte de bridge de o sumă de cincizeci de mii de franci de care avea nevoie. Hapul era prea mare. Nu voiam. Mă săturasem… Așa că i-am spus clar că nu! Și l-am amenințat că n-am să mai vorbesc cu el dacă mai continua să mă hărțuiască în felul ăsta. De aici, drama. O dramă la fel de urâtă, de stupidă ca tot restul. Vă amintiți? A făcut în așa fel încât să traverseze Sena odată cu mine. M-a luat cu el în spatele tavernei. Acolo, brusc, a scos un revolver mic din buzunar și, îndreptându-l spre el însuși, a spus: „Uite la ce mă condamni! Nu-ți cer decât să ai grijă de Mado!”.

Basso își trecu mâna peste frunte să alunge această amintire josnică.

— Ai zice că a fost o fatalitate! În ziua aia, eram vesel. Poate soarele… M-am apropiat de el să-i iau arma. „Nu! Nu! a strigat el. Prea târziu… M-ai condamnat…”

— Bineînțeles, nu avea de gând să tragă! mormăi Maigret.

— Sunt convins! Și în asta și constă tragismul întâmplării. Pe moment, m-am pierdut cu firea. Ar fi trebuit să-l las să văd ce face și n-ar mai fi fost nicio dramă. Până la

urmă, ar fi plâns sau s-ar fi răzgândit. Dar nu! Am fost naiv, cum am fost și cu Mado, cum am fost întotdeauna! Am vrut să-i iau revolverul din mână. S-a dat înapoi. M-am dus după el. L-am apucat de încheietura mâinii… Și ceea ce nu trebuia să se întâmple s-a întâmplat. Arma s-a descărcat. Feinstein s-a prăbușit fără o vorbă, fără un geamăt, țeapăn. Totuși, când le voi povesti asta juraților, nu mă vor crede sau vor fi și mai severi cu mine. Sunt individul care l-a ucis pe soțul amantei sale și mai are și tupeul să-l acuze pe deasupra!

Se însufleția.

— Am vrut să fug. Am fugit. Și am vrut să-i spun totul soției mele, s-o întreb dacă, după tot ce s-a întâmplat, se mai consideră legată de mine. Am rătăcit prin Paris, încercând să-l întâlnesc pe James. Mi-e prieten, probabil singurul prieten din tot grupul de la Morsang… Restul îl știți. La fel și soția mea. Aș fi preferat să trec granița ca să evit procesul care se pregătește și va fi penibil pentru toată lumea. Cei trei sute de mii de franci sunt aici. Cu ei și cu energia mea, sunt în stare să-mi fac o situație, de exemplu, în Italia sau în Egipt. Dar… măcar dumneavoastră mă credeți?

Era brusc tulburat. Abia acum se gândea la asta, concentrat fiind asupra mărturisirii.

— Cred că l-ați ucis pe Feinstein fără să vreți! răspunse Maigret lent, rostind clar fiecare silabă.

— Vedeți!

— O clipă! Aș vrea să știu dacă Feinstein nu avea cumva un atu mai puternic în mânecă decât infidelitatea soției sale. Pe scurt…

Se întrerupse, scoase din buzunar carnețelul cu adrese și îl deschise la litera U.

— … Pe scurt, ziceam, aș vrea să știu cine l-a ucis, în urmă cu șase ani, pe un anume Ulrich, negustor de vechituri de pe strada Blancs-Manteaux, și cine a aruncat apoi cadavrul în canalul Saint-Martin.

Fusese nevoit să facă un efort ca să meargă până la capăt, din cauza transformării bruște a interlocutorului său. Atât de bruscă, încât Basso aproape că-și pierdu echilibrul, vru să se sprijine de ceva, puse mâna pe sobă și o trase imediat, bombănind:

— Fir-ar să fie!

Se uita fix la Maigret, cu ochi mari și plini de spaimă. Se trase înapoi, dădu peste scaun și se așeză, parcă fără vlagă, repetând mecanic:

— Fir-ar să fie!

Ușa se deschise, împinsă cu febrilitate. Doamna Basso se năpusti în încăpere, strigând:

— Marcel! Marcel! Nu-i adevărat, nu-i așa? Spune că nu e adevărat!

El o privea fără să înțeleagă, poate fără să vadă nimic și, deodată, cu un geamăt, își prinse capul cu amândouă mâinile și izbucni în hohote de plâns.

— Tati! Tati! strigă copilul, venind în fugă și ducând tulburarea la culme.

Basso nu auzea nimic; își respingea fiul, își respingea soția. Pur și simplu zdrobit, nu era în stare să-și rețină lacrimile. Se cocoșase de tot pe scaun. Umerii i se ridicau și se lăsau într-un ritm accelerat.

Copilul plângea și el. Doamna Basso își mușca buzele și se uită cu ură la Maigret.

Iar bătrâna Mathilde, care nu îndrăznea să

intre, dar asistase la sfârșitul scenei, prin ușa deschisă, plângea și ea, în dormitor, așa cum plâng bătrânele, cu mici suspine regulate, ștergându-se la ochi cu colțul șorțului în carouri.

În cele din urmă, cu pași mărunți, plângând și trăgându-și nasul, puse din nou supa pe foc, pe care îl aținea cu vătraiul.

10. Absența comisarului Maigret

Astfel de scene nu durează mult, poate pentru că rezistența nervoasă are limite. După atingerea paroxismului, urmează brusc calmul total, fără tranziție, un calm care se învecinează cu năuceala, așa cum surescitarea dinainte se învecina cu nebunia.

S-ar zice atunci că îți este rușine de frenezia ta, de lacrimile tale, de cuvintele pe care le-ai rostit, ca și cum omul n-ar fi făcut pentru gesturi patetice.

Maigret aștepta, stânjenit, privind pe mica fereastră amurgul albăstrui pe care se profila un chipiu de jandarm. Simțea totuși ce se petrecea în spatele lui, ghicea că doamna Basso se apropia de soțul ei, îl apuca de umeri și rostea cu voce întretăiată:

— Spune-mi odată că nu e adevărat!

Basso își trase nasul, se ridică, își respinse soția și se uită în jur cu ochi mari și tulburi de om beat. Soba era deschisă. Bătrâna arunca în ea cărbuni. Focul forma un cerc mare de lumină roșie pe tavanul cu grinzi aparente.

Copilul se uită la tatăl lui și, ca și el, încetă să mai plângă, printr-un fel de mimetism.

— S-a sfârșit… scuză-mă… murmură Basso, în picioare în mijlocul încăperii.

Se simțea că era îndurerat. Avea vocea ostenită. Nu-i mai rămăsese niciun strop de energie.

— Recunoașteți?

— Nu recunosc… Ascultați…

Se uită la ai lui cu o expresie plină de durere, cu sprâncenele îndelung încruntate.

— Nu l-am omorât pe Ulrich… Am avut această… această slăbiciune pentru că-mi dau seama că... că nu…

Era atât de tulburat, încât nu-și mai găsea cuvintele.

— … că nu vă puteți dezvinovăți?

Basso dădu afirmativ din cap. Și adăugă:

— Nu l-am ucis…

— La fel spuneați și adineauri, după moartea lui Feinstein. Și totuși, ați recunoscut…

— Nu e același lucru.

— Îl cunoșteați pe Ulrich…

Un zâmbet amar.

— Uitați-vă la data de pe prima pagină a acelui carnet. Acum doisprezece ani… Au trecut poate zece de când l-am văzut ultima dată pe moș Ulrich.

Își recăpăta treptat stăpânirea de sine, dar vocea lui trăda aceeași deznădejde.

— Tatăl meu încă trăia… Întrebați-i de moș Basso pe cei care l-au cunoscut. Era un om auster, aspru cu ceilalți și cu el însuși. Banii de buzunar pe care mi-i lăsa erau mai puțini decât ai celui mai sărac dintre colegii mei. Atunci, cineva m-a dus pe strada Blancs-Manteaux, la moș Ulrich, care era obișnuit cu acest fel de operații.

— Și nu știți că a murit?

Basso nu răspunse. Maigret insistă:

— Nu știți că a fost omorât, transportat cu mașina pe cheiul canalului Saint-Martin și aruncat în apa ecluzei?

Tăcere. Umerii lui Basso se lăsaseră și mai mult. Se uită la soția și la fiul lui, la bătrâna care, fiindcă era ora, pregătea masa, bocind încetișor.

— Ce o să faceți?

— Vă arestez. Doamna Basso și fiul dumneavoastră pot să rămână aici sau să se întoarcă acasă.

Maigret întredeschise ușa și îi spuse jandarmului:

— Adu o mașină!

Pe drum se adunaseră grupuri de curioși, dar stăteau la distanță, ca țărani prudenți ce erau. Când Maigret se întoarse, doamna Basso era în brațele soțului ei. Iar acesta o bătea ușor pe spate cu mâna, privind în gol.

— Jură-mi că vei avea grijă de tine, îi spuse ea dintr-o răsuflare. Și, mai ales, mai ales, că nu… că nu… o să faci vreo prostie!

— Da…

— Jură!

— Da…

— Pentru fiul tău, Marcel!

— Da… repetă el cu o umbră de enervare, desprinzându-se din brațele ei.

Se temea oare să nu fie cuprins din nou de emoție? Aștepta cu nerăbdare mașina cerută de comisar. Nu voia să mai vorbească, nici să asculte, nici să privească. Degetele îi erau agitate de un tremur febril.

— Nu l-ai omorât pe acel om, nu-i așa? Ascultă-mă, Marcel… Trebuie să mă asculți… Pentru… pentru celălalt nu vor îndrăzni să te condamne… N-ai făcut-o intenționat. Și se va dovedi că acel om era un individ josnic. Mă voi adresa imediat unui avocat bun, celui mai bun…

Vorbea cu pasiune. Voia să fie auzită.

— Toată lumea știe că ești un om cinstit. Poate chiar vom obține eliberarea provizorie, în primul rând, nu trebuie să te lași doborât! Din moment ce… crima cealaltă n-ai comis-o tu…

Și îi aruncă o privire sfidătoare comisarului.

— Voi vorbi cu avocatul mâine-dimineață.

Îl voi chema pe tatăl meu de la Nancy, ca să mă sfătuiesc. Spune! Ai curaj?

Ea nu înțelegea că-i făcea rău, pentru că amenința să-i alunge și puțina stăpânire de sine care îi mai rămăsese. Măcar o auzea? Basso pândea mai cu seamă zgomotele de afară. Dorea din toată ființa să sosească mai repede mașina.

— Voi veni să te văd, împreună cu fiul tău.

În sfârșit, se auzi duduit de motor și Maigret puse capăt scenei.

— Să mergem!

— Mi-ai jurat, Marcel!

Ea nu-l putea lăsa să plece. Împinse copilul spre el, să-l înduioșeze mai mult. Basso era în prag; coborî cele trei trepte.

Atunci, femeia îl prinse de braț pe Maigret cu atâta înfrigurare, încât îl ciupi.

— Atenție! spuse ea, gâfâind. Fiți atent să nu se omoare! Îl cunosc!

Văzu grupul de curioși, dar aruncă spre el o privire fermă, fără rușine, fără timiditate.

— Stai! Pune-ți fularul…

Și alergă să-l ia din încăpere, apoi îl întinse prin portiera automobilului, pe când acesta pornise deja.

În mașină, ai fi zis că faptul de a fi doar între bărbați era de ajuns ca să se creeze o oarecare destindere. Maigret și Basso nu scoaseră o vorbă cel puțin zece minute, până când părăsiră drumul departamental și intrară pe șoseaua principală ce ducea la Paris. Primele cuvinte rostite de Maigret păreau să nu aibă nicio legătură cu drama.

— Aveți o soție admirabilă! spuse el.

— Da… a înțeles. Poate pentru că e mamă! Oare eu aș putea să spun de ce am devenit amantul… celeilalte?

Un moment de tăcere. Basso continuă pe un ton confidențial:

— Pe moment, nu te gândești. E un joc… apoi n-ai curajul să rupi relația. Te temi de lacrimi, de amenințări. Și uite unde ajungi!

Decorul era format numai din copaci, care defilau în lumina farurilor. Maigret își umplu pipa și îi dădu punga cu tutun însoțitorului său.

— Mulțumesc, fumez numai țigări.

Le făcea bine să rostească lucruri banale, mici fraze de toate zilele.

— Am văzut totuși că aveți în sertar vreo zece pipe.

— Da, înainte. Eram chiar un fumător înrăit de pipă. Soția mi-a cerut…

Vocea i se frânse. Maigret ghici ochii umezi ai negustorului de cărbuni. Se grăbi să adauge:

— Și secretara vă este foarte devotată.

— E o fată bună. Îmi apără aprig interesele. E probabil foarte tulburată, nu-i așa?

— Aș zice mai curând că pare să aibă încredere, dovadă că m-a întrebat când vă întoarceți, în fond, toți din jur vă iubesc.

Din nou, tăcere. Treceau prin Juvisy. La Orly, reflectoarele aeroportului baleiau cerul.

— Dumneavoastră i-ați dat lui Feinstein adresa lui moș Ulrich?

Dar Basso, suspicios, nu răspunse.

— Feinstein a apelat deseori la cămătarul de pe strada Blancs-Manteaux. Numele lui e scris clar în registrele sale, iar sumele… În momentul morții negustorului de vechituri, Feinstein îi datora cel puțin treizeci de mii de franci.

Nu! Basso nu voia să răspundă. Tăcerea lui

avea un fel de încăpățânare, ceva voit.

— Cu ce se ocupă socrul?

— E profesor la un liceu din Nancy. Soția mea a făcut și ea Școala Normală.

Ai fi zis că drama se apropia și se depărta după cuvintele rostite. În unele momente, Basso vorbea cu voce aproape normală, ca și cum ar fi uitat situația în care se afla. Apoi, brusc, urma o tăcere plină de lucruri nerostite.

— Soția dumneavoastră are dreptate. În cazul Feinstein, aveți șanse să fiți achitat. Cel mult, riscați să primiți un an. Dar în cazul Ulrich…

Apoi, brusc:

— O să vă las în noaptea asta la Poliția Judiciară. Va fi destul timp, mâine, să vă duc la arest în mod oficial.

Maigret scutură pipa și lăsă geamul ca să-i spună șoferului:

— La Poliția Judiciară! Intri în curte!

Totul se petrecu foarte simplu. Basso îl urmă pe comisar până la ușa celulei unde fusese închis și vagabondul de la tavernă.

— Noapte bună! spuse Maigret, uitându-se dacă nu lipsea ceva din încăpere. Ne vedem mâine. Gândiți-vă bine. Sunteți sigur că n-aveți nimic să-mi spuneți?

Celălalt era poate prea emoționat ca să vorbească. Totuși, scutură din cap în semn că nu.

Confirm sosirea joi. Stop. Stau câteva zile. Stop. Sărutări.

Maigret îi adresă această telegramă soției sale miercuri dimineață. Se afla în biroul lui de la Poliția Judiciară și îl trimise pe Jean s-o

ducă la poștă.

După câteva clipe, era sunat de judecătorul de instrucție care se ocupa de cazul Feinstein.

— Diseară, sper să vă predau dosarul complet al cazului! spuse comisarul.

— ...

— Da! Și vinovatul, bineînțeles.

— ...

— Nici vorbă! Un caz cât se poate de banal! Da! Pe diseară, domnule judecător!

Se ridică și intră în biroul inspectorilor, unde îl zări pe Lucas, care își scria raportul.

— Vagabondul nostru?

— L-am lăsat în grija inspectorului Dubois. Nimic interesant de semnalat. Victor a făcut la început treabă la azil. Părea să-și ia rolul în serios. Deoarece pomenise de plămânul lui, membrii Armatei Salvării se purtau frumos cu el și cred că-l considerau un recrut serios. Într-o lună, s-ar fi putut să-l vedem purtând uniforma cu guler roșu…

— Și?

— Ceva amuzant! Ieri-seară a venit un locotenent din Armata Salvării și i-a ordonat nu știu ce omului nostru. Acesta a refuzat să-i dea ascultare și a început să strige că e o rușine să pui la muncă fără milă un om ca el, afectat de toate bolile. Apoi, când a fost rugat să iasă, a sărit la bătaie și a trebuit să fie scos afară cu forța. Și-a petrecut noaptea sub Podul Marie. La ora asta, rătăcește pe cheiuri. De altfel, Dubois va telefona curând să vă dea raportul.

— Cum eu nu voi fi aici, îi vei spune să-l aducă și să-l închidă în celula în care e deja cineva.

— Am înțeles.

Și Maigret se duse acasă unde, până la

prânz, își pregăti bagajele. Luă masa la o braserie de pe lângă Place de la République, consultă mersul trenurilor și văzu că avea unul foarte bun spre Alsacia la zece și patruzeci de minute seara.

Se lăsă în voia micilor sale ocupații lenețe până la ora patru după-amiaza și, puțin mai târziu, ajunse la *Taverne Royale* și se așeză la terasă. Aproape imediat sosi și James, îi întinse mâna și îl căută din priviri pe chelner, întrebându-l pe comisar:

— Pernod?

— Păi cum!

— Chelner, două pernoduri!

Și James se așeză picior peste picior și oftă, privind drept în față, ca un om care nu are nici ce să spună, nici la ce să se gândească. Se înnorase. Răbufniri neașteptate de vânt măturau șoseaua și stârneau nori de praf.

— Iar o să fie furtună! spuse James, oftând.

Și, fără nicio tranziție:

— E adevărat ce scriu ziarele? L-ați arestat pe Basso?

— Da, ieri-seară!

— Noroc! Ce tâmpenie!

— Ce e tâmpenie?

— Ce-a făcut. Un om serios, care pare un tip solid, sigur pe sine, își pierde capul ca un copil! Ar fi făcut mult mai bine să se predea de la început, să se apere. În fond, ce risca?

Maigret auzise deja aceleași vorbe rostite de doamna Basso și zâmbi amuzat.

— Noroc! Poate că aveți dreptate, dar s-ar putea și să greșiți.

— Ce vreți să spuneți? Crima nu era premeditată, nu? În fond, nici măcar nu se poate numi crimă.

— Tocmai! Dacă Basso n-are să-și

reproșeze decât moartea lui Feinstein, e un om impulsiv și slab, care și-a pierdut prostește stăpânirea de sine.

Și comisarul întrebă brusc, atât de brusc încât James tresări:

— Cât face, chelner?

— Șase cincizeci…

— Plecați?

— Trebuie să am o întrevedere cu Basso.

— A!

— Apropo, nu v-ar plăcea să-l vedeți? S-a făcut! Vă iau cu mine.

În taxi, schimbară numai fraze banale.

— Doamna Basso a suportat bine șocul?

— E o femeie foarte curajoasă. Și foarte cultivată! N-aș fi crezut, văzând simplitatea cu care se poartă. Și, mai ales, văzând-o duminica, la Morsang, în ținută de marinar.

Și Maigret întrebă:

— Ce vă mai face soția?

— Foarte bine. Ca întotdeauna…

— Evenimentele astea n-au tulburat-o?

— De ce? Nu mai zic că nu e femeia care să se tulbure. Se ocupă de gospodărie. Coase, brodează. Petrece o oră-două în marile magazine, în căutarea unei promoții…

— Am ajuns! Veniți!

Și Maigret își conduse însoțitorul, prin curte, până la corpul de gardă, unde întrebă:

— Sunt aici?

— Da.

— Liniștiți?

— Mai puțin cel adus de Dubois în dimineața asta, care pretinde că se va plânge Ligii Drepturilor Omului.

Maigret schiță un surâs, deschise ușa celulei și îl pofti pe James să intre înaintea lui.

În încăpere se afla un singur pat și vagabondul se instalase acolo, după ce-și scosese espadrilele și haina.

Basso, în momentul în care se deschise ușa, se plimba prin celulă, cu mâinile la spate. Imediat, privirea lui întrebătoare se deplasă de la un vizitator la altul, oprindu-se în cele din urmă la Maigret.

Victor Gaillard se ridică, prost dispus, apoi se așeză la loc și mormăi printre dinți niște cuvinte imposibil de înțeles.

— V-am întâlnit prietenul și m-am gândit că o să vă facă plăcere să… spuse Maigret.

— Bună ziua, James, zise Basso, dând mâna cu el.

Dar lipsea ceva. Nu se putea spune ce. În atmosferă stăruia o reticență, o răceală greu de definit, care avu poate darul să-l determine pe Maigret să bruscheze lucrurile.

— Domnilor, începu el, vă cer să vă așezați, pentru că vom avea de vorbit. Tu, fă loc pe pat! Și mai ales încearcă să nu tușești un sfert de oră. Chestia asta nu ține aici!

Vagabondul se mulțumi cu un rânjet, ca unul care așteaptă să vină și rândul lui.

— Stai jos, James. Și dumneata, domnule Basso. Perfect! Acum, dacă n-aveți nimic împotrivă, voi încerca să prezint în câteva cuvinte situația. Mă ascultați cu atenție, da? Cu ceva timp în urmă, un condamnat la moarte pe nume Lenoir aducea, înainte de a fi executat, o acuzație unei persoane, dar refuza să-i dea numele. Era vorba de o crimă veche, a cărei impunitate a fost asigurată chiar de banalitatea ei. Pe scurt, în urmă cu șase ani, o mașină ieșea de pe o stradă din Paris și se îndrepta spre canalul Saint-Martin. Acolo,

omul de la volan a coborât, a scos un cadavru din interior și l-a împins în apa adâncă. Nu s-ar fi știut niciodată nimic dacă doi vagabonzi n-ar fi asistat la această scenă. Doi vagabonzi care se numeau Lenoir și Victor Gaillard… Nu le-a trecut prin minte să se adreseze poliției. Au preferat să profite de descoperirea lor, așa că s-au dus la asasin și i-au cerut în mod regulat sume de bani mai mici sau mai mari. Numai că erau începători în meserie. Nu și-au luat toate măsurile de precauție și, într-o dimineață, bancherul lor și-a schimbat adresa. Asta e tot! Victima se numea Ulrich! Este vorba de un negustor de vechituri evreu, singur la Paris și, în consecință, de care n-a întrebat nimeni.

Maigret își aprinse lent pipa, fără să-și privească interlocutorii. Nu-i privi nici după aceea, uitându-se țintă la pantofi.

— Șase ani mai târziu, Lenoir l-a regăsit din întâmplare pe asasinul cu pricina, dar n-a avut timp să lege cu el din nou relații fructuoase, deoarece o crimă pe care a comis-o i-a adus condamnarea la moarte… Vă rog să mă ascultați cu atenție. Înainte să moară, după cum am spus, a rostit câteva cuvinte care îmi permit să restrâng cercetările la un mic cerc bine determinat. Dar i-a scris și fostului său camarad, ca să-i dea vestea, iar acesta a venit degrabă la taverna de doi bani de pe malul Senei. Acesta ar fi, dacă vreți, actul al doilea. Nu mă întrerupe, James! Nici tu, Victor! Și să revenim la duminica în care a murit Feinstein. În ziua aceea, asasinul lui Ulrich se afla la taverna de doi bani. Erai dumneata, Basso, sau eu, sau dumneata, James, sau Feinstein, sau oricare altul. O singură persoană ne poate spune cu

certitudine: Victor Gaillard, aici de față…

Vagabondul deschise gura și Maigret pur și simplu strigă:

— Tăcere!

Apoi, adăugă pe alt ton:

— Or, Victor Gaillard, care e un șmecher și un ticălos pe deasupra, nu vrea cu niciun chip să vorbească. Cere treizeci de mii de franci ca să dezvăluie numele. Să spunem că ar face-o și pentru douăzeci și cinci de mii. Tăcere, fir-ar să fie! Lasă-mă să sfârșesc!… Poliția nu are obiceiul să ofere astfel de recompense și tot ce poate să facă pentru Gaillard este să-l pună sub urmărire pentru șantaj. Să revenim la posibilii făptași. Am spus adineauri că toate persoanele prezente în duminica respectivă la tavernă puteau să fie bănuite. Dar există grade… De exemplu, s-a dovedit că, mai demult, Basso l-a cunoscut pe jupân Ulrich. S-a dovedit că Feinstein îl cunoștea și el, dar și că moartea cămătarului i-a permis să nu mai dea înapoi o sumă mare pe care i-o datora. Feinstein a murit… Ancheta a demonstrat că era un escroc. Dacă el l-a omorât pe Ulrich, acțiunea penală încetează de la sine și dosarul acestui caz va rămâne acolo unde e. Victor Gaillard ar putea să ne lămurească, dar n-am dreptul să accept șantajul lui. Tăcere, fir-ar să fie! O să vorbești când vei fi întrebat!

Vagabondul se tot agita și deschidea întruna gura să vorbească.

Maigret nu se uita la niciunul dintre ei. Vorbise cu o voce monotonă, ca și cum ar fi recitat o lecție.

Și, brusc, se îndreptă spre ușă, mormăind:

— Mă întorc într-o clipă. Trebuie să dau urgent un telefon.

Ușa se deschise, se închise și se auziră pași

care se îndepărtau pe scară.

11. Asasinul lui Ulrich

— Alo, da! În vreo zece minute, domnule judecător… Cine? Încă nu știu… Jur!… Am eu obiceiul să fac glume?

Și închise, se plimbă prin birou, se apropie de Jean.

— Voi lipsi câteva zile, începând din seara asta. Uite adresa la care va trebui să-mi fie trimisă corespondența.

Se uită de câteva ori la ceas și, în sfârșit, se hotărî să coboare spre celula unde îi lăsase pe cei trei bărbați.

Când intră, văzu prima dată fața plină de ură a vagabondului, care nu se mai afla în același loc, ci se plimba furios prin încăpere. Basso, așezat pe marginea patului, își ținea capul în mâini.

Iar James, sprijinit de perete, cu brațele încrucișate, îl fixa pe Maigret cu un zâmbet ciudat.

— Îmi cer scuze că v-am lăsat să așteptați. Am…

— S-a rezolvat! zise James. Dar nu era nevoie să plecați.

Zâmbetul lui era mai emoționat pe măsură ce Maigret se arăta descumpănit.

— Victor Gaillard nu-și va câștiga cei treizeci de mii de franci nici vorbind, nici tăcând. Eu l-am omorât pe Ulrich.

Comisarul deschise ușa și chemă un inspector care trecea.

— Închide-l undeva pe acest om și ține-l acolo puțin!

Arătă spre vagabond, care îi zise lui Maigret:

— Să nu uitați că eu v-am dus la Ulrich! Altfel… Și asta face…

Încăpățânarea de a trage folos de pe urma unei drame nu mai era nici măcar josnică, ci jalnică.

— Cinci mii! strigă el de pe scară.

Acum erau numai trei în celulă. Dintre toți, Basso era cel mai deprimat. Ezită îndelung, se ridică și veni în fața lui Maigret.

— Jur, domnule comisar, că am vrut să dau cei treizeci de mii de franci! Ce importanță avea pentru mine? James n-a vrut…

Maigret se uită la ei, unul după altul, cu o uimire însoțită de o simpatie crescândă.

— Știai, Basso?

— De mult timp, murmură acesta.

Și James precizează:

— El mi-a dat sumele pe care mi le extorcau cele două haimanale. Pentru asta, i-am mărturisit totul.

— Ce prostie! se enervă Basso. Ar fi fost de-ajuns treizeci de mii de franci ca să…

— Ba nu! Ba nu! oftă James. Nu poți să înțelegi. Nici domnul comisar.

Se uită în jur ca și cum ar fi căutat ceva.

— N-are nimeni o țigară?

Basso îi întinse tabachera lui.

— Pernod, nu, bineînțeles! Nu-i nimic. Trebuie să încep să mă obișnuiesc. Totuși, ar fi fost mai ușor…

Și mișca din buze ca un bețiv chinuit de nevoia de a bea.

— De fapt, n-am mare lucru de spus… Eram căsătorit. O căsătorie modestă, liniștită. O viață oarecare. Am întâlnit-o pe Mado și, prostește, am crezut că am întâlnit marea dragoste. Toată literatura… *Viața mea pentru o sărutare… O viață scurtă, dar fericită… Dezgustul față de banalitate…*

Avea un fel flegmatic de a vorbi, care

conferea mărturisirii sale ceva neomenesc, clovnesc.

— Toate astea prind la o anumită vârstă! Garsonieră! Întâlniri secrete! Prăjiturele și vin de Porto! Dar chestiile astea costă mult! Iar eu câștigam o mie de franci pe lună! Asta e toată povestea, o poveste de-ți vine să te jelești de prostia ei! Nu îndrăzneam să-i vorbesc de bani lui Mado. Nu îndrăzneam să-i spun că nu aveam cu ce să plătesc garsoniera de la Passy! Și soțul ei mi-a dat, din întâmplare, informația despre Ulrich.

— Ai împrumutat mult de la el? întrebă Maigret.

— Nici măcar șapte mii. Dar e mult când câștigi o mie de franci pe lună. Într-o seară, când soția mea era la sora ei, la Vendôme, Ulrich a venit, m-a amenințat că, dacă nu plăteam cel puțin dobânda, întâi se va adresa patronilor mei, apoi va cere să mi se pună sechestru. Vă imaginați catastrofa? Directorul meu și soția aflau totul în același timp!

Vocea îi rămânea calmă, ironică.

— Atunci, am făcut o prostie! Întâi, voiam doar să-l impresionez pe Ulrich, dându-i un pumn în față. Dar, când a avut nasul plin de sânge, a încercat să strige. L-am strâns de gât. Totuși, eram foarte calm. E o greșeală să se creadă că în asemenea momente îți pierzi capul. Dimpotrivă! Cred că n-am avut niciodată atâta luciditate. M-am dus să închiriez o mașină. Și țineam cadavrul în așa fel încât se putea crede că era un camarad beat. Știți restul…

Puțin lipsi să nu întindă mâna spre masă să ia un pahar inexistent.

— Asta e tot… Pe urmă, vezi viața altfel. Relația cu Mado a mai durat o lună… Soția mea a căpătat obiceiul să mă certe pentru că

beam. Și eram obligat să le dau bani celor doi indivizi. I-am mărturisit totul lui Basso. Se spune că îți face bine să mărturisești cuiva, dar astea-s povești. Îți face bine să-ți iei viața de la început, să redevii un bebeluș în leagăn…

Era atât de nostim și de amuzant spus, încât Maigret nu-și putu reține zâmbetul. Observă că Basso zâmbea și el.

— Numai că, nu-i așa, ar fi o idioțenie și mai mare să te duci într-o zi la comisariat și să spui că ai omorât un ins.

— Atunci, îți creezi colțișorul tău! zise Maigret.

— Pentru că trebuie să trăiești!

Era mai mult tern decât tragic! Asta, probabil, din cauza personalității ciudate a lui James! Pentru el, era o mândrie să rămână simplu. Avea o pudoare față de cele mai mici emoții.

Astfel încât, până la urmă, el era cel mai calm și părea să se întrebe din ce motiv ceilalți doi aveau fețele atât de tulburate.

— Cred că bărbații sunt proști dacă și Basso, într-o zi… Și tot cu Mado! Nu cu alta! Și s-a terminat prost! Dacă aș fi putut, aș fi spus că eu l-am omorât pe Feinstein. Am fi fost chit o dată pentru totdeauna. Dar nici măcar nu fusesem acolo! A dus prostia până la capăt… A fugit… Iar eu l-am ajutat cum am putut mai bine.

Și totuși, James avea un nod în gât și de aceea păstră tăcerea un moment, ca apoi să continue cu vocea lui monotonă:

— Ca și cum n-ar fi făcut mai bine spunând adevărul! Chiar și adineauri, ar fi vrut să dea acei treizeci de mii de franci…

— Ar fi fost totuși mai simplu! mormăi Basso. Acum însă…

— Acum, scap de-a binelea! sfârși James.

De toate! De porcăria asta de viață! De birou, de cafenea, de…

Nu-și duse fraza până la capăt. Dar fusese cât pe ce să spună „de nevastă-mea”! De nevasta lui, cu care nu mai avea nimic comun. De garsoniera din strada Championnet, unde își petrecea serile citind fără convingere ce-i cădea în mână. De Morsang, unde se ducea de la un grup la altul să racoleze tovarăși de aperitiv.

Continuă:

— O să fiu liniștit!

La ocnă sau la închisoare, n-ar mai fi trebuit să aștepte ceva care nu se întâmpla.

Liniștit în colțul lui, mâncând, bând, dormind la ore fixe, spărgând pietre pe drum sau confecționând serpentine, confeti.

— În concluzie, îmi dau sigur douăzeci de ani?

Basso se uită la el. Probabil că abia își vedea prietenul, deoarece avea ochii plini de lacrimile care îi alunecau pe obraji.

— Taci odată! strigă el, cu degetele crispate.

— De ce?

Maigret își șterse nasul și încercă mecanic să-și aprindă pipa goală.

Avea impresia că nu coborâse niciodată atât de adânc în negura deznădejdii.

Nici măcar negură! Nu! O deznădejde cenușie și ternă! O deznădejde fără fraze, fără rânjete, fără grimase.

O deznădejde cu pernod, nici măcar însoțită de beție. James nu se îmbăta niciodată!

Comisarul înțelegea acum sensul atracției care îi aducea seara la terasa de la *Taverne Royale.*

Beau cot la cot. Vorbeau, molcom, de una, de alta.

Și, în adâncul lui, James spera ca însoțitorul său să-l aresteze la un moment dat. Pândea la Maigret înfiriparea bănuielii. Alimenta această bănuială, o privea cum creștea. Și aștepta.

— Un pernod, bătrâne?

Îl tutuia. Ținea la el ca la un prieten care avea să-l elibereze de el însuși.

Și, în timp ce Maigret și Basso schimbau o privire greu de definit, James zise, strivind mucul de țigară de masa de lemn alb:

— Nenorocirea e că nu pot pleca imediat. Procesul… Interogatoriile… Oamenii care plâng sau se înduioșează…

Un inspector întredeschise ușa.

— A venit judecătorul de instrucție! anunță el.

Maigret era nehotărât, nu știa cum să plece. Făcu un pas înainte și întinse mâna, oftând.

— Auzi? Îmi pui o vorbă bună la el? Să-i ceri doar să facă totul repede. Recunosc tot ce vrea! Dar să fiu trimis cât mai repede cu putință într-un colț!

Vru să corecteze gravitatea acestor ultime cuvinte și zise ca o concluzie:

— Ce mutră o să facă chelnerul de la *Taverne Royale*! O să vă mai duceți acolo, domnule comisar?

Trei ore mai târziu, Maigret, într-un compartiment de clasa a II-a, se îndrepta cu trenul spre Alsacia și, de-a lungul Marnei, văzu cârciumi asemănătoare cu taverna de doi bani, cu un pian mecanic într-o remiză din scânduri.

Când se trezi în zori, în fața trenului oprit se vedeau o barieră vopsită în verde, o gară mică înconjurată de flori.

Doamna Maigret și sora ei, deja îngrijorate, priveau ușile vagoanelor una după alta.

Și toate astea, gara, câmpul, casa părinților,

colinele din jur, cerul însuși, totul arăta proaspăt de parcă ar fi fost spălat cu apă din belșug în fiecare dimineață.

— Ieri, ți-am cumpărat saboți lăcuiți de la Colmar. Ia uite!

Saboți frumoși, galbeni, pe care Maigret dori să-i probeze chiar înainte să-și dea jos costumul negru de la Paris.

La vilă, Ouistreham
(Calvados, Franța),
octombrie 1931

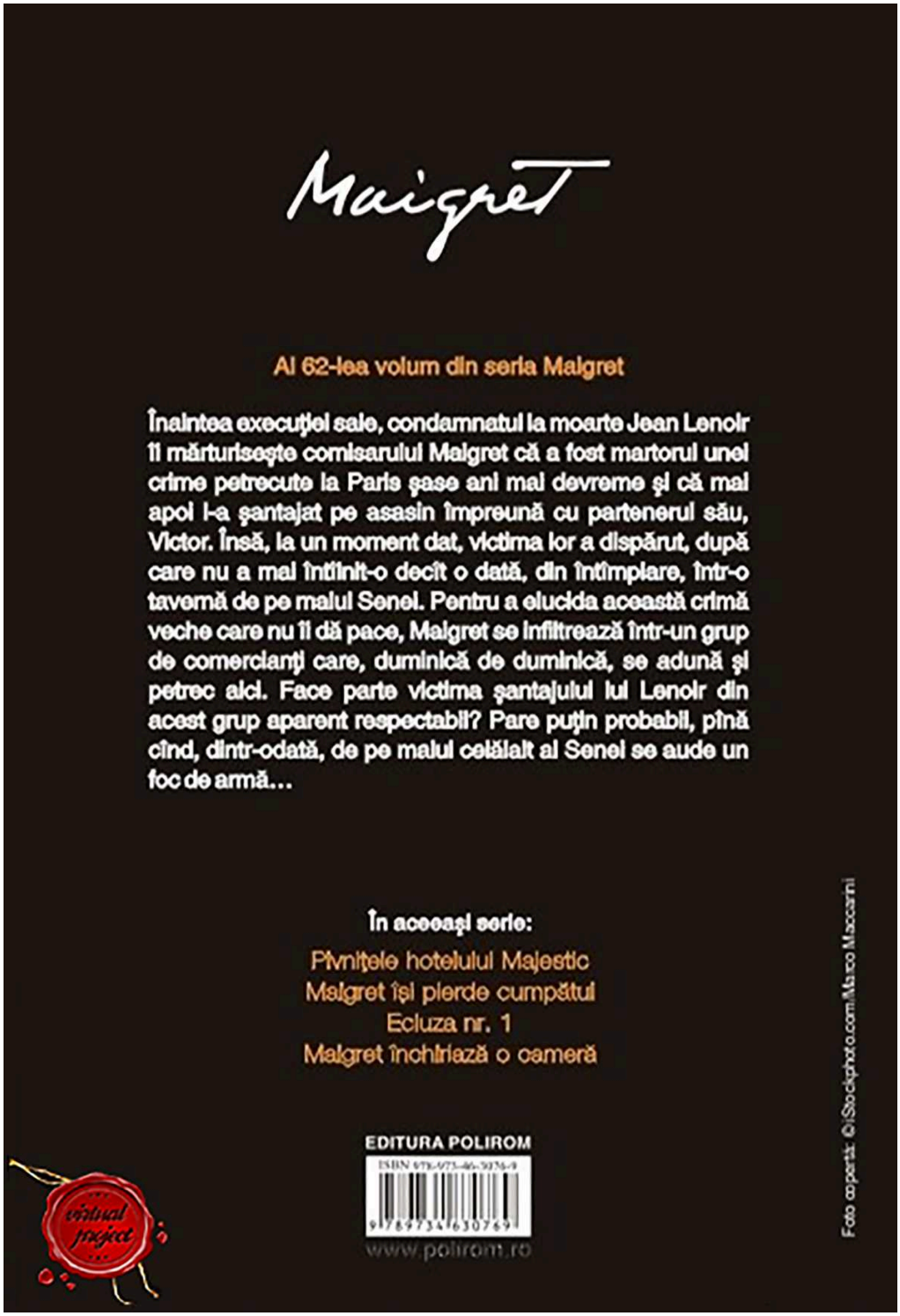
Maigret
Al 62-lea volum din seria Maigret
Înaintea execuţiei sale, condamnatul la moarte Jean Lenoir îi mărturiseşte comisarului Maigret că a fost martorul unei crime petrecute la Paris şase ani mai devreme şi că mai apoi l-a şantajat pe asasin împreună cu partenerul său, Victor. Însă, la un moment dat, victima lor a dispărut, după care nu a mai întîlnit-o decît o dată, din întîmplare, într-o tavernă de pe malul Senei. Pentru a elucida această crimă veche care nu îl dă pace, Maigret se infiltrează într-un grup de comercianţi care, duminică de duminică, se adună şi petrec alci. Face parte victima şantajului lui Lenoir din acest grup aparent respectabil? Pare puţin probabil, pînă cînd, dintr-odată, de pe malul celălalt al Senei se aude un foc de armă…
În aceeaşi serie:
Pivniţele hotelului Majestic
Maigret îşi pierde cumpătul
Ecluza nr. 1
Maigret închiriază o cameră
EDITURA POLIROM
www.polirom.ro
Foto coperta: ©iStockphoto.com/Marco Maccarini

{1} „Pisică” (fr.) (n.tr.).

{2} Aperitiv de 45 de grade, cu aromă de anason, de culoare galben-auriu, care devine de un galben lăptos atunci când se adaugă apă (n.tr.).

{3} În limba franceză, *deux grands Per’* („două pernoduri mari”) se pronunță la fel ca *deux grand-pères* („doi bunici”) (n.tr.).

Table of Contents

1. Sâmbăta domnului Basso 2
2. Soţul damei 15
3. Cele două bărci 28
4. Întâlnirile din Rue Royale 40
5. Automobilul doctorului 54
6. Tocmeli 67
7. Negustorul de vechituri 80
8. Amanta lui James 91
9. Jambon de douăzeci şi doi de franci 105
10. Absenţa comisarului Maigret 119
11. Asasinul lui Ulrich 132